DE CONCILIO
L I B E R
REGINALDI POLI
CARDINALIS.

ROMAE, M. D. LXII.
Apud Paulum Manutium Aldi F.

AD PIVM IIII. MEDICEM, PONT. MAX.

IN LIBRVM REGINALDI POLI CARD. DE CONCILIO,

PAVLI MANVTII ALDI F. PRAEFATIO.

OPTIME consuluit Ecclesiæ suæ Deus, atque humano generi uniuerso, cum in tanta rerum omnium perturbatione, & extremi iam periculi metu, Vicarium te suum, Pie IIII. inter homines constituit, ut omnibus malis prudentia tua mederetur, nosq; a summis difficultatibus, uel impendenti potius exitio ereptos, ad summam tranquillitatem, & optatam antea magis, quàm speratam felicitatem traduceret. itaque nunc, tuis adducti præstantissimis & consilijs, & factis, maxime uero tua freti iustitia, quæ tibi prima, & antiquissima uirtus est, fuitque in omni uita, boni uiri ex omnibus Italiæ partibus, atque etiam ex transalpinis gentibus multi, ad Vrbem confluunt; &, quia tuas omnes curas eò spectare uident, non ut angustis paucorum annorum terminis tuæ fructus beneficentiæ definiatur, sed ut ad posteros quoque perueniat; hic sibi certam omnium rerum, ac fortunarum suarum sedem, domiciliumq; constituunt. me quidem Venetijs, domestico patris mei restituendæ antiquitatis instituto, & honeste satis, & commode

uiuentem, nihilq; minus, quàm de migratione, cogitantem; quippe cum ab egregijs ſæpe ciuitatibus, atque adeo à ſuperioribus Pontificibus ſemel & iterum optima inuitatus cõditione, nihil tamen unquam noui conſilij cepiſſem; tui Pontificatus fama Romã facile perduxit. nam, cũ ab ſummo uiro, Hieronymo Seripando, cui tua ſapientia, debitum iam pridem eius integritati, atque doctrinæ, in Cardinalium Collegio locũ tribuit, litteras accepiſſem, in quibus erat ſcriptum, cupere te, ſacros omnes libros, uel hominum incuria, uel improbitate corruptos, quamemendatiſſimos peruulgari, uelleq. in eo opera uti, & induſtria mea; ſpatij ad deliberandum nihil ſumpſi; ſtatim reſcripſi, cum tua uoluntas maximæ legis uim pro ſumma tua non modo po teſtate, uerum etiam ſapientia obtinere apud omnes debeat, ita me animatum, ita paratũ eſſe, tibi ut in omnibus rebus libenter obſequerer, ſuſciperem, quæcun que uelles, agerem, & præſtarem, quidquid poſſem. Quo quidem tempore nõ mihi aut ulla nouorum commodorum, quibus tamen ducuntur multi, eſt iniecta cupiditas, aut honorum ſplendor mentis oculos præſtrinxit: quanquam hæc ipſa cumulate & expectari a tua liberalitate poſſe, & omnibus præclare agentibus deferri a te ſolere intelligebam: ſed, cum audirem, eas artes, quarum fructus immortalitas eſt, longo interuallo te Pontifice coli cœptas eſſe, ſuam religioni, ac ueræ pietati dignitatem reſtitui, cedere uirtutibus uitia, rationi amentiam, libidinem pudori, uim æquitati; hæc ego ſum ſecutus, hæc omnibus & commodis, & honoribus antepoſui. Erat præterea mihi non modo laudabile, & honeſtum, ſed illuſtre etiam, & glorio-

ſum, uocari a Pio IIII. Pontifice ad eam curam, ut ſanctiſſimorum uirorum ſcriptis, quibus humano generi ſalutaris doctrina continetur, emendandis, edendisq; præeſſem. quo in munere ſi mihi, non dico magnos labores excipere, (quis enim bono uiro labor eſt pro tuenda Eccleſiæ dignitate, id eſt pro cõmuni ſalute recuſandus?) ſed ſi uitam ipſam profundere opus eſſet, egregie mecum actum putarem. Atque ego illam ſane incredibilem capio uoluptatem, quòd, cum præclarum eſſe nihil conſtet, quin idem operoſum, & perdifficile ſit, hac tamen in re, omnium pulcherrima, ac præſtantiſſima, plane omnes difficultates tua tum excellens liberalitas, tum ſingularis ſapientia ſuſtulit. quis enim unquam tam libenter pecunias collegit, quàm tu libenter effundis, ut exeant optimi libri, alij non dum editi, quorum documenta rectiſſimam ad fontem ueritatis uiam oſtendunt; alii ſic emendati, ne qua ſuperſit labes, quæ imperitorum animos, obiecta falſæ doctrinæ ſpecie, poſſit inficere? quo quidem antea malo nimium grauiter laborauimus: utinam iis remediis, quæ parantur, omnino liceat conualeſcere. quod ita facile conſequemur, ſi modo is, qui optimarum, & maximarum auctor, perfectorq; rerum eſt, affuerit Deus. nam nos quidem, ut opibus ualeamus, ut acumine mentis excellamus, quàm tamen infirmi ſimus ad omnia, niſi præpotentis Dei ope fulciamur, quàm plane cæci, niſi eiuſdem luce regamur, multorum turpiſſimus & miſerrimus exitus oſtendit. quis porro affuturum eſſe Deum dubitet, ſi ſanctiſſimam illius doctrinam, quam præceptis declaratam plurimis, ſuo demum ipſe ſanguine, ſuæq; mortis exemplo comprobauit

uit

uit, non uerbo tantum profitebimur, ſed uita etiam, & moribus exprimemus? Hoc tu ſcilicet, Pie Pontifex, illo primum uidiſti die, quo te in excelſa iſta ſede, fauente & approbante diuino Spiritu, omnium Cardinalium ſententia collocauit: neque uero uidiſti ſolũ, quod tibi fortaſſe cum multis commune eſſe potuit, ſed etiam, in quo propria tibi debetur laus, accurate præſtitiſti. tu enim ipſe tua temperantia, iuſtitia, grauitate, conſtantia, quales eſſe alios oporteret, exemplum dediſti. inde manauit ſtatim ad propinquos, & affines tuos bene uiuendi diſciplina: quorum omnium incredibilis abſtinentia, humanitas, pudor ciuitatem breui correxit, & conformauit uniuerſam. Nunc in illam curam totus incumbis, ut reliquæ partes Eccleſiæ, diſcordia laborantes, omni a te ratione ſanentur. ſerpit enim quotidie longius tranſalpinum illud malum, a quibuſdam primo ignoratum, ab aliis poſtea neglectum, poſtremo a non nullis etiam uehementer auctũ. ſed, ut hoc placuit Deo, quo uolente, aut ſaltem permittente, geruntur ea, quæ cur ita fiant, cauſſas indagare noſtrũ non eſt: ſic eidẽ placebit, ut imminutã Chriſtianæ reip. dignitatem tua uirtus, & ſapientia in ueterẽ integritatẽ, ſplendoremq; reſtituat. Inſtat a te indictũ, & inſtitutum iam generale Concilium: cuius ea ratio, ea uis, & conſuetudo ſemper fuit, ut, ſanctiſſimi Spiritus interuentu, diſſidentes animos non concordia ſolũ, & pace, uerum etiam beneuolentia, ſtudioq; coniungeret. Hoc tu nos, Pie IIII. remedio ſeruabis, errantemq; gregem, diſiectum uaria culpa, tanquã Paſtor optimus ad obedientiam reuocabis, continebisq; in officio, & obſeruantia erga diuinas leges tum perpetua
ſanctitate

ſanctitate tua, unde hauriunt omnes exempla omnium uirtutum, tum uero iis etiam edendis in hac urbe libris, quorum lectio malas & exitioſas euellit ex animis hominum opiniones, inſerit eas, quæ ſi coluntur pietate, & beneficentia, uberrimos, & præſtantiſſimos, & plane ſalutares fructus ferunt. Atque huius quidem tanti, ac tam præclari muneris initium unde ſumi aptius potuit, quàm ab eo libro, cuius argumentum & cum ratione temporum, & cũ tuis conſiliis ac ſtudiis optime congruit? quid enim tempora, quid ſtatus Eccleſiæ poſcit, quid tu optas, curas ue magis, quàm Concilium, quod unicum, & certiſſimum in tam graui diſcrimine, tam propinqua communi peſte ſupereſſe remedium uidetur? at in hoc libro, quem tuo iuſſú primum emittimus, proxima oſtenditur ad ſalutem uia, ſpes omnis in confeſſione culpæ, in uitæ ac morum emendatione, in ſumma demum Pontificis auctoritate collocatur. Quæ cum per ſe maxima ſunt, & curandis Chriſtianæ reip. uulneribus utiliſſima: tum uero ponderis accedit plurimum ab eximia ſcriptoris innocentia, doctrina, dignitate. quis enim, quibus animi bonis, quibus induſtriæ, ingeniiq; ornamentis abundauerit, qui denique uir, quantusq; fuerit Reginaldus Polus, aut ignorat, aut, ſi quam modo tantarum laudum partem habet cognitam, non earum memoria, & deſiderio uehementer commouetur? poteſt ne quiſquã tam inops a iudicio, tam auerſus ab humanitate, tam plane ferus eſſe, ac ferreus, qui non intimis eum ſenſibus dilexerit, cuius non modo in ſtudiis, in moribus, in ſermonibus, ſed in ipſo plane aſpectu omnis probitas, omnis luceret humanitas? De religione uero,

deq;

deq; Christiani hominis officio quid senserit, & iudicarit, non aut in uno, altero ue libro ita ostendit, ut in aliis unquam dissenserit: aut ita scripsit, ut aliter uiueret: aut ita uixit, ut interdum sibi non constaret: sed omnia, litteris ab illo prodita, sine ulla exceptione semper laudarunt, hodieq; laudant boni & sapientes uiri, quorum directa ad ueritatem ipsam, id est ad unam Dei gloriam sentētia nec obtrectandi studio, aut inuidia flectitur, nec maleuolentia, aut ambitione mutatur. Vitæ uero totius instituta, & excellentem in omni actione, omniq; fortuna pietatem, utinam, quàm facile nouerunt, tam libenter imitarentur multi. Opes, honores, clientelas, Regum maximorum gratiam, & beneuolentiam qui assequuntur, proxime ad felicitatem putantur accedere. at ille, hæc omnia apud Henricum, Britanniæ Regem, & iure propinquitatis, & multo etiam magis sua uirtute cum possideret, ultro contempsit, ne turpissimas Regis actiones, & aduersantem Christi Vicario sententiam probare, aut etiam adiuuare cogeretur. Patauii diu uixit, quanquā erat habitu naturæ prope diuino, liberalibus tamen disciplinis uehementer deditus: &, cum eloquentiæ, atque philosophiæ pari studio flagrauerit, in utra tamen magis enituerit, non facile est existimare. illud certe constat, qui uel meliora, uel ornatiora scriberet, hac hominum memoria extitisse neminem. quanquam id ei propositum fuit, eò direxit cogitationes omnes, atque curas, ut philosophiæ scientiam non tam scriptis, quàm uita ostenderet. itaque maior, atque excelsior Patauii in tenui, & humili fortuna fuit, quàm cū in regno omnibus copiis, & ipsius maxime Regis gratia floreret. Hic,

hic

hic nimirum uerus est, ac præstantissimus optimorum studiorum fructus, si quis a se ipso pendeat, si temporum uicissitudines non extimescat, si aduersus hominum iniquitates, fortunæq; iniurias ratione, & uirtute pugnet. quam in Polo constantiam, & sapientiam fuisse, quis ignorat? metuendæ erant a Rege potentissimo insidiæ, metuenda uis; propterea quòd, suscepta Ecclesiæ causa luculento illo de Pontificis auctoritate libro, susceptum simul a se grauissimum eius odium intelligebat. deserebatur etiam quotidie magis a re domestica, fortunis exclusus amplissimis. nemo tamen eum deiecto, aut demisso sensit esse animo, nemo uidit unquam tristiore uultu. in sermonibus, in consuetudine, in conuictu, in tota denique uitæ ratione tranquillitatem mentis, quam habuerat antea, perpetuo retinuit. Nec defuere, quæ nunquam sperauerat, ac ne cogitauerat quidem, tantis debita uirtutibus præmia. nam cum ita uiueret, ut in uno Deo omnia poneret, cetera, quæ mortales admirantur, infirma, caduca, inania duceret; cumq; in illa Patauini gymnasii celebritate, domesticis otii sui finibus contentus, paucorum admodum consuetudine uteretur: breui tamē, ut sibi uiam facile uirtus aperit, ita manauit fama de admirabili eius prudentia, temperantia, doctrina, ut ad aures Pauli III. Pont. Max. peruenerit. qui cum esset ea mente præditus, ut nemo unquam magis de ornanda egregiis Cardinalibus Ecclesia cogitauerit; eo iudicio, ut nemo in delectu errauerit minus; commotus multorum non dubio sermone, Reginaldum Polum, disciplinæ Christianæ renouandæ causa, cum præstantibus aliquot uiris ad Vrbem acciuit; eumq; paulo

post, non petentem, non optantem, prope etiam recusantem, Cardinalem creauit. In hac dignitate, cum alios antea, se ipsum uicit omni genere laudis. Omitto singularem illam, cui par oratio reperiri nulla potest, in cæde matris acerbissima fortitudinem, atque constantiam. unicum illi contra omnes iniurias, omnesq. calamitates conscientia præsidium fuit: & in aduersis rebus iam antea didicerat esse fortis. grauitatem eximiam, pari comitate conditam, mansuetudinem, prudentiam, benignitatem in subleuanda miserorum inopia non attingo. communia sint hæc, in quibus tamen præcipua quadam laude Polus excelluit. uenio ad id, quod a Cardinalis persona proprie postulatur. Nã, ubi primum sacerdotio est ornatus amplissimo, non ille mentem, ut multi, cum fortuna mutauit; non sericam uestem, non argenteam supellectilem, non denique illustrem aliquam, aut opimam prouinciæ præfecturam appetiuit; sed, contempta prorsus rerum humanarum specie, diuina studia, quæ antea non leuiter attigerat, toto pectore complexus, de tuenda Pontificii iuris maiestate, de augenda inter homines Dei gloria, de illustranda ueritate dies noctesq; cogitare cœpit. quantum enim in ea philosophia, quæ a sensibus ducitur, erroris insit, atque obscuritatis, cum antea nõ ignorasset, tum uero, totus ad eam philosophiam traductus, quæ cælestium bonorum cognitionem parit, clarissime perspexit. iam, illam, quæ colligitur ex rhetorum præceptis, eloquentiam, in qua præter ceteros antea floruerat, neglexit penitus, inanemq. duxit, cum sacrorum librorum uoces, non aurium uoluptati seruientes, sed ad intimas animorum partes incredibili

quadam

quadam ſuauitate penetrantes, exaudiuit attentius. Nec uero quidquam habuit antiquius, quàm ut a ſanctiſſimis Eccleſiæ legibus diſcedentes, quoquo modo ad ſanitatem redirent: cum ipſe multos cohortatione ſua, conſilio, doctrina, non nullos etiam lenitate quadã ad meliora conſilia conuerteret. Incidit tempus, cum de ſufficiendo poſt obitum Pauli III. Pontifice habenda Cardinalibus deliberatio eſſet. affuit Polus ita ſedato animo, ita cupiditatis, & ambitionis expers, ut, maiore Collegii parte Pontificatum ad eum deferente, non ſtatim aſſenſerit, differendamq; rem tantam in poſterum diem cenſuerit: fore enim, ſi probaret Deus, eundem poſt aliquot horas Cardinalium conſenſum: ſin minus, omnino ſibi, quod Deo diſpliceret, placere nihil poſſe. Scripſit etiam in eo Conclaui præclara quædam de officio Pontificis: quæ cum aliis eius libris, quos Ioannes Moronus, Cardinalis ob ſumma erga Sedem Apoſtolicam merita, perpetuamq; uitæ innocentiam clariſſimus, accurate ſeruauit, propediem in lucẽ proferentur. quibus in libris cũ ſpirare adhuc mens illa diuini hominis, & uigere uideatur; afficimur non tam præceptis, atque doctrina, quàm recordatione tantarum uirtutum, quas in illo uidimus. Vitæ clauſula fuit, in qua oſtendit lumen animi, ingeniiq; ſui, Britannica Legatio. nam cum in illa inſula per annos multos, duorum Regum imperio, Henrici primum, deinde Odoardi, eius filii, legitimus Dei cultus, intermiſſis optimis ritibus, obſoleuiſſet; cumq; interitus Odoardi, ſuccedente eius ſorore Maria, ſpem aliquam reuocandæ pietatis, & religionis attuliſſet; uiſa eſt unius maxime Poli ſapientia rectam errantibus uiam monſtrare poſſe,

adiuncta præsertim auctoritate tanta, quantam nec sine uirtute dignitas ulla pareret, nec sine dignitate uirtus. in ea legatione optimos Reginæ sensus confirmauit: principibus uiris, & multitudini persuasit, ut nouam hæresim, Henrici nefaria libidine inductam, abiicerent, ueterem sacrorum disciplinam, rationemq; susciperent; cum Ecclesia, si salui esse uellent, in gratiam redirent: unum esse Romæ, potestate summa, Christi Vicarium, in quo creando cômotæ Spiritu sancto Cardinalium mentes, ex uetere multorum sæculorum instituto, tradita per manus consuetudine, consentirent: quæcunque ille sanciret in terris, ea firma & rata in cælo esse: cetera communi saluti uehementer aduersari, hominum seditiosorum, uel Satanæ potius ipsius inuenta, ut genus humanum, si possit, uniuersum perdat, suæq; socios habeat plurimos infelicitatis, & culpæ. Mansit in officio, & fide, quàm diu Polus, & Regina uixerunt, Britannica natio, utriusque innocentia, & sanctitate, alterius etiam sermonibus, præceptisq; commota. Postea, cum utrunque Deus, cuius abdita consilia non assequitur humana mens, ad cælestis uitæ præmia uocasset; lapsa est iterum, & concidit illa gens, destituta consiliis, quibus antea nitebatur. iamq; ad finitimas nationes peruasit hæc pestis, & dira contagio, nec uideretur posse consistere, nisi tua, Pie IIII. Pont. Max. sapientia singularis occurreret, Tridenti indicto Concilio, Romæ omnibus rebus ad rationem, æquitatemq; reuocatis. Quòd uero etiam eorum scripta, quos in beatorum numerum iure olim Ecclesia retulit, integra, deletis omnibus maculis, peruulgari iubes: quòd excellentem nobis Reginaldi Poli, amissa eius

uoce

uoce, doctrinam restituis: mirum est, quàm uehemen ter adiuues communem causam, quantum se tibi pro ista mente, istaq; cura omnes homines debere fateantur, quantam ab ipso Deo, qui tibi nostram salutem commisit, gratiam, & beneuolentiam ineas. Hæc sunt illa merita, quibus hominum uita, breuissimis circumscripta finibus, ad infinitam memoriam propagatur: hæc illa, nunquam satis laudata, ueterum Pontificum instituta, quibus hanc nobis Ecclesiam tam præclare fundatam, exstructamq; reliquerunt. quæ utinam, sicuti propria tua sunt, ita perpetua esse possent. nemo enim dubitat, quin, optare tibi perpetuam uitam, idẽ sit optare nobis perpetuam felicitatem. nec uero cuiquam bono uiro tanti est huiusce lucis usura, quin de sua detractum aliquid uita libenter, si possit, in tuam conferat. sed quoniam hac lege huc omnes ingredimur, ut aliquando discedamus; nec licet nobis in te uno singularem conditionem pro tua singulari beneficentia postulare: saltem, ut quamdiutissime te præsen te perfruamur, & petimus a Deo supplices, & futurum pro summa eius erga nos clementia confidimus. magna enim sunt, quæ iam inchoasti: maiora tamen, quæ mente designas. nihil uulgare cogitas, nihil humile, nihil angustum: metiris omnia tua dignitate potius, quàm communibus exemplis. præclare. non enim Pontificiæ laudes in mediocritate uersantur: nec decet, qui potestate, & honore cunctis hominibus antecellat, eum ab ullo homine recte agendi cupiditate, studioq; superari. In te igitur, Pontifex Max. primum tuendæ, atque amplificandæ religionis, deinde eius otii conseruandi, cuius auctor & custos antea fuisti, sita

sita spes omnis est. a te honesta studia, a te liberales disciplinæ, a te ipsa uirtus ornamenta sua repetit. tu, quod facis, & fecisti egregie, perpetuo facies, ut omnes gentes diuturna pace, iustitia, pietate foueas; urbem Romam operibus magnificentissimis, & cum ipsa antiquitate comparandis, exornes; ciuitatem, tui studiosissimam, superiorum temporum calamitatibus afflictam, perpetua benignitate recrees; denique tollas aliquando ex imperitorum animis dubitationem illam, quæ laudabilia multorum studia remoratur, utrũ res maximas fortuna possit sine uirtute perficere, an uirtus, quò contendat, sine fortuna peruenire. de quo quid sentires ipse, ostendit iam pridem tuæ uitæ ratio: nunc, ut omnes idem sentiant, facile unus præstare potes, restituta iis artibus dignitate, quæ te talem, tantumq; fecerunt, ut, quales ipsę, quantæq; essent, ope tua studioq; omnes mortales intelligerent.

[illegible]

Io. Mariæ Card. de Monte, & Marcello Card. S. Crucis, Tridentini Concilii Legatis, Reginaldus Polus Card. S. P. D.

CVM negotii ipsius grauitas, & magnitudo, cuius mihi uobiscum onus est commune, me crebro admoneret, ut accuratius de eo cogitarem, &, quo firmius in mente inhærerent cogitata, ea litteris mandarem: tum uero coniunctionis nostræ ratio in eodem Legationis munere, ut nihil uos in causa communi, quod quoquo modo ad eius explicationem pertineret, cælarem, uerum omnia uobiscum communicarem, facile me adduxit. itaque cũ in urbe primum, ubi me post discessum uestrũ summi Pontificis benignitas mensem integrũ retinuit, quòd rationibus meis ita conducere arbitrabatur, uacatione ab omnibus publicis muneribus utens, me totum huic cogitationi dedissem; plura autem in mentem uenirẽt magna animaduersione digna, & cognitu pernecessaria; ea quidem omnia, quasi in capita quædam collecta, & per quæstiones distincta, ad uos mittere statui; non quidem ut opus a me perfectum, in tanta præsertim re, haberetis; (nec enim id aut temporis breuitas patiebatur; aut, etiam si plus spatii essem nactus, tamen, opus ipsum aggrediens, cum mihi conscius essem tenuis meæ in tali causa scribẽdi facultatis, id nunquam me præstaturum sperare ausus fuissem) uerum, ut testimonium meæ uoluntatis haberetis, cupientis quidem maxime S. D. N. qui me uobis duo-

bus, præstantibus doctrina & pietate uiris, licet indignum, collegam tamen dedit, in tam præclara causa pro mea facultate, qualiscunque ea sit, inseruire. hoc sane potissimum in iis, quæ nunc ad uos mitto, scribendis spectaui. Nec uero, quin ea uobis locupletissimum huius rei testimonium datura sint, dubito, in quibus ipsum conatum meum uidebitis, opus uero tale, quale in omnibus maioribus ædificiis architectorum esse solet, cum aliorum iudicio, a quibus illorum ars requiritur, satisfacere student. formam enim totius futuri ædificii primum describunt: quod sane non opus, sed adumbratio potius operis appellatur. licet autem ipse non architectus sim, nec uero dignus, qui uel lapides feram ad tam magnificam fabricam, qualem nunc in animo habet summus templi Sacerdos instaurare; tamen uocatus ad Concilium, in quo de magnificentissimi templi instauratione deliberatur, (huc enim me una uobiscum uocat ipsum Legationis munus) hac quidem in parte architectos templorum imitari studui, ut formam ipsam primum quasi atramento deliniatam in medium afferrem, iudicio uestro subiiciendam. Nec tamen in his, quæ ad uos mitto, eò sum progressus, ut tam augusti templi totam formam ante oculos ponerem: uerum, si uel uestibulum ipsum uerbis adumbraro, satis quidem magnum fructum ex hoc meo labore tulero. hoc uero quale sit, & quod ipse sentiam, ex iis, quæ scripsi, ut spero, facile intelligetis. Genus autem scribendi, quod in percunctando, & respondendo est positum, ideo libentius sum secutus, quòd & ad breuitatem esset aptius, cui in primis studebam; & quòd idem

cum

cum iudicandi de omnibus, tum uero admonendi, & corrigendi maiorem, & magis expeditam facultatem uobis daturum arbitrarer. quod ut faciatis, in primis a ueſtra pietate, ac doctrina & poſtulo, & expecto. Ac, ne diutius uos morer, prima erit quæſtio illa, quæ ad officii noſtri in tam amplo munere, quod nobis in Concilio generali, ut Romani Pontificis, & Sedis Apoſtolicæ Legatis, imponitur, explicationem pertinet. Sic ergo primum quæritur.

QVAESTIO PRIMA.

QVAENAM ſunt Legatorum Romani Pontificis, & Sedis Apoſtolicæ in Conciliis generalibus partes?

RESPONSIO

PRIMVM quidē, ut generatim dicamus, quæ omnibus Legatis ſunt communes a quocunque, & ad quoſcunque mittantur; nempe, ut optima fide exponant, quæ in mandatis habent ad eos, ad quos mittuntur: præterea, ut, quæ peragenda ſunt, pari fide, ac diligentia perſequantur. Quia uero Legati Romani Pontificis ad Concilium generale hoc in primis mandatis habent, ut illius perſonam in Concilio gerant; hoc primum, erit eorum officii, & muneris, præſtare, nihil ut indignum illa perſona uel dicant, uel faciant: deinde, ut omnia digna tam uerbis, quàm factis, quantum in ipſis erit, agant. Sic quidem generatim ad propoſitam quæſtionem reſponderi poteſt. quæ ut diſtinctius, & explicatius intelligantur, primum explicare oportet, quænam ſint Romani Pontificis in Conciliis partes, & quam is perſonam gerat.

deinde, cum ii, qui a Romano Pontifice ad Concilium mittuntur, non tantum illius Legati dicantur, uerum etiam Sedis Apoſtolicæ; ſecundo loco erit declarandum, quam uim habeat adiunctum nomen Sedis Apoſtolicæ, num quid addat ad officium Legatorum Romani Pontificis, uel quo modo ſe habeat. Tertio loco, ut recte omnia, quæ ad hanc quæſtionem explicandam pertinent, intelligantur, cum ipſi Legati ad Concilium generale mittantur; dicendum erit, quodnam ſit hoc Concilium, quod generale appellamus, ex quo hominum genere conſtet, quam materiam ſubiectam habeat; quem denique ſcopum, quem finem ſibi proponere debeant ii, qui in eiuſmodi Conciliis auctoritate uel præſunt, uel interſunt. Atque hæc quidem, quæ ultimo loco a me ſunt propoſita, ut ſuo ordine omnia diſtinctius tractentur, primo quærenda uidentur, atque examinanda.

QVAESTIO SECVNDA.

EX quo genere hominum conflatum eſt Conciliũ, quod uocatur generale?

RESPONSIO.

EX eo quidem, quod in unius fidei in Ieſum Chriſtum, filium Dei uiui, conſenſum coit. hoc uero illud genus hominum eſt, quod neque ex natione, neque ex lingua cognoſci, aut nominari poteſt, ut pote quod nullũ definitum locum, nullam linguam certã habeat. ſunt enim ex omni natione, ex omni lingua, atque ex omni loco congregati in unã fidem; omnesq; ſimul populus Dei uocantur, quos ipſe Chriſtus uno nomine Eccleſiam
Matth. 16. appellat, cum ei, qui primus profeſſus eſt hanc fidẽ, ac

primus fuit, qui confiteretur eum esse Christum, filium Dei uiui, dixit: Et ego dico tibi, tu es Petrus; & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Qui ergo super hanc petram fidei, quam Petrus, tanquam prima petra in fundamento posita, est professus, sunt fundati, hos Ecclesiam suam Christus hoc loco appellat; cuius partes ut unius corporis membra dicuntur, quicunque eandem fidem profitentes, eorundem sacramentorum communione sunt colligati. conuentus igitur huius generis hominum consultandi causa factus, de iis, quæ ad omnium & singulorum salutem, & statum coram Deo, & hominibus pertinent, Concilium generale, ut more loquendi Ecclesiæ utamur, appellatur.

QVAESTIO TERTIA.

NVM satis est, ut, quis sit pars huius Ecclesiæ, uel Concilii, quod fide in Iesum Christum, filium Dei uiui, est congregatum, si ea fide sit præditus, qua creditur, magnum fuisse Prophetam Iesum?

RESPONSIO.

MINIME quidem satis. ut enim, qui Deũ blasphemantes, Christum seductorem dicunt, quod faciunt Iudæi, a societate huius Ecclesiæ excluduntur: sic etiam, qui Christum sanctum uirum, uel Prophetam magnũ, confitentur, at non Deum, in fundamento huius Ecclesiæ hærere non possunt, quæ non est fundata super arenam. ita uero esset, si super fidem in Christum, duntaxat hominem, quamuis sanctum, fundata esset, sed super firmam petram, idest super fidem in Christum Deum,

Deum, & hominem, cuius fundamentum deficere non potest. hoc quia non credunt Turcæ, qui tantummodo prophetam magnum Christum fuisse confitentur, ideo a fundamento exciderunt, in quo soli illi sunt fundati, qui in Iesum Christum, Deum, & hominem, credunt. & qui ita credunt, pars Ecclesiæ, & illius membra dici possunt. ex hoc autem numero sunt, qui corpus ipsum Concilii efficiunt.

QVAESTIO QVARTA.

NVM omnes, qui ad corpus Ecclesiæ pertinent, Concilii generalis membra, uel partes erunt?

RESPONSIO.

MINIME id quidē. ad corpus enim Ecclesiæ pertinent omnes, & singuli, quotquot in una fide in Iesum Christum, filium Dei, consentiunt. hi uero, quia numero sic creuerunt, ut tanquam arena, quæ est in littore maris, cui eos scriptura comparare solet, dici possint, nec conuenire quidem in unum locum, nec uocari propter multitudinem possunt. utrunque autem ut fiat, Concilium generale est necessarium, & ut uocentur, qui in eo sententias sunt dicturi, & ut ad certum locum uocentur, ob idq; uocentur, ut consilia conferant, & sententias dicant de iis, quæ ad totius populi Dei, & singulorum salutem in Ecclesia pertinent. quod sane in tam infinita multitudine nec fieri potest, nec debet.

Osee.1. Psal. 138. Rom.4.

QVAESTIO QVINTA.

AN, si omnia in Conciliis ad utilitatem Ecclesiæ referantur, quæ constat ex uniuerso populo Dei, nullæ erunt ipsius

ipsius populi partes in decernendo, in prohibendo, uel iubendo ea, quæ ipsius causa in deliberationem uocantur?

RESPONSIO.

NVLLAE sane. nec. n. status Ecclesiæ est status popularis, in quo populi suffragiis, quæ ad rem populi pertinēt, uel iubentur, uel uetantur. quanquā nomē ipsum Ecclesiæ id uidetur significare: quasi diceres, concionem, uel conuentum populi. sic enim apud Græcos, quorum linguæ proprium est hoc uerbum, suos illos conuentus in iis ciuitatibus, in quibus ius imperandi penes populum fuit, Ecclesias appellatas legimus. at spiritus Dei in Scripturis loquens, cum poplum Dei Ecclesiam appellat, non hoc nomine designat, quasi concionem populi, qui ius habeat imperandi, sed conuentum eius populi, qui gratiam habeat parendi. sic Apostolus Paulus, cum summā Apostolatus sui, & Legationis ad gentes explicat, dicit eam fuisse, ut ipsi, fidem gentibus prædicanti, obediretur. & ad Hebræos, qui cum nouo gentilium populo per fidē erant coniuncti, ac pars Ecclesiæ facti, ita scribit: Obedite præpositis uestris, & subiacete illis. ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus uestris reddituri. Quanquam quidem nomen Ecclesiæ Christi, more loquendi usitato ipsius Ecclesiæ, non solum multitudinem fidelium, quasi gregem, complecti uidetur, sed ipsius etiam multitudinis duces, & pastores, qui omnes simul unum populum, & gregem efficiunt sub uno duce, & pastore Christo. si uero de populo separatim loqui uolumus, & de eius in hac Ecclesia auctoritate,

Num. 20. 1. Par. 29. Psal. 21. 1. Cor. 14.

Rom. 1. 2. Thess. 3.

Hebr. 13.

Matth. 18.

tate, ea quidem eiusmodi eſt, non ut ipſe aliquid ſtatuat, iubeat, aut uetet, ut in populari ſtatu fieri ſolet, ſed prorſus ut iuſſis eorum obtemperet, qui ad ipſum paſcendum, tanquam paſtores ad gregem, uerbis Domini ſunt miſſi. Atque hi ſunt, qui corpus ipſum Concilii generalis, in quo de ſalute totius gregis conſulitur, efficiunt.

QVAESTIO SEXTA.

AN, ſi penes rectores, & paſtores populi Dei ius omne ſtatuendi, uetandi, & iubendi in omnibus Conciliis erit, populi autem duntaxat parendi, paucorum dominatum Eccleſiæ ſtatum dicemus, quem Græci ὀλιγαρχίαν appellant, in quo pauci dominantur, multitudine illorum imperio ſubiecta?

RESPONSIO.

Matth.10. ABSIT. Principes enim gentium dominantur eorum, uos autem non ſic, inquit ipſe Princeps paſtorum ad paſtores a ſe delectos. Eſt uero ſtatus Eccleſiæ, unius Principis ſtatus, quem Græci μοναρχίαν uocant; nec tamen unius hominis imperātis, quales ſunt monarchiæ ab hominibus inſtitutæ; ſed unius Dei, & hominis, qui eſt Chriſtus, Dominus omnium noſtrum, quem Deus pater poſuit caput ſuper omnem Eccleſiā, in qua

Eph.1. ipſe rectores, & paſtores poſuit, qui eam regerent, & paſcerent nomine eius, non ſuo ipſorum, ut in oligarchia humana fit, atque etiam in regio ſtatu. horum autem conuentus in unum certum locum cōſultandi cauſa pro re populi Dei, & totius Eccleſiæ, Concilium generale dicitur.

Quæſtio

QVAESTIO SEPTIMA.

CVR generale dicitur, si non omnibus, qui sunt ex populo Dei, conferendi consilia, & dicendi sententiam locus pateat?

RESPONSIO.

PATET quidem locus omnibus, & singulis exponendi, si quid uel sibi, uel Ecclesiæ opus esse censeant, sed decernendi non omnibus patet, uerum ijs tantum, quibus rectionem animarum ipse unicus pastor & rector dedit. Ideo uocatur generale, quia non solum legitime, & in Spiritu sancto congregatum uniuersam repræsentat Ecclesiam; uerũ etiam, quia non de rebus unius populi, aut nationis in illo agitur, sed de ijs, quæ ad omnium salutem pertinent, quicunque Christi fidem per uniuersum orbem sparsi profitentur: utcunque locis imperiis sint diuisi: atque ideo a Græcis eiusmodi conuentus σύνοδος οἰκουμενική appellatur; quasi dicas, orbis terræ Concilium, in quo per pastores suos, qui per orbem terræ sunt sparsi, populos, & nationes, fidem suam profitentes, aliquo modo conuenire dicere possumus.

QVAESTIO OCTAVA.

QVANDO primum fieri cœpta sunt Concilia generalia?

RESPONSIO.

EX quo tempore Spiritus sanctus super omnem carnem effusus est, & gentibus ostium fidei apertum, idq; perfectum, quod Iohel futurum prædixerat, tunc scili- Iohel. 2.

Eph. 4. cet, cum Christus ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, deditq; dona hominibus per Spiritum sanctum.

QVAESTIO NONA.

QVID appellas effusionem Spiritus sancti? an non etiam super populum Iudæorum ante Christi aduentum effusus est Spiritus sanctus? an non eorum Concilia, quæ tum ad uniuersum populum Dei pertinebant, qui etiam Ecclesia appellabatur, cuius nominis honorem illa sola natio ante Christi aduentum obtinebat, generalia dici possunt?

Num. 20.
1. Reg. 17.

RESPONSIO.

MINIME sane, idq; ob hanc causam, quia nondum facta erat effusio Spiritus sancti, quam tum fieri intelligo, non cum se impertit per gratiam alicui populo, sed cum adeo plene se effundit, ut nihil, quod ad sanctificationem illius populi peragendum pertineat, in occulto Ecclesiæ relinquat. ante Christum enim omnia fere, quæ ad sanctificationē pertinebant, sub uelamine legis latebant, quæ umbra erat futurorum. in Christi uero morte, scisso uelamine Templi, simul etiam umbra legis sublata est, & uia sanctorum, fidei doctrina propalata, facta est perfecta sanctificatio, omniaq; promissa Dei ad populum per uniuersum orbem sparsum, quæ prius latebant, illustrata sunt, atque expleta: itaque dicere possumus, tum demū Spiritum sanctum effusum esse, cum omnia sua consilia de populi sui salute Deus per Spititum suum Ecclesiæ reuelauit: sicut inquit Apostolus in ea oratione, quam

ad presbyteros Ecclesiæ Ephesinæ, ab illis discessurus, habuit: Omne Dei consilium notum feci uobis. Et, ad Corinthios scribens, gratulatur, ita eos repletos esse omni scientia, ut nihil eis desit expectantibus reuelationem Iesu Christi. Iudæis autem multa defuerunt, reuelanda postea per Spiritum. Quin etiam Apostolos ipsos multo ante ascensum Christi latuere, quæ eis per Spiritum sanctum aperienda erant, quem Christus, postquam ascendit in cælum, misit, abundeq; in eos effudit: per quem plene Dei uoluntatem de suo populo per orbem sparso cognouerunt, quo modo is scilicet in omnibus ad honorem Dei, & propriam sanctificationem regi deberet. ideo tum primum cœperunt Concilia generalia fieri, quæ non solum præsentia Spiritus, qui ne ueteri quidem populo absuit, sed eiusdem quoque effusio super omnem carnem fecit. ante uero hoc tempus, quia Spiritus Dei sanctificans, in uno populo coarctabatur, ac ne in illum quidem suam uim satis effundens; ideo illorum conuentus minime Concilia generalia dici potuerunt: nec uero ille populus propriæ Ecclesiæ nomen obtinere, sed potius Synagogæ. Apud gentes etiam, quia suo illæ spiritu se regebant prorsus humano, nullum Concilium generale dici potest coactum fuisse, etsi olim in unum locum uniuersum hominum genus conuenisse Scriptura tradat.

Act. 20.

1. cor. 1.

QVAESTIO X.

AN unquam conuenit, uniuersum hominum genus in unum locum ad Concilium uocatum? an locus tantæ multitudinis capax? an modus inueniebatur, quo uocari omnes possent?

RESPONSIO.

SIC prorſus. conuenerunt enim in campũ in terra Sennar, tum quidem ſatis capacẽ uniuerſi generis, quod
Gen. 16. nondum ſe in tantam multitudinem profuderat, quantam poſterior ætas uidit. uocati autem ſunt ab ipſis inter ſe, cũ dixit alter alteri, unuſquiſque proximo ſuo; Venite, faciamus nobis ciuitatem, & turrim, cuius culmen pertingat ad cælum : & celebremus nomen noſtrũ, ante quàm diuidamur in terras. Hoc enim fuit decretum illius Concilii, quod Deus una cum ipſo Concilio diſſipauit, confundens linguas, & diuidens eos in uniuerſam terrã. quanquam Deus quidem tum opus eorum magis diſſipauit, quàm Concilium. licet enim propter confuſionem linguarum ab opere deſtiterint : illius tamen Concilii decretum in animis hominum ante effuſionem Spiritus ſancti nunquam eſt abrogatum. quod enim tum dicebat unuſquiſque proximo ſuo, Venite, celebremus nomen noſtrum, &c. hoc unuſquiſque adhuc, ex Spiritu ſancto non renatus, & ſibi ipſe, & aliis dicit in omnibus conſiliis; nactusq; huius decreti obſeruandi facultatem, nunquam id quidem non exequitur. eſt enim decretum uniuerſi generis humani, ex quo nata ſunt omnia mundi regna : quibus regnum Chriſti ſe opponit, eaque euertit : atque ob hanc cauſam inſtituta ſunt Concilia generalia Eccleſiæ Chriſti, ut hæc ipſa gentium Concilia diſturbentur : quod quidem effici non poteſt, niſi per Spiritum ſanctum : itaque ex more loquendi Eccleſiæ Chriſti conſtat, non ſatis eſſe, quo fiat Concilium generale, ut omnes ſimul gentes in unum locum conueniant, ſed neceſſe eſſe, ut, Spiritu ſancto uocante,

conueniant, ipsoq; dictante, atque omnes actiones dirigente, consilia conferant, & ex præscripto illius decreta faciant.

QVAESTIO XI.

QVID est, quòd more loquendi Ecclesiæ dicimus in Spiritu sancto indictum Concilium? quo ue argumento eiusmodi Concilium dignoscitur?

RESPONSIO.

HOC quidem maxime, cum in eo cogendo is, qui eius rei ius obtinet, solum Dei in Christo honorem spectat,& salutem non unius uel hominis, uel populi, uel nationis, sed omnium simul, quicunque Christi fidem per orbē utcunque dispersi profitentur. tale enim Concilium generale, legitimum, atque in Spiritu sancto indictum esse dicimus. quòd si unius alicuius hominis honor respicitur,uel plurium, etiam si uniuersi generis honor respicitur, ut Concilium illud Babylonium respexit; uel utilitas, si fieri possit, secluso Dei honore: hac in parte est Concilium humani Spiritus, &, quidquid per hunc Spiritum statuitur, contrarium est decretis Conciliorum generalium Ecclesiæ Christi, quæ illud in primis sibi propositum habent, ut impia huiusmodi decreta abrogent, & aboleant.

QVAESTIO XII.

AN satis est, ut fiant Concilia generalia in Spiritu sancto, si quouis modo respiciatur ad honorem Dei?

Responsio

RESPONSIO.

MINIME quidem ſatis. hoc enim quodam modo fecerunt Iudæi in ſuis Synagogis: reſpiciebant enim ad honorem, & uoluntatem Dei, oſtenſam in lege, & in promiſſionibus. ſed nunc Spiritus ille, qui ſe effudit ſuper omnem carnem, & qui præeſt Conciliis generalibus, tranſcendit legem, & reſpicit honorem Dei in Chriſto, & ſalutem, ac ſanctificationem populi, non in legis littera, ſed in ipſo Chriſto exhibitam, & per Chriſtũ in lege promiſſam, & oſtenſam, atque impletã.

QVAESTIO XIII.

QVID ergo tractant Concilia generalia?

RESPONSIO.

IN ſumma quidem tractant ea, quæ pertinent ad honorem Dei in Chriſto, & ad ſalutem populi in eodem Chriſto: hæc uero tractant, cum fidem in ipſum Chriſtum, filium Dei uiui, explicant, & confirmant, cum caritatem ordinant: ut dixit ſponſa, Ordinauit in me
Cant. 2. caritatem. Hæc autem ſatis in genere ſint dicta, ut intelligatur, quid nomine Conciliorum generalium in Eccleſia Chriſti ſignificetur, quam uim, & quem ſcopum habeant. quæ omnia tum clarius intelligentur, cum magis ad ipſa decreta Conciliorum explicanda deſcenderimus. quod tum faciemus, ubi non nulla, quæ ad perſonas pertinent eorum, qui præſunt, & interſunt in eiuſmodi Conciliis, explicauerimus.

QVAESTIO XIIII.

QVAENAM ſunt partes Romani Pontificis in Conciliis generalibus?

RESPONSIO.

VICARIAE Christi partes, quatenus Christi, Principis pastorum,& Episcopi animarũ nostrarum, quo nomine eum diuus Petrus appellat, personam gerit.

QVAESTIO XV.

QVAENAM sunt Christi partes, quatenus eiusmodi personam gerit?

RESPONSIO.

EAEDEM, quæ Dei patris, pastoris personam sibi sumentis in medio ouium dissipatarum, ut inquit Ezechiel Propheta. Ezech.34.

QVAESTIO XVI.

QVAE tandem sunt hæ Dei partes?

RESPONSIO.

NEMPE illæ, quas Propheta exponit his uerbis, cum ait sub persona Dei, Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare eos faciam, ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semet ipsos: & liberabo gregem meum de ore eorum: & non erit ultra eis in escam: quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oues meas, & uisitabo eas, sicut uisitat pastor gregem suum in die, quando fuerit in medio ouium suarum dissipatarum. sic uisitabo oues meas; & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis, & caliginis; & educam eas de populis; & congregabo eas de terris; & inducam eas in terram suam; & pascam eas in montibus Israel, in riuis, & in cunctis sedibus terræ:

terræ : in paſcuis uberrimis paſcam eas, & in montibus excelſis Iſrael erunt paſcua earum : ibi requieſcent iu herbis uirentibus, & in paſcuis pinguibus paſcentur ſuper montes Iſrael. Ego paſcam oues meas, & ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus : quod perierat, requiram : &, quod abiectum erat, reducam : &, quod confractum fuerat, alligabo : &, quod infirmum fuerat, conſolidabo : &, quod pingue, & forte, cuſtodiam : & paſcam illas in iudicio &c.

QVAESTIO XVII.

QVODNAM genus paſcendi intelligit hoc loco Propheta?

RESPONSIO.

DVPLEX genus, alterum, quod pertinet ad pabulum ſalutare præbendum, & eſt opus miſerentis paſtoris; alterũ, quod uerſatur in iudicio, & abſoluit, uel condemnat. Ac de priore quidem ſic ait Eſaias : Miſe-
Eſai. 49. rator eorum reget eos, & ad fontes aquarum potabit eos. Hoc autem genus ſtatim ſequitur accubatio gregis, quam Deus etiam promittit, cum dicit, Paſcam oues meas, & eas accubare faciam.

QVAESTIO XVIII.

QVO tandem modo hoc fit, & quando?

RESPONSIO.

CVM ſinguli ex grege in ſuum locum, & ordinem ducuntur, ut ſignificant uerba illa Prophetæ, in perſona Dei paſtoris prolata : Quod abiectum perierat, requiram :

ram: &, quod abiectum erat, reducam: &, quod con fractum fuerat, alligabo: &, quod infirmum erat, con ſolidabo: &, quod pingue, & forte eſt, cuſtodiam. Hæc enim omnia ſunt opera paſtoris miſerentis: quæ qui perturbant, non ſtatim quidem relinquuntur a pa ſtore, ſed caſtigantur ad ipſorum ſalutem. atque hos Deus dicit ſe paſcere in iudicio.

QVAESTIO XIX.

QVID eſt, paſcere in iudicio?

RESPONSIO.

DECLARANT hoc Prophetæ uerba, quæ ſequuntur: Ecce ego iudico inter pecus, & pecus, arietum, & hircorum. non ne ſatis uobis erat, paſcua bona depaſci? inſuper & reliquias paſcuarum conculcaſtis pedibus ueſtris: &, cum puriſſimam aquam biberetis, re liquam pedibus turbabatis: & oues meæ iis, quæ conculcata pedibus ueſtris fuerant, paſcebantur: &, quæ pedes ueſtri turbauerant, hæc bibebant. Propterea hæc dicit Dominus Deus ad uos: Ecce ego ipſe iudico inter pecus pingue, & macilentum, pro eo quòd lateribus impingebatis, & cornibus ueſtris uentilabatis omnia infirma pecora. ſaluabo gregem meum; & non erit ultra in rapinam: & iudicabo inter pecus, & pecus. Ex his uerbis plane intelligitur, quid ſit, paſcere, non ſolum in miſericordia extra iudicium, ſed in iudicio, & iuſtitia, & quo modo id faciat Deus, tan quam iudex caſtigans, & abſoluens eos, qui legitimũ & purum gregis pabulum corruperint, uel oues e grege cornibus expulerint; itemq; eos, qui ordinem &

accubationem gregis turbarint. Idemque eſt, qui pin gues ſaluat, & cuſtodit. quo pacto uero cuſtodiantur, oſtendunt Prophetæ uerba in perſona Dei, cum ait, Et ſuſcitabo ſuper eos paſtorem unum &c.

QVAESTIO XX.

QVANDO Deus has partes paſtoris egit?

RESPONSIO.

TVM maxime quidem, cum Chriſtum, germen Dauid, unicum paſtorem dedit, qui has omnes partes egit.

QVAESTIO XXI.

QVANDO Chriſtus has egit partes in paſcendo grege? quando ſe paſtorem illum unum a Deo patre datum ad ſalutem gregis oſtendit?

RESPONSIO.

AB eo tempore, quo Deus pater præcurſoris Ioannis iu dicio eum uniuerſo populo patefecit, cum teſtimo- Matth.3.
nium Ioannis ſua uoce confirmauit, dicens, Hic eſt fi lius meus dilectus, in quo mihi complacui: ipſum au dite. Tunc enim Chriſtus cœpit oues Dei uerbo, & exemplo paſcere: in quo perſeuerauit, dum manſit in terris euangelizans regnum Dei, & operibus uerbo conſentientibus ſe uerum paſtorē a Deo miſſum oſten dens. quod etiam magis in morte pro gregis ſalute ſu ſcepta comprobauit, maxime uero poſt mortem, miſ-
Act.2. ſo cælitus ſuo & patris Spiritu ad ſuggerenda, & confir manda omnia, quæcunque in uita docuerat: in quo ſe uerum, & æternum Pontificem, ac paſtorem eſſe, omni-

omnibus, qui ex grege Dei sunt, declarauit. instituit autem exercere pastoris officium ad exemplum Dei pastoris, propositum ab Ezechiel Propheta, cum malos pastores ab officio reiecit: cum eiecit e templo uendentes, & ementes: cum, Væ illis, dixit, qui, clauem scientiæ habentes, nec ipsi intrabant, nec alios sinebant intrare: cum omnes, qui ante eum fuerant, fures, & latrones fuisse affirmauit: cum reliquit domum eorum desertam, & ex omnibus desertis, in quibus erant oues dispersæ, eas reduxit: cum claudos, cæcos, mutos, ambulare, uidere, & loqui fecit: sic enim, quod confractum erat, consolidauit: cũ denique uerba uitæ illis dedit: id quod testatur se fecisse in sua ad patrem oratione paulo ante mortem, quam, ut pastorem, & plane diuinum pastorem decuit, pro ouium uita subire uoluit. sic uero patrem alloquitur, quasi rationem reddens eorum, quæ pro officio pastoris in uita gesserit. Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos. cum essem cum eis in mundo, ego seruabam eos in nomine tuo. quos dedisti mihi, ego custodiui, & nemo ex illis periit, nisi filius perditionis. & iterum nunc cognouerunt, quia omnia, quæ mihi dedisti, abs te sunt: quia uerba, quæ dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt ea, & cognouerunt uere, quia a te exiui. Pauit autem eos in misericordia: quemadmodum ipse testatur se non uenisse in mundum, ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum, qui linum fumigans non extinxit, nec arundinem quassatam confregit. Accubare item fecit gregem, cum sedere illos fecit (ut ait Esaias) in pulchritudine pacis, cum pacem suam illis

Marc.11. Luc.11. Ioan.10. Matth.23. Matth.11 Luc.7. Ioan.17. Ioan.3. Matth.12. Esa.42. Esa.32.

Ioan.20. dedit, quam mundus dare non poteſt: cum Spiritum
Ioan.14. paracletum dedit: cum, ut manſiones diſtribueret,
Act. 2. quas dicit multas eſſe in domo patris ſui, ut ſeruaretur
Ioan. 14. ordo in Eccleſia ſua, non omnibus eadem dona tri-
Eph. 4. buit, nec eadem munera commiſit, ſed quoſdam po-
ſuit in Eccleſia, primum Apoſtolos, ſecundo Prophe
tas, tertio doctores, deinde uirtutes, exinde gratias
curationum, opitulationes, gubernationes, genera
linguarum, ſermonum interpretationes. Præſtitit au-
tem Chriſtus, quæ ad officium paſtoris pertinent, cũ
Luc.9. gregem ſalutari cibo paſtum accubare fecit. id quod
ſecũdo loco Ezechiel Deo, paſtoris munere fungenti,
tribuit. Pauit uero in iudicio, quod tertio loco Pro-
pheta commemorat, cum non ſolum in ſua ipſius per
ſona ligandi, & ſoluendi poteſtatem exercuit, ſed ean
Matth. 16. dem etiam Eccleſiæ ſuæ miniſtris dedit.

QVAESTIO XXII.

AN paſtoris munus, gregem in iudicio paſcentis, ſigni ficari intelligis, & contineri in poteſtate ſoluendi, & ligandi?

RESPONSIO.

SIC prorſus. qui enim ſoluit, & ligat, is iudicium quoddam exercet: perinde enim facit, ac ſi abſolueret, uel condemnaret. differt autem hoc iudicium, quod in poteſtate ſoluendi, & ligandi a Chriſto data continetur, ab aliis iudiciis, quæ hoc idem faciunt, ſed ab humana poteſtate proficiſcuntur: quòd hæc ſæpe ad damnum, & perniciem eius, qui abſoluitur, uel condemnatur, exerceri poſſunt, & ſolent; illud uero nun-

quam

quam ad perniciem, sed semper ad salutem exercetur. Non enim, inquit Apostolus, habemus potestatem ad destructionem, sed ad ædificationem. Christusq; hanc ipsam potestatem exercens dixit, se non uenisse, ut iudicaret mundum, sed ut saluaretur mundus per ipsum. non enim uenit, ut mactaret, & perderet, sed ut mactatum resuscitaret, & perditum recuperaret. Ac, licet genus iudicii id esse intelligatur, quod potestate soluendi, & ligandi significatur: tamen, qui hac potestate utitur, non dicitur iudicare tantum, sed pascendo iudicare, & iudicando pascere: quia omnia semper, quantum in ipsis iudicibus est, ad eorum salutem cedunt, in quos iudicia exercentur, ut exemplum Corinthii fornicatoris, a Paulo Apostolo Satanæ traditi, perspicue declarat: quem ideo scribit Apostolus a se traditum Satanæ in interitum carnis, ut Spiritus saluus fieret. sic Alexandrum ærarium dicit a se traditum Satanæ, ut disceret nō blasphemare. in summa de sua potestate scribit, se nihil posse contra ueritatem. hæc uero potestas est diuina, & maxima potestas, quæ non conceditur omnibus passim, qui a Deo potestatem sibi datam habent, sed de iis tantum, qui in fide mysterium suum exercent. ceteris enim permittitur, ut multa contra ueritatem agant, & suam potestatem ad perniciem aliorum conuertant. Ad hanc autem corrigendam, & tandem abolendam, Deus filium suum cum potestate patris, & ueri pastoris ad salutem hominum misit. atque hoc sane modo, quod tertio loco per Prophetam Ezechielem in munere pastoris a Deo mittendi est promissum, Christus per ministros suos perpetuo implet, cum id primum quidem ipse per se imple-

2.Cor.10
Ioan.12.
Ioan.10.
1.Cor.5.
1.Tim.1.
2.Cor.13.

impleuerit: tum uero demũ omnes partes implerunt promiſſionum Dei de paſtore uno ad cuſtodiam gregis mittendo, cum ſe ipſum ſuſcitauit paſtorem unũ. hoc enim ultimo loco in promiſſis Dei de ſuo paſtorali officio apud eundem Prophetam exponitur; eſtq; illud, ſine quo reliqua promiſſa locum non habent. cum uero Chriſtus hoc impleuit, tunc ſe in eo uerum Deum, & uerum hominem oſtendit, in quo Deus, quæcunque ad boni paſtoris officium pertinerent, impleuerat.

QVAESTIO XXIII.

AN, ſi Chriſtum omnes partes unici illius paſtoris ad ſalutem ſui gregis, a Deo promiſſi, in ſe impleſſe dicamus, & perpetuo adhuc implere, cum ſit Pontifex, & paſtor in æternum factus; ſimul etiam dicere licebit, eum uicaria hominis perſona in gubernanda Eccleſia ſua uti? nec enim hoc recte dici uidetur: quandoquidem uicariæ perſonæ in officiis, & muneribus ſubſtituuntur, cum abſunt illi, quorum propria eſt eorum munerum procuratio, non cum adſunt, ſicut Chriſtus ſemper adeſt gregi ſuo, quemadmodum ſe affuturum ipſe promiſit his uerbis: Ecce enim ego uobiſcũ
Matth. 28. ſum omnibus diebus uſque ad conſumationem ſæculi.

RESPONSIO.

ADEST quidem ſemper gregi ſuo Chriſtus, ſed ſpirituali, non corporali, uiſibiliq; præſentia. grex uero Dei, ut inquit Ezechiel, homines ſumus. homines
Ezech. 34. autem, qui & ſpiritu, & corpore conſtant, indigent non ſolum præſentia paſtoris, qui eos regat in ſpiritu, ſed qui etiam gubernet in exterioribus officiis, ac mu-

neribus;

neribus, quæ per hominem corporis ministerio obiri possunt, & debent. itaque Christus cum corporis sui præsentiam, quod ad gubernandi gregis rationem attinet, nobis subtraxit in cælum ascendens, instituit qui pastoris officium eius loco, corpus ipse gerens, ad utilitatem sui gregis exerceret: non quòd ille non possit omnia in spiritu, & per spiritum solum efficere, quemadmodum etiam efficit: per Christi enim spiritum semper omnia perficiuntur, quæcunque in uicaria illius potestate salutariter aguntur: sed quia sic est diuina uoluntas, & talis nostra natura, quæ indiget uisibilibus, & corporeis rebus, ut per hæc ad inuisibilia trahatur. tantaq; est Dei bonitas, ut se imbecillitati naturæ nostræ conformare uelit; quam usque ad mortem portauit, ut omnia sanctificaret. ideo, quemadmodum in fundanda Ecclesia, licet solo nos spiritu saluare posset sine infirmitatis nostræ assumptione, corpus tamen assumere uoluit, ut corpus sanctificaret: sic, licet Ecclesiam, tanquam corpus, & sponsam suam, per spiritum solum regere, & sanctificare possit, & sanctificet, tamen uisibilia sacramenta, tanquam instrumenta spiritus, & uasa, instituit, per quæ homines sanctificationem acciperent: &, quamuis in iis etiam, quæ ad ministerium sacramentorum pertinent, per se ipsum, uel per angelos suos, qui sunt administratorii spiritus, omnia perficere posset; tamen ministerio hominum uti uoluit. ut ergo in ceteris facit, quæ pertinent ad fundationem, uel ministerium singulorum in Ecclesia; sic etiam in eo munere, quo cura omniũ geritur, quod erat, atque est ipsius Christi proprium, tanquam capitis omnium. etsi enim per se in

Ioan.21.

Heb.1.

se in spiritu omnia supplere possit, atque etiam, quod ad uim & uirtutem conferendam attinet, suppleat: tamen, qui eius loco tanquam pastor pastorum esset, unum aliquem esse uoluit. Atque hunc quidem ab eo
atth.16. institutum fuisse Petrum intelligimus, qui curam uni
in. 21. uersalis Ecclesiæ haberet, uicesq; ipsius in terris gereret; & post Petrum eos deinceps, qui Petri sedem tenuerunt, ac tenent. Hoc uero minus mirum, & magis cõsentaneum consilio Spiritus Dei patris, & Christi, qui gubernat Ecclesiam, uidebitur, si, quodnam ipsius Spiritus consilium in ortu Christi fuerit, considerauerimus. in eo enim cũ nullum humanum opus, nullum uiri munus extaret, quòd totum erat Spiritus sancti opus, ac munus: tamen, ut homo apud homi-
ıc.1. nes locum uiri teneret, & uiri appellationem haberet, Spiritus Dei consilium fuisse in Iosephi persona uide-
atth. 1. mus, qui & uir Mariæ, & Christi pater est dictus. si er
ıc.3.&.4. go in gubernatione Ecclesiæ, ubi opus Dei & hominis simul extat, dicamus ab ipso Christo institutum fuisse, ut, quod hominis est, per hominẽ gubernetur: quid magis cõsentaneum Spiritui eius dicere possumus? talis uero fuit Petrus Ecclesiæ, qualis Ioseph Mariæ: uel potius, talis Petrus sponsæ Christi, quæ est Ecclesia, qualis Ioannes matri Christi. ut enim hanc Christus
oan.19. moriens in cruce Ioanni commendauit, &, quasi testamento, eius custodiam reliquit: sic quidem post resurrectionem a mortuis, cum corporis sui præsentiam hominibus esset subtracturus, Petro, quasi sub forma uerborum testamenti, Ecclesiæ suæ custodiam commen-
oan.21. dauit, cum diceret: Petre, si me amas plus his, pasce oues meas. Hæc uero ita se habere, cũ multa Scripturæ loca;

loca, tum uero, optima ipsius Scripturæ interpres, Dei prouidentia in euentu & successu rerum sese ostendens, maxime confirmat.

QVAESTIO XXIIII.

QVIBVS tandem Scripturæ uerbis, uel argumentis ostēdi potest, Christū uicarias suas partes Petro dedisse?

RESPONSIO.

PLVRIMIS quidem: nos uero, qui, quantum possumus, breuitati nunc studemus, & ut, quam minimum fieri possit, ab eo, quod primum nobis proposuimus, discedamus; quod erat, ut notas potius rerum, quàm explicatiorem doctrinam aliquam, scriberemus; tribus illis locis contenti erimus, in quibus unici pastoris animarum nostrarum Christi, Dei, & hominis, tres partes expressas, omnesq; uni Petro commendatas agnoscimus.

QVAESTIO XXV.

QVAENAM sunt tres illæ partes?

RESPONSIO.

PRIMAE quidem, ut, quorum pastor futurus esset, eorum simul esset pater. talis enim pastor fuit Christus, primum scilicet pater, deinde pastor. qualis uero pater fuerit Christus, declarat Esaias, cum, multa enumerans honoris eius nomina, patrem illum uocat futuri sæculi: quòd uidelicet principium, & generator Esa. 9
futurus esset illorum, quos heredes regni cælestis fore diuina prouidentia instituerat. Similem honorem &

F potestatem

poteſtatem Chriſtus Petro dedit,cum eum principium fecit noui & cæleſtis populi: de quo dicit Propheta in
Eſa. 43. perſona Dei, & Chriſti: Formabo mihi populum, qui laudem meam annuntiet. Principium uero tum fecit
Matth. 16. noui populi, & quaſi patrem creauit, cum ei dixit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. dixit enim Chriſtus Simoni Barionæ: Tu es Petrus. atque hic ſtatim factus eſt Petrus, & prima petra in fundamento Eccleſiæ poſita, ſuper quam Eccleſia ædificaretur. ædificatio autem Eccleſiæ nihil aliud eſt, quàm multitudo filiorum Eccleſiæ, eiuſdem fidei conſenſu congregata, non confuſa, ſed ordinata, tanquã ciuitas quædam ſub unius principatus forma. in ædificatione enim forma ſignificatur. petræ uero nomen materiam ſignificat, non quamuis, ſed ſolidam,& duraturam, ſuper quam quidquid ædificatum ſit, etiam contra uim, atque impetum fluminum, & uentorum perdurare poſſit. quo nomine ſignificatur, duraturi populi eum futurum patrem: id quod ſatis declarat uerbum promiſſionis, quod ſubiungit Chriſtus, Eccleſiæ ſuperædificatæ ſtabilitatem oſtendens, Et portæ Inferi non præualebunt aduerſus eam; quemadmodum quidem præualuerunt contra eum, qui principium, &
Gen. 2. pater terrenæ generationis fuit: qui cum non ex petra, ſed e luto factus eſſet, ne primum quidem impetũ uentorum per Inferorum portas irruentium ſuſtinere po-
Gen. 3. tuit: uerum ſtatim cum uniuerſa ſua prole, & generatione cecidit. At non talis Petrus, qui ex petra exciſus fuit, non ex luto factus: & ideo in petra ipſe manens, & in petra primum fundatus, populi in omne tempus duraturi principium eſt factus. Qua in re quo pacto Chriſti

Christi personam referat, etsi satis quidem per se patere potest: clariora tamen erunt omnia, si ut Petrum uidemus nomen petræ in fundamento positæ commune cum Christo habere, eiusq; personam referre, ceu patrem futuri sæculi, sic in modo etiam generandi filios futuri sæculi eundem cum Christo eiusdem uirtutis participem uideamus.

QVAESTIO XXVI.

QVO MODO dicis functum esse Petrum uicariis Christi partibus in generatione noui populi?

RESPONSIO.

EO quidem modo, quem Christus ipse ostendit iis uerbis, quæ ei dixit, cum illum primam petram faceret, super quam Ecclesia ædificaretur, tanquam multitudinem filiorum ostendens, quorum ipse pater futurus esset, in uirtute non sua, sed primæ petræ, quæ excisa est de monte sine manibus, & patris futuri sæculi. hæc uero sunt Christi uerba ad illum: Et tibi dabo claues regni cælorum: &, quidquid solueris super terram, erit solutum & in cælis: &, quidquid ligaueris super terrã, erit ligatum & in cælis. Quæ omnia pertinent ad facultatem, & modum generandi nouos filios, qui regni cælorum ciues, & heredes essent futuri. per potestatem enim soluendi, & ligandi hoc fit. qua nimirum potestate fretus Paulus Apostolus, ad Corinthios scribit: Etsi multos pædagogos habetis, tamen nõ multos patres. ego enim uos per Euangelium genui. Verum ante eum Petrus & genitus ipse est, & alios genuit, tanquam prima petra factus, & pater uniuersi generis hominum, qui in noua generatione numeratur. licet enim Paulus

Dan.2. Matth.16. 1.Cor.14. Gal.2.

ſcribat, ſibi creditum fuiſſe Euangelium præputii, ſicut Petro circumciſionis: Qui enim, inquit, operatus eſt Petro in Apoſtolatum circumciſionis, operatus eſt mihi inter gentes: tamen non Paulus primus genuit
Act.16 gentes in uerbo, ſed ante eum Petrus, ut uerba ipſius Petri teſtantur in Actis, cũ ait: Viri fratres, ſcitis, quia elegit Deus a temporibus antiquis per os meum audire gentes uerbũ Dei. Primas ergo partes ſuas Petro Chriſtum dediſſe, ut eſſet loco primæ petræ in ipſo Chriſto poſitæ, qui eſt ſolida petra, & fundamentum cæleſtis ædificii, eidemq; uirtutem etiã dediſſe, ut pater eſſet futuræ cæleſtis ſobolis, ex his ſatis conſtare poteſt.

QVAESTIO XXVII.

QVAENAM ſunt ſecundæ partes patris, & paſtoris?

RESPONSIO.

VT filios, & gregem conſeruet, eosq; a malo tueatur: quas partes in oratione ſua ad patrem Chriſtus oſten-
Ioan.17. dit ſe impleſſe, cum ait: Ego ſeruaui eos in nomine tuo: quos dediſti mihi, ego cuſtodiui; & nemo ex illis periit, niſi filius perditionis. Hanc uero poteſtatem Petro, tanquam ſuo Vicario, ſe dediſſe, ſignificauit tunc,
Luc.22. cum, præſentibus etiam ceteris Apoſtolis, de eo loquẽs, quod omnibus uſu uenturum eſſet, ut a Satana tanquã triticum cribrarentur, unum tamen Petrum appellans dixit: Simon, ecce Satan expetiuit, ut uos cribraret, tanquam triticum. ego autem rogaui pro te, ut non deficiat fides tua. tu uero cõuerſus, aliquando confirma fratres tuos. Quibus uerbis aperte Chriſtus oſtendit, ut ſuperioribus uerbis patrem eum fecerat, ita nũc eundem

eundem a se tutorem, & defensorem factum esse.

QVAESTIO XXVIII.

QVAENAM sunt tertiæ partes patris, & pastoris?

RESPONSIO.

VT in lucem iam editos, & a malo defensos, bono etiã augeat, salutariq; cibo pascat. has item partes Christum Petro dedisse, uel maxime ex eo liquet, quod Christus paulo ante suum ad cælum ascensum dixit, cum iam corporis sui præsentiam gregi suo subtracturus esset, atque oportunissimum uideretur de persona Vicarii sententiam suam apertis uerbis declarare. nam tum quidem, ut apud Ioannem est scriptum, cum simul adessent ceteri Apostoli, & discipuli, quasi Petrũ e medio illorum seuocans, accepta ab eo confessione amoris, sic ipsum est allocutus: Si me amas plus his, pasce agnos meos. nec uero semel hoc dixit, sed ter, eadem confessione reddita, per hunc amorẽ, tanquam si testamento heredem sui pastoralis officii relinqueret, obtestatus est,& dixit: Si me amas,pasce agnos meos: &, quasi non satis apertis uerbis uniuersum gregem ipsi Petro commendasset, quòd ei tantum agnos commendasset, qui iuniores essent, adiungit, Pasce oues meas. Licet autem hæc, quæ Petro dicuntur, ad ceteros etiam pastores omnes pertineant, tamen uoluisse Christum hæc omnia in eo uno, tanquam in Vicario capite, conspicua esse, ut per eum in reliquos deriuarentur, primum quidem ostendit adoptio nominis, qua primo loco utuntur, qui heredes, & successores eligunt. Christus enim Cephæ nomẽ, quod interpretatũ est

Ioan.21.

Ioan.1. est Petrus, Simoni prius uocato imposuit. petræ autẽ
1.Cor.10. nomen ipsi Christo in diuinis litteris tribui constat: deinde, quæ huic nomini auctoritas est cõiuncta, ea utendi
Luc.22. facultatem illi dedit, cũ fratres eius fidei confirmandos commendauit, ut eos ab insidiis Satanæ tutaretur:
Ioan.21. cum oues præterea, & agnos uniuersum suum gregem eiusdem fidei, & amori tradidit, ut liberatum ab insidiis inimici bono & salutari cibo pasceret. Hæc uero apud eos, qui nimium contentiosi non sint, satis esse possunt, quæ uicarias Christi partes in terris Petro in uniuersum gregem ab ipso Christo datas declarant;
Act.12.16. præsertim cum etiam rerum experientia post Christi ad cælum ascensum ostenderit, hanc Petrum uicariam illius potestatem cum in Conciliis, tum in uniuersum ipsum gregem exercuisse.

QVAESTIO XXIX.

AN ullum generale Concilium, Petro adhuc uiuo, est celebratum?

RESPONSIO.

ET maximum quidem, in quo has tres simul, patris, tutoris, & pastoris, partes Petrum, Christi personam gerentem, exercuisse constat.

QVAESTIO XXX.

AN non temporibus Constantini primum cœpta esse Concilia generalia, historiæ omnes prodiderunt, quorum primum tradunt fuisse Nicenum?

Responsio.

RESPONSIO.

TRADVNT quidem Nicenum fuisse omnium primum, quia Reges, & populi, de quibus Propheta tam acerbe conqueritur, Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? astiterunt Reges terræ, & Principes conuenerunt in unum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius: tum primum, relicto hoc consilio, quod erat consilium malignantium, libenter se audire ostenderunt Prophetæ uerba, quibus eos eodem loco sic admonet: Et nunc Reges intelligite: erudimini, qui iudicatis terram: seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore: osculamini filium, ne quando irascatur dominus, & pereatis de uia iusta. Quia ergo Constantinus primus non solum hanc disciplinam apprehendit, ut oscularetur filium, & seruiret Deo in timore, & exultatione; sed in oculis omnium gentium Concilium coegit pro gloria filii contra eos, qui conspirauerant aduersus Dominum, & aduersus Christum eius: secumq; populos, & nationes, quæ laudem Domino annuntiarent, primus adduxit: ideo hoc Concilium, cui interfuit ipse Imperator, primum in oculis omnium gentium, & maxime generale uisum est. sed non a Constantini temporibus Concilia generalia cœpta sunt, uerum iam inde ab eo tempore, quo, ut supra diximus, Spiritus Dei non super unam gentem, sed super omnem carnē se effudit, statim post effusionem sanguinis Christi, qui non pro unius populi, aut nationis, sed pro totius mundi peccatis est mortuus. Quare, simul atque hæc coniunctio facta est in una fide gentium, & Iudæorum, qui tanquam duo populi uniuersum mundum complectebantur; illud

Psal. 2.

Concilium,

Concilium, in quo primum de utrorunque salute actum fuit, coactis in unum locum eorum pastoribus, Concilium primum generale fuisse, merito dicimus. tale autem fuit Concilium Hierosolymitanum, in quo Petrus Vicarius Christi pastoris partes, quas supra cómemorauimus, omnes se peregisse, & uerbis, & factis ostendit.

QVAESTIO XXXI.

QVO tandem modo?

RESPONSIO.

DIXIMVS, tres præcipuas Dei pastoris partes Christum erga suos, dum in terris uersaretur, egisse; primas, ut eos quasi pater procrearet; secundas, ut in lucem editos a malo tueretur, atque seruaret; tertias, ut bono, & salutari cibo aleret. Has item omnes partes a Petro, Christi Vicario, impletas fuisse, ex iis, quæ ipse in hoc Concilio dixit, facile colligimus: cuius hæc sunt uerba in Actis Apostolorum: Viri fratres, uos scitis, quia ab antiquis diebus Deus in uobis elegit, per os meum audire gentes uerbum Euangelii, & credere. Hinc apparet, quo modo primas partes, ac primum illud munus patris, & pastoris impleuerit, quod ante ei promiserat Christus, cum diceret: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. per os enim eius elegit Deus gentes audire uerbum fidei, per quod in Christo regenerarentur. id quod magis etiam explicat, cum adiungit: Et, qui nouit corda, Deus testimonium perhibuit, dans illis Spiritum sanctum, sicut & nobis: & nihil discreuit inter nos, & illos, fide

Act.15.

Matth.16.

purificans corda eorum. qua de re ait Iacobus Apostolus: Voluntarie enim nos genuit uerbo ueritatis, ut simus initium aliquod creaturæ eius. Et Paulus sacramentum illud, per quod in Christo renascimur, uocat lauacrum regenerationis, ubi inquit: Cum autem benignitas, & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, ac renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum, saluatorem nostrum, ut, iustificati gratia, ipsius heredes simus secundum spem uitæ æternæ. Hic uero totus explicatur regenerationis modus, quem Petrus in suo uerbi ministerio primus expressit. Secundæ erant partes, ut confirmaret, ac tueretur fratres, & filios, quos Satanas expetiuerat cribrare, & iam inceperat; non quidem cribrare, ut purgaret; (hoc enim fecit Petrus) sed ut triticum, cum palea admixtum, cribrando, ac uentilando perderet. legem enim cum uerbo Euangelii admiscuit, tanquam paleas cum tritico: quæ quasi in cribro simul posita separat, ac purgat Petrus, cum ait: Nunc autem, quid tentatis Deum imponere iugum super ceruices discipulorum, quod neque nos, neque patres nostri portare potuimus? & sic oues defendit a noxio Satanæ pabulo. Tertias uero partes explet, salutare illis proponens pabulum, & in optima eas pascua deducens, cum, reiectis cæremoniis, quæ legis palea erat, ait: Per gratiam Domini nostri, Iesu Christi, credimus saluari, quemadmodum & illi. In hac igitur fidei, per quam saluamur, explicatione agnos simul, qui ex gentibus erant, & oues Israel

Iac. 1.

Tit. 3.

Luc. 22.

Act. 15.

coniunxit, & salutari cibo utrosque pauit: quæ dum faceret, patris simul, & pastoris partes egit: quæ sunt uicariæ partes, quas a Christo acceperat.

QVAESTIO XXXII.

AN hoc Concilium generale dici potest, in quo una tantum Iudæorum natio interfuit, nulli autem ex gentibus? nec enim legimus, huic Concilio interfuisse quenquam alium, præter Apostolos, & seniores, qui erant Hierosolymis: qui omnes ex Iudæorum natione fuerunt.

RESPONSIO.

AT uero, cum Legatos Ecclesiarum gentium interfuisse cõstet (tales enim fuerunt Paulus, & Barnabas, qui ab Ecclesiis gentium ad Apostolos, & seniores Hierosolymam missi erant) cum etiam ipsi Apostoli interessent, quos Christus Principes pastores in omnes terras constituerat, sic eos dimittens, Ite, & prædicate
Marc.16. Euangelium omni creaturæ: cum ad cõponendas controuersias illas, quæ de fide & lege exortæ fuerãt, Concilium illud coactum esset; eaque in eo tractarentur, quæ ad uniuersæ Ecclesiæ pacem pertinerent: cum denique munus decidendi omnes controuersias ille obtineret, cui uicarias suas partes in uniuersum gregem Christus dederat: merito quidem generale hoc Concilium dici potest, & primum: quia in hoc primũ consultandi causa de iis, quæ ad uniuersum corpus Ecclesiæ pertinerent, Principes Ecclesiæ pastores conuenerunt.

QVAESTIO XXXIII.

AN hoc Concilium, ut tempore, sic etiam auctoritate primum fuit, & dignitate?

RESPONSIO.

FVIT sane, idque duplici de causa, primum quidẽ propter dignitatem eorum, qui interfuerunt, qui iidẽ fuere, quorum beati oculi uiderunt, & aures audierunt, quæ multi Reges, & Prophetæ, cũ id maxime desiderarent, non uiderant, nec audierant. audierunt uero, & uiderunt in uerbis, & in perfectissimo exemplo unici illius pastoris, ad salutem omnium gentium promissi, omnia, quæ ad regendum gregẽ Dei pertinebant; a quo & mandatum, ut eius exemplum in pascendo sequerentur, & uirtutem ex alto, ut sequi possent, acceperant. Auctoritate ergo præstitit omnibus hoc Conciliũ propter dignitatem personarum, quæ illi hanc dignitatem attulerunt, ut esset quasi typus, & forma omnium Conciliorum; quò scilicet respicientes qui deinceps Concilia celebraturi essent, omnia, quæ uel ad eos aliquo modo pertinerent, qui in Conciliis præesse, & interesse debent, uel etiam admodum decidendi omnes controuersias, quæ materiam Conciliis celebrandis dare solent, tanquam in archetypo, ut rite & ordine celebrari possent, perspicerent. Luc. 10.

QVAESTIO XXXIIII.

QVO pacto, tanquam in archetypo, in hoc Concilio Hierosolymitano cernuntur ea, quæ ad personas pertinent eorum, qui in ceteris Conciliis interesse solent?

RESPONSIO.

HAEC plane intelligemus, si diligentius aduerterimus, quænam personæ illæ fuerunt, quas in hoc Concilio interfuisse, & sententias dixisse, memoriæ proditum est. sunt autem in quadruplici, ut uidetur, genere: quæ tamen omnes unum genus efficiunt dispensatorum mysteriorum Dei. primum enim genus constituit persona Petri, alterum Pauli, & Barnabæ, tertium Iacobi: quartum uero genus intelligo eos facere, qui generatim nominantur seniores.

QVAESTIO XXXV.

AN sic omnes personæ comprehensæ sunt saltem in genere, quæ huic Concilio interfuerunt?

RESPONSIO.

MINIME quidem omnes. nec enim Principem personam nominauimus, quæ eadem est, quæ uirtutem, & robur ceteris omnibus dat. illi enim sunt tantum ministri, quos modo diximus: qui uero omnibus præest, is Principem personam, non ministri, agit. est porro idem, cuius nomine Concilium uocatur, & cuius nominis auctoritate addita, decreta Conciliorum rata habentur. hic sane est Spiritus sanctus, qui idem est Spiritus Christi, & Spiritus Dei patris; cuius organa sunt reliqui omnes, qui præsunt in Conciliis, cum rite fiunt.

QVAESTIO XXXVI.

QVO modo inter se distinguuntur ceteræ personæ, quas in quadruplici genere posuisti, in quibus primã

numerasti personam Petri? quid uero tandem in persona Petri uidemus, quod in reliquis non uideamus?

RESPONSIO.

HOC sane primum, quod proprium est eius, qui primas partes in Conciliis tenet; ut finem imponat controuersiis, easq; dirimat; ut concludat, & auctoritate sua dimittat Concilium. quæ omnia ex uerbis Scripturæ uidemus in illo Concilio Petrum fecisse. sic enim est scriptum: Cum autem magna conquisitio fieret. quæ uerba significant, magnam primum altercationem de iis, quæ decidenda essent, in Concilio extitisse: quam Petrus sic repressit, ut uerba, quæ sequuntur, ostendunt: Surgens autẽ Petrus dixit ad eos: Viri fratres &c. quæ cum dicit, sententiam Concilii, & sententiam Spiritus Christi primus pronuntiat, atque concludit. hoc autem uidemus in persona Petri, quod in ceteris nõ uidemus. Secundo loco uidemus in eodem uicariam potestatem, & curam quandam præcipuam utriusque populi. nam cum ii, qui ex circumcisione erant, iis, qui ex gentibus credidissent, ut eadem fides communis secum erat, sic quoque idem legis onus commune esse uellent; ille, tanquam iudex, & pastor utriusque populi, qui iam unus esset factus, iugũ legis sic ab utrisque detraxit, ut eius sententiæ in hoc resistentes magna uerborum auctoritate deterruerit, cum eos grauiter increpans sic ait: Quid tentatis imponere iugum &c. quibus uerbis seuere Christi uicarium ostendit: qui uenit ut cæremonias, graue legis iugum, a suis tolleret, ac pro eo suum leue, & suaue eisdem imponeret. Auctoritatem uero, quam ei Spiritus Christi dederat, ualuisse in hac

Act. 15.

causa

causa, illud maxime indicat, quòd nemo ausus fuit in Concilio se ei opponere, sed, ut est in Actis, Petri sententia pronuntiata, tacuit omnis multitudo: cum tamē constet, in illa multitudine fuisse Pharisæos aliquot, qui extra Concilium pertinacissime contrariam semper sententiam defendissent, & hanc oppugnassent: uerū illi tum, auctoritate Petri commoti, tacuerunt: qui uero postea uerba fecerunt, omnes eius sententiam approbarunt. cum autem hæc in Petri persona uidemus, omnium eorum, qui in Petri cathedra successerunt, partes in Conciliis uidemus: quæ maxime in hoc extare debent, ut controuersias dirimant; ut grauitatem oneris a populi Dei ceruicibus detrahant; & ut Concilium dimittant; omniaq; auctoritate petræ fidei, in fundamento Ecclesiæ positæ, faciant. Sed hoc ad modum decidendi cōtrouersias pertinet; de quo post dicemus. Nunc uero non tam de modo, quàm de personis loquimur, quæ interesse solent in Conciliis; quas omnes iis personis, quæ in Hierosolymitano Concilio interfuerunt, significatas esse diximus, & tanquam in archetypo Concilio designatas, atque expressas.

QVAESTIO XXXVII.

QVID in Pauli, & Barnabæ personis animaduertimus, qui secundo loco uerba fecerunt in illo Concilio?

RESPONSIO.

IN his quidem eorum personam agnoscimus, quorum est referre ad Concilium de iis, quæ pacem Ecclesiarum turbent: quemadmodum illi retulerunt de controuersiis, quæ fuerant in Ecclesiis gentium excitatæ per

eos,

eos, qui erant ex circumcisione, ad quas decidendas Concilium est congregatum. horum autem oratione uidemus significatum esse officium eorũ omnium, qui pro pace Ecclesiarum ad Concilium mittuntur: quorum partes sunt, ut tam opus Satanæ, quod totum in fidei puritate tollenda uersatur, quàm opus Dei ad eandem confirmandam exponant, demonstrentque, quantum fieri possit, ea, quæ ipsi re ipsa de gratia Dei ad confirmandum robur fidei sunt experti in illis Ecclesiis, a quibus sunt missi: quemadmodum Paulus, & Barnabas miraculis per ipsos editis fidem, & sententiã Petri confirmarunt. huc enim pertinet omnis eorum oratio, ut signis, miraculis, atque operibus confirmẽt, eam esse Dei uoluntatem, & ueritatem inflexibilem, quam Petri fides proposuit. Horum autem uerbis, per opera confirmantibus doctrinam fidei a Petro expositam, succedit oratio Iacobi, qui eandem confirmat per Scripturas. in Iacobi uero persona significari intelligimus personam singulorum Episcoporum, quibus certæ Ecclesiæ sunt commendatæ; quorum officium in Cõciliis per ipsam Iacobi orationẽ satis etiam significatur.

QVAESTIO XXXVIII.

QVID tandem extat in Iacobi persona, quod ad Episcoporum, qui singulis præsunt Ecclesiis, personam, & officium in Conciliis declarandum pertineat?

RESPONSIO.

HOC primum, ut Petri doctrinam de fide confirment, quemadmodum Iacobus fecit: hoc enim commune omnium, & singulorum Episcoporũ esse debet: deinde,

si

ſi priuatæ eorum Eccleſiæ aliquid uel conſuetudine, uel lege receperint, quod non aduerſetur ſinceritati doctrinæ fidei, uerum eiuſmodi eſſe uideatur, ut, eo ſublato, periculum ſit, ne caritatis uinculum rumpatur. hoc quidem ut quiſque in ſua Eccleſia experitur, ſic proponere poterit, quemadmodum Iacobus fecit: qui cum Hieroſolymorum eſſet Epiſcopus, quæ ciuitas ex gente circumciſionis tota conſtabat; licet, quod ad ipſam ueritatem pertinebat, abunde, idq; per Scripturas, declaraſſet, per fidem Chriſti legis iugum ab iis, qui Chriſti fidem acceperant, excuſſum fuiſſe; & in hoc Petri ſententiam confirmaſſet; tamen, quia uidebat, ſi gentes hac libertate in omnibus uterentur, ut nulla ab eis ratio ueteris Iudæorum conſuetudinis haberetur, quibus cum fide iam coniuncti erant, caritatem inter eos firmam manere non poſſe, ſed ſuas potius oues per contemptionem moris ſui ſcandalũ paſſuras, hoc ad Concilium retulit, ut, quæ ex antiquis eorum moribus, ſalua fidei doctrina, ad retinendam pacem, donec magis adoleſceret fides, obſeruari poſſent, ea ab utroque populo obſeruarentur. qua in re nec ab ipſo Petro, nec a reliquo Concilio repulſam tulit: uerũ in hanc ſententiã decretum, ipſo Spiritu ſanto dictãte, ſuffragiis omnium eſt factũ, ut nihil ultra oneris gentibus imponeretur, niſi ut abſtinerent ab iis, quæ immolarentur idolis a ſuffocato, & ſanguine, itemq; a fornicatione. hoc uero onus erat caritatis, nõ fidei onus: quod quale ſit, & quo pacto hæc diſtinguantur, poſtea, ut ſpero, explicabimus. Nunc in eo uerſamur, ut ex perſonarum diuerſitate, quæ ius dicendi ſententias, decernendi, ac iudicandi in illo Concilio Hieroſolymitano

habuerunt,

habuerunt, quod archetypum, exemplumq; reliquorum omnium Conciliorum fuisse intelligimus, scrutemur, ad quos maxime pertineat in ceteris Conciliis eodem iure uti. Huc autem quærendo peruenimus, ut intelligamus corpus ipsum Concilii ex illis constare, qui curam gregis habent: ut in exemplo Petri, Apostolorum, ac seniorum uidemus, qui in hoc Hierosolymitano Concilio interfuerunt. Licet autem, quod ad munus prædicandi uerbi attinet, par auctoritas, & eadem mandata omnibus Apostolis a Christo data esse uideantur, cum illis dixit; Ite in mundum uniuersum; prædicate Euangelium omni creaturæ: tamen in hoc Concilio, in quo Petrus ipsius Christi uices gessit, ceteri Apostoli eorum potius personam referunt, qui in partem solicitudinis sunt uocati, quàm eorũ, quibus una cum Petro per orbem prædicandi Euangelii cura est cõmendata. tales autẽ posterioribus sæculis agnoscimus fuisse, & nunc esse, primates Archiepiscopos, Episcopos, Abbates. Quas uerò Petri uidemus primas partes fuisse, ut doctrinã fidei ante omnia explicaret, quæ explicatio tanquam fundamentum esset ad dissoluendas omnes controuersias, has dicimus esse præcipuas partes Romanorum Pontificum, qui in Petri locũ successere, in omnibus Conciliis, ut ante omnia, & contra omnes procellas controuersiarum, fidei Petri explicationem proponant, atque opponant; ceterorum uero omnium, qui in Conciliis intersunt, ut hanc fidem non solum probent, sed omnibus argumentis confirment. Hoc autem fundamento consensus in una fide iacto, tum quidem, si quæ sint in singularum Ecclesiarum moribus, uel antiqua consuetudine, uel lege

Marc. 16.

introducta, quæ etsi non usquequaque nudam illam fidei sinceritatē referant, modo tamē ei non repugnent, tum nec se difficilem præbere debet is, qui Petri locum tenet, in assentiendo infirmitati gregis, donec fides magis adolescat: nec tacere debent, qui in singulis Ecclesiis præsunt, infirmitates gregis sui, sed in Concilio proponere. cuius rei exemplum in Petri, & Iacobi personis, ac sententiis, atque in ipso Concilii decreto habemus. Sed hæc magis pertinent ad modum componendi controuersias: de quo nunc, quoniam de personis satis dictum uidetur, quærendo inuestigare conabimur.

QVAESTIO XL.

QVA ratione, & uia usi sunt, qui in Concilio Hierosolymitano præfuerunt, ad componendas controuersias? ex illius enim Cōcilii exemplo dixisti modum elici posse omnium dissensionem, quæ ad religionum pertinent, sedandarum.

RESPONSIO.

HOC quidem facilius intelligemus, si, quo auctore controuersiæ in Ecclesiam irrepserint antea, ac perpetuo irrepant, dixerimus. hunc autem Christus ostendit,
Matth. 13. cum præuidens, ac prædicens zizania, quæ inimicus homo superseminaturus esset in agro Ecclesiæ suæ, tritico prius ab optimo agricola sato, eum ipsum, cui curā
Luc. 22. Ecclesiæ relicturus erat, sic alloquitur: Simon, ecce Satanas expetiuit uos, ut cribraret sicut triticum: Satana ergo impulsore intelligimus omnes in Ecclesiam introduci controuersias: quas quidem tollendi modum unū

 futurum

futurum Christus ipse significauit, illum scilicet, cum statim subiicit, Ego autem rogaui pro te, (Petrum appellans) ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Vnum hunc modum ostendit Christus dissoluendi omnes controuersias, nempe unã illam Petri fidem, oratione sua ad patrem nixam, ac roboratam. et sane hoc ipso modo uidemus Concilium hoc Hierosolymitanum usum in maxima omnium controuersia tollenda.

QVAESTIO XLI.

QVO pacto per hanc Petri fidem in illo Concilio sedatæ sunt controuersiæ, ut ex eodem, quid in ceteris Conciliis fieri debeat, in quibus de componendis controuersiis agitur, exemplum capi possit?

RESPONSIO.

HOC, ut prorsus intelligamus, quemadmodum iam ex Christi uerbis auctorem omnis discordiæ, & controuersiæ cognouimus, ita, quidnam sit, quod controuersas causas faciat inter homines, ex communi hominum sensu inuestigandum esse. hoc uero cõstat inter omnes, qui contendunt: quicunque auctor fuerit contentionis, eum semper hanc cõtendendi causam præseferre, quòd sibi ab eo, quocum contendit, aliquid sit detractum, quod uel ad honorem, uel ad commodum ipsius pertineat, uel denique quod ei aliquo modo carum sit, aut iucundum; ob idq; contendere, ut sibi satisfiat in eo, quod ita est detractum. hinc omnium controuersiarum cum in religione, tum in rebus ciuilibus causas, originemq; duci, communis uita satis docet. nam qui

 religionis

religionis causa contendit, is semper aliquid de honore Dei, & pietate detractum ab eo, quocum contendit, arguit: qui rerum ciuilium causa, ob honorem, uel commodum sibi detractum, litem se intendere præsefert, uel ob utrunque, aut denique ob id, quod quoquo modo carum, gratum ue habeat: finem uero contentionis apud homines non malignos (cum malignis enim frustra quæritur pax) tum fore, cum ea, quæ ablata iudicantur, integra restituuntur. Hoc omnium controuersiarum fundamento patefacto, ad illam controuersiam considerandam reuertamur, quæ composita est in Concilio Hierosolymitano; ex cuius compositione exemplum reliquas omnes componendi, quæ in Ecclesia nascuntur, capi posse diximus. Videamus autem primum eius originem: quam facile intelligemus, si prius personas eorum cognouerimus, qui eius excitandæ auctores fuere. simul enim intelligemus, quænam erat controuersia. de iis autem, a quibus illa excitata est, ita
Act. 15. scriptum est in Actis: Surrexerunt autẽ quidam de hæresi Pharisæorũ, qui crediderunt, dicentes, Quia oportet circumcidi eos, (populum gentilem intelligentes) qui fidem receperant; præcipere quoque eis, seruare legem Moysi. Quales porro fuerint Pharisæi, diuus Paulus in sua ipsius persona satis explicat, cum, ad Regem Agrippam uerba faciens, uitæ suæ præteritæ rationem
Act. 26. reddit in hunc modum: Et quidem uitam meam a iuuentute nouerunt omnes: quoniam secundum exactissimam sectam nostræ religionis uixi Pharisæus. Cur uero exquisitissimam sectam omnium appellet, in epistola ad Galatas, de se ipso etiam loquens, sic declarat:
Gal. 1. Audistis enim conuersationem meam aliquando in Iudaismo:

Iudaiſmo: quoniam ſupra modum perſequebar Eccleſiam Dei; & expugnabam illam,& proficiebam in Iudaiſmo ſupra multos æquales in genere meo abundantius æmulator exiſtens paternarum mearum traditionum. Tales ergo erant apud Iudæos Phariſæi, qui ſeuerius obſeruarent paternas traditiones: ex quibus qui conuerſi fuerant ad fidem, ii, priſtinæ adhuc ſectæ ueſtigiis inſiſtentes, cum uiderent gentes, quæ fidem receperant, legis obſeruatione ſolutas in populo Dei numerari, hic quidem conqueri, & contentiones mouere cœperunt: ob id uero conquerebantur, quòd detrahi in hoc & honori Dei, qui legem dederat, & ſibi ipſis putabãt, qui ſe per legem, quòd eam exactius aliis ſeruarent, cum ceteris gentibus, tum etiam genti ſuæ præſtare exiſtimabant. Hæc fuit illorum querela: quæ quo modo perConciliũ ſublata fuerit,nunc quæramus.

QVAESTIO XLI.

QVO modo per Concilium Hieroſolymitanum de fide, & legis obſeruatione quæſtiones ſublatæ fuere?

RESPONSIO.

VT in ſumma dicam, per uerbum fidei, & caritatis. eodemq; modo apud omnes non malignos omnes omnium temporum controuerſiæ ſedari poſſunt. quod ſic erit apertum, ſi naturam uerbi fidei in Ieſum Chriſtum, filium Dei uiui, primum aliqua ex parte declarauerimus, deinde caritatis.

Quæſtio

QVAESTIO XLII.

QVIDNAM est in natura uerbi fidei, quod ad sedandas discordias pertineat?

RESPONSIO.

NIHIL prorsus, si loquamur de iis discordiis, quas mutuo inter se homines exercent. immo contra uidemus, Christi fidem prædicatam semen discordiarũ cum omni genere hominum, pacem uero cum Deo secum afferre.

QVAESTIO XLIII.

QVID tandem inest in natura uerbi fidei, quod illud profitenti diffidium cum omnibus pariat?

RESPONSIO.

HOC scilicet, quod homini omnia auferat, quæcunque humano iudicio uel honorifica, uel commoda, uel denique quoquo modo grata, aut iucunda esse possunt. nec uero solum externa bona aufert, cuiusmodi sunt diuitiæ, honores, amici, propinqui, parentes, sed legem ipsam Dei, atque ipsum tandem hominem a se ipso abstrahere, ac diuellere profitetur. sic enim auctor ipse fidei palam dixit, cum hominem per fidem ad se uocaret: Qui non odio habuerit patrem, & matrem, non

Luc.14. est me dignus: & qui non reliquerit patrem, & matrẽ, adhuc autem & animã suam, non est me dignus. Quæ cum ita sint; quid mirum, si discordiarũ segetem fidei uerbum secum afferat? quid mirum, si uniuersus orbis contra sinceræ fidei prædicatores omni tempore coniurẽt? id quod Christus ipse auctor fidei, cum discipulos suos, huius doctrinæ magistros, in orbem mitteret, il-

Luc.21. lis euenturũ prædixit: Et eritis, inquit, odio omnibus hominibus

hominibus propter nomen meum: nullum excipiens genus hominum. Idemq; naturam huius fidei, quàm apta esset ad discordias suscitandas, magis explicans, dicit de se ipso, qui cum uerbo fidei uenerat: Nolite arbitrari, quia uenerim pacem mittere in terram. non ueni pacem mittere in terram, sed gladium. ueni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam, & inimici hominis, domestici eius. Vt autem summatim dicamus, qui summas tantum rerum, & argumentorum attingere, nō doctrinam aliquam explicare hoc scripto aggressi sumus: hoc prorsus inesse in natura fidei uidemus, ut ab hominibus semper existimata sit ea omnia euertere, quæ præclarissima in rerum natura habentur, ut quæ, quo magis explicata sit, hoc magis talis existimetur, sic ut leges etiam cum humanas, tum diuinas labefactare, & quasi naturam hominum, atque omnes bonos mores, & consuetudines abolere, atque extinguere uideatur. hæc enim omnia obiecta sunt & Christo, & discipulis eius, primis uerbi fidei seminatoribus: cum tamen nihil horum re uera illa sic euertat, ac tollat, ut non omnia, cuiuscunque generis fuerint, bona, propter eam, & per eam amissa, uel relicta, multo copiosiore mensura reddat, ac restituat. nec enim illos audiendos esse ullo modo censemus, qui sic solam fidem prædicant, ut piis caritatis actionibus detrahant: qui ignauis nihil agendi, impigris ad actiones male agendi occasionem, & licentiam suo peruerso loquendi modo præbent: quos non tam peruerse quidem, quàm impie prædicare fidem existimamus; dum uel parū curare, uel prorsus contémnere leges, & maiorū instituta docent.

Matth. 10.

Gal. 5. Rom. 3.

docent. Nec enim, quam prædicabant Apoſtoli, per quam iuſtificantur impii, fides eiuſmodi fuit, ſed quæ per caritatem operatur. Nunquid autem, inquit Apoſtolus, legem per fidem deſtruimus? abſit: ſed ſtatuimus. Quæ ergo legem roborat, quæ lucet, quæ diuitem facit hominem in bonis operibus, quæ deſtructa inſtaurat, hanc fidem illam eſſe dicimus, quæ Ieſum Chriſtum redemptorem recipit. nec tamen negamus, etiam ex hac quoquo modo prædicata occaſionem ſcandali ſepe arripi ab hominibus ſui amantibus, quales magna ex parte omnes ſumus. hoc uero eſt, quod hactenus diximus, fidem prædicatam apud homines, eorum ſcilicet culpa, atque malitia, tumultus potius, quàm pacem initio gignere, & ob hoc ſolum gignere, quòd nemo ſuorum bonorum ſpoliationem libenter audiat, ſed pro iis omnes libenter pugnent. hoc autem primum eſt in officio fidei, ut hominē humanis bonis ſpoliet: quorum loco diuina poſtea tradit, & hominem tandem in integrum reſtituit. ſed hanc moram non fert hominis ſui amantis impatiens natura: & ideo ad nomen ſpoliationis clamor ſtatim, & tumultus oritur: ad quem ſedandum una duntaxat uia relinquitur, nempe prædicatio caritatis, uerbo fidei coniuncta: quæ eadem eſt, per quam Apoſtoli controuerſiam illam magnam de fide, & lege in concilio Hieroſolymitano ſuſtulerunt.

QVAESTIO XLIIII.

QVO tandem modo ſublata fuit illa controuerſia?

RESPONSIO.

CVM Deo redderetur, quod Deo debitum eſſet, & homini

homini, quod homini. id uero per explicationem uerbi fidei, & per decretum caritatis eſt factum.

QVAESTIO XLV.]

QVO modo fidei uerbum reddit Deo, quod eſt Dei?

RESPONSIO.

CVM totam ſpem ſalutis in uno Deo patre per unum Ieſum Chriſtum, filium eius, ponit. id uero Petrus tanta ui orationis facit, explicans ſalutis noſtræ fundamẽtum, ut interponentes legem in partem ſalutis, tentatores Dei appellet, legemq́; ipſam onus non ferendum dicat; denique illam doctrinam, quæ hoc doceat, non doctrinam ſalutis, ſed euerſionem animarum eſſe concludat. Hoc ergo modo uerbum fidei reddit honorem Deo in Chriſto, & per Chriſtum, cum per fidem in Chriſto totum hominem, quaſi holocauſtum, Deo immolat. Deo autem, & hominibus quod debetur, reddit, cum legem a fide remouens, eam tradit caritati. iniuriam enim tam Deo, quàm hominibus facit, qui legem prorſus ſoluit, præſertim cum, lege ſublata, ne cõmercium quidem homini cum homine eſſe poſſit; in lege autem ſuam Deus gratiam coram hominibus lucere uelit. maiorem uero iniuriam facit cum Deo, tum hominibus, qui legi iuſtificationem tribuit, cum ſibi huius gloriam Chriſtus ſine lege uindicet: onusq́; intolerabile hominibus imponitur, cum lex ſua propria uirtute in partem ſalutis cum fide ſe immiſcet. et ideo, ut Dei patris honori in Chriſto, & hominum ſaluti, & conſolationi, atque imbecillitati ad ferendum tantum onus conſulatur, legis iugum a fide ad carita-

tem transfertur: cum caritate uero coniuncta lex, iam non iugum graue, sed suaue est. et sic omnibus, quod debetur, facile redditur: omnesq; controuersiarũ causæ tolluntur, quemadmodum in illo Concilio Hierosolymitano factum uidemus: in quo hoc uidemus: cum lex a fide remota caritati traderetur, tantum absfuisse, ut illa ab iis negligeretur, quibus sic est tradita, ut ad minutissimæ quæque legis obseruanda iidem promptos se ostenderint. id quod decretum illud communi omnium consensu factum de abstinendo a suffocato, & sanguine,& idolothitis, quæ minima erant in lege, maxime declarat. per illud autem, quod ex caritate factũ est, decretum, omnis scandali materia est sublata; &, quæ Dei erant, Deo, & quæ hominum, hominibus reddita. Si uero hæc, quia breuius, ideo obscurius sint dicta, quæramus iterum de iisdem.

QVAESTIO XLVI.

QVID est, quod dicis, legem, quæ omnia nostra opera complectitur, in parte fidei, per quam pacem habemus apud Deum, minime ponendam, sed caritati totam subiiciendam? quo modo hæc intelliguntur?

RESPONSIO.

HOC quidem modo ab omnibus intelligentur, si unusquisque suũ ad salutem ingressum, qui est ingressus ad Deum patrem, & ad Iesum Christum, primum consideret, deinde egressum ad homines propter salutem aliorum. illum enim efficit fides ascendens, hunc caritas descendens, quæ a uera fide proficiscitur,& cum ea, si tamen sit,coniuncta est.itaque descensus ad homines

propter

propter eorum ſalutem eſt caritatis effectus, ſicut aſcenſus ad Deum fidei. accedentem enim ad Deum oportet credere. eiuſmodi ſane ingreſſum, & egreſſum uidetur ſignificaſſe Chriſtus, cum dicit, ſe oſtium eſſe, per quem qui introierit, ſaluabitut, & ingredictur, & egredietur, & paſcua inu eniet. Ioan.12.&.10

QVAESTIO XLVII.

QVALEM dicis eſſe ingreſſum per fidẽ ad Chriſtum? quo modo autẽ in hoc ingreſſu excutitur iugum legis?

RESPONSIO.

EO ſane modo, quo homines ſolent uitam ipſam per fidem excutere. ſimul enim cum uita excutitur iugum legis: quandoquidem lex non dominatur in homine, niſi quàm diu uiuit. quòd ſi mortuus fuerit, ſolutus eſt a legis iugo: nos autem per fidẽ in baptiſmo ſimul cum Chriſto morimur. quicunque enim, ait Apoſtolus, in Chriſtum Ieſum baptizati ſumus, in mortem ipſius baptizati ſumus. conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem &c. quocirca fides per mortem ingreditur ad uitam, & ſic per amiſſionem omnium, quæ in uita honorifica, utilia, aut iucunda eſſe poſſunt; ea tamen ſpe, ut uita nobis reddatur in Chriſto melioribus bonis affluens. talem enim Chriſtus uitam promittit quærentibus eam in ipſo, & ſuam relinquentibus. uerum hoc nimis durum iter naturæ hominis uidetur. quamuis enim, uitam feliciorem aſſequi, nobis ſemper ſit in uotis: ſpoliari tamen nolumus, ſed, ut inquit Apoſtolus, ſuperueſtiri. fides uero totum hominem ſpoliat. Quare hoc iter naturæ noſtræ non poteſt

Rom.7 Rom.6. 2.Cor.5

non maxime durum uideri, donec Christum ipsum totum amplexetur. quanquam prorsus ne ingredi quidē, nec uero gressum Christum uersus conuertere quisquā poterit, nisi Christi Spiritum in se ante habuerit, qui gressus moderetur, & moueat. Verum in principio, qui a Dei Spiritu mouetur, tanquam infantulus nescit
Ose.11. a quo portetur: sicut Scriptura dicit in persona Dei: et ego, quasi nutricius Ephraim, portabā eos in brachiis meis; & nescierunt, quod curarem eos. Idem accidit paruulis in fide, ut portentur a Deo, & a Spiritu Christi, id ipsi tamen ignorent. Ille autem Spiritus, quo primum agi uidentur, a Spiritu Christi uidetur alienus. est enim Spiritus timoris: & is quidē omnibus tanquā stimulus est, qui eos in uia ad uitam cælestem contra blanditias uitæ terrenæ incitet: qui tum quidem maxime adest, & uehementius sentitur: a quo nemo liberatur, donec tandem in Christi morte summam Dei patris dilectionem erga se fidei oculis uideat; donec uideat, quod dilectus discipulus dixit, qui & uidit, &
1.Ioan.1. manibus tractauit de uerbo uitæ. dixit autem: In hoc apparuit caritas Dei in nobis, quoniam filium suum
1.Ioan.4 unigenitum misit Deus in mundum, ut uiuamus per ipsum. Hoc ergo uidens anima fide plena, se ipsam uidelicet in Christo tam immenso amore comprehensam, simulq; contrarium sibi chirographum, nempe ipsam peccati legem, per hanc mortem deletum, quo nihil unquam terribilius humano animo coram Deo obiici, & opponi potest, quatenus se quidem amari uidet, timorem incipit deponere, & eius loco amorē concipit: nec tamen sic timorē deponit, ut non plures, & iustiores timendi causas uideat, quàm antea unquam

quam suspicari potuerit; quippe quæ grauitatem casus sui, & totius humani generis magis intelligit; periculum commune omnium, & priuatum suum certius aspicit, terrorisque plena uidet omnia etiam ea, quæ prius tutissima uidebantur: ita ut hic primum timorem Domini didicisse sibi uideatur, hic primum intellexisse, quid, & pro quo timendum sit, & maiorem uim inimici, quàm antea unquam, perspicere. luctam enim sibi uidet instare non solum aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus Principes, ac potestates, aduersus mundi rectores, tenebrarum harum contra spiritales nequitias in cælestibus. quæ omnia uidens, nisi simul uideret eum, per quem omnia nostra peccata sunt nobis remissa; qui deleuit, quod aduersus nos erat, chirographum; affigensq; illud cruci, & expolians Principatus, & potestates, traduxit confidenter palam triumphans illos in semet ipso: iam quidem, quo propius ad Deum accederet, eo magis timore tabesceret. sed hos uidens triumphos ab eo peractos, a quo se tam immenso amore complexam sentit, &, ut sibi uia ad Deum patrem tuta pateret, hæc omnia a filio Dei, qui idem fuit filius hominis, tam magnifice & salutariter fuisse gesta: hic quidem contra timorem se armare incipit, & confortari in Domino, atque in potentia uirtutis eius. Arma uero iam non hominis, quæ uana, & fallacia sunt, sed Dei, quæ ut potentissima sunt, sic nunquam fallunt, quoties egredi iubetur, sumit: mandatum enim egressionis iam expectat. quamuis autem omnium suauissimum experiatur, in eo acquiescere, in quo omnem timorem deposuit: cum se tamen sponsam per fidem agnoscat eius uiri, quem, licet

Eph. 6.

Col. 2.

2. Cor. 10.

regem

Hier. 31. regem omnium, cæli clauſtra tenere non potuerunt, caritate perpetua, atque immenſa homines amplectentẽ, quin, ſe ipſum quaſi exuens, in terram deſcenderet,
Philip. 2. forma ſerui accepta, ut homini, ſeruo peccati facto, & morti æternæ addicto, uitam, & libertatem reſtitueret, ac locum, & regnum in cælo daret; hic quidem exemplum, & uoluntatem ſponſi ante oculos habens, atque
Eph. 6. eius ſpiritum hauriens, ſtat etiam ipſa ad egreſſum parata, accincta lumbos in ueritate, induta loricam iuſtitiæ, & calceata pedibus in præparationem Euangelii pacis. hanc enim ſolam cauſam egrediendi ad homines, ut pacem afferat omnibus, ad quoſcunque mittatur, agnoſcit, quia eandem in ſponſo agnouit. expectat uero nutum ſponſi, & Domini: quo annuente, ſumens ſcutum fidei, & galeam ſpei ſalutis cum gladio Spiritus, quod eſt uerbum Dei, ſtatim læta progreditur: quanquam ſane nuſquã oculos foras conuertere poſſit, quin omnia contraria, omnia paci aduerſantia uideat. ſtatim enim ærumnæ, anguſtiæ, nuditas, pericula, perſecutiones, & gladius ſe ſe ei offerunt, & opponunt. ſed nec propter hæc, cæleſtibus armis induta, terretur; uerum cum eo, qui hæc certamina maxime eſt expertus,
Rom. 8. ac ſuperauit, dicere audet: In omnibus autem his ſuperamus propter eum, qui dilexit nos. quare nec pugnã detrectat, ſed ea ſpe aggreditur, ut in ipſo certamine etiam uires ſibi augendas fore non dubitet: quemad-
2. Cor. 1. modum Apoſtolus Paulus ſibi inter pugnandum auctas
2. Cor. 12. fuiſſe fidem, & ſpem, multis locis teſtatur, maxime ue-
Rom. 8. ro ubi ait: Certus ſum enim, quia neque mors, neque uita, neque Angeli, neque Principatus, neque poteſtates, neque præſentia, neque futura, neque altitudo,

neque

neque profundum, neque creatura alia poterit nos sepa rare a caritate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino no stro. Hæc uero nunc satis dicta sint; ut aliquo modo in telligatur, qualisnam sit uel ingressus noster ad Deum in Christo per fidem, uel egressus ad proximũ cum eodem per caritatem; & quo pacto læta, ac salutaria utro bique pascua inueniantur; denique, ut sciamus, quem admodũ in hoc ingressu anima fidelis non prius in Spiritu timorem deponere incipiat, quàm iugum legis pec cati in eodem Spiritu ab se remotum sentiat: hic.n. pri mum illam gaudere, & pacem habere ad Deum incipe re, postquam se iustificatam apud eum in Christo sentit: ac tunc quidem illam egredientem nihil unquam li bentius recipere, quàm legis iugum, iam non fidei, sed caritatis humeris impositum, & ideo iucundissimũ.

QVAESTIO XLVIII.

QVO argumento cognoscitur quis iugum legis per fidem excussisse?

RESPONSIO.

HOC maxime, & certissimo, quo quis scilicet ad omnẽ iustitiam implendam, & ad omne legis perficiendum opus se promptiorem & alacriorem præbet.

QVAESTIO XLIX.

VTRVM hæc alacritas iugum legis excussum declarat, an potius, magis quàm antea, hominem legi subiectũ?

RESPONSIO.

VTRVNQVE sane declarat: quia hæc alacritas proficiscitur a Spiritu, qui datur credẽtibus. Spiritus uero promptus

promptus est ad omnia facienda, in quibus uoluntas Dei declaratur, ad utilitatem proximi: & quia lex hanc uoluntatem maxime declarat, ideo maxime, ut legem exequatur, est promptus. est autem ideo Spiritus, qui & legi dominatur, & seruit.

QVAESTIO L.

QVALIS tandem est hic Spiritus?

RESPONSIO.

EST Spiritus sanctus, Spiritus paracletus, Spiritus ado
Rom.8. ptionis filiorũ Dei, in quo clamamus, Abba Pater; Spiritus dilectionis, ex quo maxime cognoscuntur, qui maxime cũ Christo per fidem sunt mortui: qui uere Christi discipuli sunt. ex hoc enim, inquit Christus ad suos, cognoscent homines, quod discipuli mei estis, si diligatis inuicem. Est autem hic Spiritus, qui discipulos Christi intus per fidem factos, foras per caritatem educit, ut cognoscantur ab hominibus ad gloriam Dei. atque hi quidem sunt, quibus & ingredientibus, & egredientibus pascua promittuntur. denique est idem Spiritus, qui in omnibus Conciliis generalibus, & in omnium fidelium cordibus præest, semperq; præesse debet, qui maxime se ostendit præsidem fuisse in Concilio illo Apostolorũ Hierosolymis coacto, de quo nunc tam multa diximus.

QVAESTIO LI.

QVO modo se talem ostendit?

Responsio.

RESPONSIO.

EX illustratione ueritatis fidei, reiicientis iugum legis, & ex resumptione legis per Spiritum caritatis.

QVAESTIO LII.

VBI apparet, legem resumptam fuisse?

RESPONSIO.

IN uerbis decreti ipsius Concilii, in quo sic est scriptum: uisum est Spiritui sancto, & nobis, nihil uobis imponere oneris, præterquam hæc necessaria, ut abstineatis uos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, ac suffocato, ac fornicatione. Horũ enim omniũ prohibitio ad legem pertinebat. quare cum ea fidelibus interdicit Spiritus, legi etiam subiicere eos quodã modo uidetur. Act. 15.

QVAESTIO LIII.

QVO tandem modo?

RESPONSIO.

PER caritatem. dilectio enim, inquit Apostolus, est plenitudo legis: &, qui diligit proximũ, legem impleuit. Rom. 13.

QVAESTIO LIIII.

AN, cùm in eodem decreto contineatur, ut abstineant a suffocato, & sanguine, & idolothitis, itemque a fornicatione, (ideo uero hæc prohibentur, quia necessaria uidebantur, a quibus uterque populus abstineret) nos eandem causam utriusque prohibitionis fuisse intelligemus? uel tam necessarium fuisse abstinere a suffocato, quàm a fornicatione?

RESPONSIO.

MINIME quidem. nec enim eandem causam utriusque prohibitionis fuisse intelligimus, nec eodem modo utranque esse necessariam, sed unam ad tempus, alteram in omne tempus. prohibentur enim sanguis, suffocatum, & idolothita, ne, quod infirmum est, magis infirmetur; ne linum fumigans extinguatur; aut calamus quassatus confringatur: quãdoquidem propter illos facta est hæc prohibitio, qui ex circumcisione credentes, non dum ita fide roborati erant, ut ueterem opinionem, qua huiusmodi cibis hominem contaminari iudicabant, excutere possent: qui potius fidem adhuc teneram reiecturi uidebantur, quàm roboratam lege, & consuetudine sententiam, si seuerius cum illis, non dum matura fide, actum esset. quare, horum infirmitatis causa, firmiorum caritati hoc onus caritas ipsa imponebat; ut a suffocato, & sanguine, ac similibus abstinerent, quæ lex imponebat, tanquam pædagogus pueris, contaminationem allatura. Cum uero interdicitur fornicatio iis, qui fidem receperant; longe alia ratio est. hæc enim interdicitur, quia non opinione, ut ciborum esus, sed re uera contaminat hominem. interdicitur autem, ne, iam per fidem sanctificatus, iterum cõtaminaretur. per fidem enim, ut inquit Petrus, Deus corda gẽtium purificauit, dans illis Spiritum sanctum. quæ uero intrant per os, non inquinant hominem, sed quæ exeunt ex corde: qualia sunt malæ cogitationes, adulteria, fornicationes &c. Hæc igitur prohibitio semper est necessaria: quia hæc est perpetua uoluntas Dei, ut sanctificationem nostram ne polluamus. prohibitio uero illa ciborum non est semper necessaria: quia non est

Esa.42.

Act.15.

Matth.15

Marc.7.

1.Thess.4.

eſt perpetua Dei uoluntas, ut ita fiat, uerum tantiſper, dum adoleſcat fides: itaque paulo poſt, augeſcente fide in Eccleſia, prorſus eſt abolita, quemadmodum ne ceſſario quidem abolenda fuit. Ex quibus ſatis nunc colligere poſſumus, cur caritas tam falſam contaminationem, quàm ueram, tanquam neceſſaria quæ uetarentur, prohibuerit; ut ſaluti utriuſque populi conſuleret. nec enim populus gentilis minus propenſus in eã opinionem fuit, ut fornicationem, qua re uera animi polluuntur, propter diuturnã in ſordibus uiuendi conſuetudinem, nullam contaminationem animis afferre iudicaret, quàm Iudæi, ut id, quod ſpeciem tantum, & umbram contaminationis haberet, tanquam re uera contaminaret, abhorrendum ducerent. utrunque ergo prohibuit caritas, unum ad tempus, donec prorſus umbra illa per lucem uerbi fidei diſcuteretur; alterum in perpetuum, quia non in ſpecie, ſed re uera contaminaret. Ex quibus concludere licebit; etſi idem decretum utrunque prohiberet, & ut neceſſaria quæ fugerent qui primi fidem receperant, prohiberet; tamen diuerſa ratione neceſſaria fuiſſe, & ob diuerſam cauſam prohibita.

QVAESTIO LV.

AN Concilia poſteriora exemplum huius Concilii Hieroſolymitani in decidendis Eccleſiæ controuerſiis ſunt ſecuta?

RESPONSIO.

QVORVM quidem decreta rata ſunt, habita apud populum Chriſtianum, omnia hanc formam nõ ſolum in

controuersiis decidendis sunt secuta; sed eandem etiã formam in personis retinuerunt; ut eædem quasi perso næ in posterioribus Conciliis, quæ in illo primo Hiero solymitano & præfuisse, & sententias dixisse, atque de creta fecisse recta, dici possint.

QVAESTIO LVI.

QVO tandem modo id fieri posse intelligis, ut eædem personæ in omnibus legitimis Conciliis & præsint, & in tersint, quæ in primo interfuerunt; cum constet, omnes illos, qui in primo illo Concilio interfuerunt, morte in-terceptos ne ad secundum quidem peruenisse?

RESPONSIO.

AT uero, qui in primo illo præfuit, & in omnibus aliis legitimis Conciliis præest, morti minime est obnoxius; immo sic ipse mortem domat, frangit, ac destruit, ut mors ea, quæ morti sunt subiecta, delet. Est uero hic Spiritus Dei, Spiritus Christi: cuius uirtute mortui su scitantur: per cuius potentiam Christus ipse suscitauit se ipsum est idem, qui docet, ac suggerit omnia, cum in publicis conuentibus, tum in priuatis, quæ ad ho-
1.Cor.12. norem Dei, & Ecclesiæ utilitatem salutariter uel decer nuntur, uel cogitantur. idem enim est, qui operatur in omnibus, & in singulis, prout uult. huius uero orga na sunt omnes Ecclesiæ ministri. Quemadmodum autem hic in primo Concilio Petrum elegit, cuius ore lo queretur, quæ pertinebant ad fidem illam salutarem, per quã Ecclesia uniuersa, & in ea singuli stant, & confirmantur, tam Iudæis, quàm gentibus, & omni hominum generi: ita etiam Petri sedem elegit, quam

Apostolicam

Apoſtolicam eſſe uoluit, unde gentes, & nationes Petri fidem, ab eius ſucceſſoribus eo modo explicatam, audirent, quo illa primitiis gentium ab ipſo Petro fuit expoſita. ſic etiam Epiſcopos priuatarum Eccleſiarum elegit, & ceteros, quibus animarum curam commendauit, ut eodem officio fungerentur in omnibus Conciliis, & conuentibus ad confirmandam Petri fidem, quo functi ſunt reliqui Apoſtoli, & ſeniores in primo illo Concilio Hieroſolymitano; ſic ut eaſdē quaſi perſonas in omnibus legitimis Conciliis omni tempore & præeſſe, & ſententias dicere, atque controuerſias diſſoluere, ac denique decreta caritatis plena ad Eccleſiæ utilitatem facere, uere affirmare poſſimus.

QVAESTIO LVII.

AN, ut quiſque Petri fidem tenet, ſic eundem etiam Petri locum in Conciliis, & in conuentibus tenere dicis?

RESPONSIO.

MINIME quidem. nec enim Petrus perſona priuata fuit, ut Simon Ioannis fuit: cuius perſonam gerunt ſinguli, qui fidem Petri habent; & beati cum illo dicuntur; ſed non propterea Petri perſonam gerunt. eſt enim hoc nomen auctoritatis: quod poſt cōfeſſionem fidei, quam is priuatus, ut Simon Bariona protulit, Chriſtus illi addidit, cum diceret: & ego dico tibi, (Simoni ſcilicet) tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. quod dum diceret, fecit etiam eum Petrum; & petram, ex qua ad omnes priuatos beatæ illius fidei doctrina, tanquam aqua ſalutaris, difflueret. huius uero locum in Conciliis, & in uniuerſa Eccleſia Matth. 16

obtinet,

obtinet, qui Sedem Petri tenet : quæ eadem Sedes Apostolica appellatur, & Sedes Romani Pontificis. et ideo qui a Romano Pontifice mittuntur Legati, non tam Ioannis, aut Pauli, aut Leonis Legati dicuntur, quæ nomina esse possunt priuatorum hominum; quàm Legati Sedis Apostolicæ; tanquam si ab ipso non Simone, sed Petro mitterentur, Sedemq; Apostolicā tenente.

QVAESTIO LVIII.

QVID sibi uult nomen Sedis Apostolicæ?

RESPONSIO.

IDEM prorsus, ac si diceremus, cathedram Apostolicam. cathedræ uero nomen auctoritatem docendi significat, ut uerba Christi ostendunt, cum de iis loquitur, qui in cathedra Moysi sederunt, idest de illis, qui auctoritatem habuerunt docendi, & interpretandi uoluntatem Dei in lege scriptam, quæ auctoritas Moysi primum a Deo data fuit: cui nunquam successores defuerunt, qui eandem exercerent: de quibus dicit Christus: Super cathedram Moysi sederunt scribæ, & Pharisæi. omnia ergo, quæcunque dixerint uobis, facite: secundum opera uero eorū nolite facere. dicunt enim, & non faciunt &c. Illam uero cathedram, quæ fuit cathedra legis, typum intelligimus fuisse eius cathedræ, quam Deus in Petri persona Romæ erexit: que fuit cathedra non legis litteræ, sed doctrinæ Spiritus; quæ per os omnium Apostolorum prædicata, cum totum orbem peragrasset, tandem Romæ sedem fixit: ubi sanguine duorum maximorum Apostolorum confirmata uidetur, & quasi testamēto relicta eius urbis Episcopis, qui

Matth. 23

qui eandem puram seruarent; ut inde, tanquam ex fonte quodam, rursus in orbem ad confirmandas ceteras Ecclesias deriuaretur, atque ideo Sedes Apostolica, Romana Ecclesia, uel cathedra Petri appellatur.

QVAESTIO LIX.

CVR potius Ecclesiam Romanam dicimus cathedram Apostolicam esse, & Petri Sedem, quàm Antiochenam, quàm Hierosolymitanam, in quibus etiam Petrum docuisse constat? De Hierosolymitana sane scriptum est, uerbum Domini exiit de Hierusalem &c. Esa.2

RESPONSIO.

QVIA illa potius Sedes Apostolica dicenda est, quæ finem peregrinationis utrique Apostolo tum Iudæorũ, tum gentilium dedit, ex qua seminato iam uerbo, eoq; ipsorum sanguine quasi rigato, & confirmato, ad sedem quietis sunt profecti; quàm ceteræ Ecclesiæ, ex quibus illi uel cum uerbo primum egressi sunt, uel per quas transeuntes uerbi doctrinam seminarunt. exierunt uero ab Hierosolymis cum uerbo; & per Antiochiã idem uerbum seminantes transierunt; quod tum demum sedem suam fixam habuit in ea ciuitate, in qua ultimum, & maximum testimonium ueritati uerbi morte, & sanguine ipsorum dederunt. hæc autem fuit Romana ciuitas. Hierosolymitana uero fuit cathedra legis, & ideo cathedra Moysis est appellata. cũ uero transactũ esset tempus legis, & uerbum Euangelii a Iudæis relatoribus legis repulsum; tum quidem dixerunt Apostoli, Vobis oportuit primũ loqui uerbũ Dei: sed, quoniam repellitis illud, & indignos uos iudicatis æternæ Act.13 uitæ,

uitæ, ecce cōuertimur ad gētes. Atque ita etiā fecerunt. demum uero apud primam ſedem gentium primam ſedem uerbi collocarunt. hæc autem ſedes fuit Sedes Romana. et, hanc Dei uoluntatem fuiſſe, ſimilibus argumentis oſtendi, & confirmari poteſt, quibus Paulus, & Barnabas in Concilio Hieroſolymitano confirmarunt Petri ſententiam de introitu gentium ad fidem ſine lege, nempe miraculis, quibus Deus hanc ſuam uoluntatem declarauit.

QVAESTIO LX.

QVIBVS tandem miraculis declarauit Deus uoluntatem ſuam de ſede Petri?

RESPONSIO.

PRIMVM quidem illo miraculo, quo ſanctus ille uir, idemq; doctiſſimus, atque maximus, fidei, & gratiæ Dei prædicator, ſe in fide Eccleſiæ Romanæ maxime confirmatum ſcribit, cum, repetitis iam inde a Petri morte uſque ad ſuā ætatem Romanæ urbis Epiſcopis, perpetua tot ſæculorum ſerie ſuccedentibus, quibus ſæculis Eccleſia partim ab hæreticis, partim ab infidelibus grauiſſime fuit uexata, intelligeret, ceteris omnibus aliarum Eccleſiarum Epiſcopis ſæpius deficientibus, Petri ſucceſſores non modo nunquam a fide defeciſſe, quamuis omnibus Satanæ artibus tentati fuiſſent, ſed ceteras Eccleſias, in fide uacillantes, ſemper confirmaſſe. Hoc quidem, ut maximo Dei prouidentiæ miraculo, diuus Auguſtinus ſcribit ſe in Romanæ Eccleſiæ fide retentum eſſe, atque confirmatum. Quod profecto eiuſmodi eſt, ut, quo magis quis ſecum

Iræn. idem aſſerit.

conſideret

consideret illorum temporum grauissimas Ecclesiæ perturbationes, tanquam nauis periculosissimo tempestatis genere per tot annos iactatæ, &, quibus confirmantibus in fide controuersiæ omnes tanquam tempestates sedatæ semper fuerint, animaduertat, hoc certius uideat, in Petri successionibus uberius impletum fuisse quod Petro Christus promisit, quàm in ipsius Petri persona. quod enim dixit Christus ad Petrum: Ego rogaui pro te, ut non deficiat fides tua: tu autem aliquando conuersus confirma fratres tuos: etsi post effusum Spiritum sanctum hæc promissio eam uim habuit, ut Petri fides nihil unquã titubarit, tamen post hæc uerba cum Dominum suum abiuraret, eum non satis adhuc in fide firmum fuisse dicere possumus, nec uero multum laborasse post acceptum Spiritum sanctum in confirmandis fratribus in fide, qui omnes tum per eundem Spiritum, communiter illis datum, confirmati fuerunt. uel, si dicere uolumus, ab eo etiã in Concilio Hierosolymitano, sublata illa de fide, & lege controuersia, maxime fratres confirmatos fuisse: tamen, si quis comparet perturbationes Ecclesiarum, quibus multorum sæculorum continuatis ætatibus omnes ab hæreticis, Satana cribrante, uexatæ sunt; & simul consideret, quo pacto a Petri successoribus fides semper sit confirmata: clarissime uidebit, non minus uerba promissionis de firmitate fidei ad Petri successores, quàm ad ipsummet Petrũ pertinuisse, eiusdem certe uim in illis illustrius esse patefactam, & Romanæ urbis Episcopos præcipue illo promisso fuisse comprehensos, atque in eodem illam urbem significatam, ubi firmam sedem fides Petri esset habitura.

Luc. 22.

Matth. 26.

QVAESTIO LXI.

AN alia miracula afferri possunt, quæ hoc idem confirment?

RESPONSIO.

PLVRA quidem: illud uero maxime est insigne, quod ex Egesippi, antiquissimi scriptoris, & temporibus Apostolorum uicini, historia, diuo Ambrosio interprete, didicimus. scribit enim, Petrum, Neronis sæuitiam declinantem, idque hortatu fratrum de urbe relinquenda, ubi iam Christi pastoris uicario munere fungi cœperat, cogitasse, atque adeo iam ad ipsam portam in fuga progressum fuisse, cum ei Christus ea forma occurrit, qua solent peregrini ad urbem aduentantes: ad cuius aspectum Petrum primum obstupefactum, ut se paululum collegit, ipsum interrogasse; Domine, quò uadis? Dominum uero respondisse; Venio Romam iterum crucifigi. quo responso Petrum admonitum, fugam repressisse, & in Vrbem reuertisse. agnouisse enim ex eo Domini uoluntatem, cum de genere mortis, qua eum secuturus esset, tum etiam de loco, in quo per mortem ipsum Dominum esset clarificaturus. Nec uero mysterio uacare, quod Romæ Petrus martyrii coronam tulerit, uel illud declarat, quòd Hierosolymis eandem accipere Christus eum non permisit: uerum, ut illic cum morti adiudicatus esset ab Herode, atque in carcerem coniectus, uiam ei ad fugam patefecit, liberans eũ per angelum suum e manu Herodis, atque ex omni expectatione populi Iudæorum; sic, Roma ne fugeret, per se ipse uiam ei interclusit; ut, palmam martyrii in principe gentium ciuitate accipiens, sedem etiam uerbi in eadem

[Margin: ...esippus lib. ...2.]

[Margin: Act.12.]

eadem constitueret. et sane de Paulo scriptum est in Actis, ei Christum dixisse, Oportet te & Romæ testificari de me. ut autem Christus ipse, cum adhuc in terris uersaretur, admonentibus quibusdam, ut caueret sibi ab Herode, quòd uellet eum interficere, respondit, Non capit Prophetam extra Hierosolymam perire: in hoc significans, cum, qui uenerat, ut legem, & Prophetas impleret, non alio in loco, quàm Hierosolymis, ubi tum cathedra legis, & Prophetarum erat, uitam finiturum. sic etiam, cum Petrum, licet captum ab Herode, & in carcerem inclusum, Hierosolymis uitam finire non permiserit, & Romæ finire uoluerit, in eo sane uidetur Romam cathedram Euangelii Vicario suo futuram satis significasse. per mortem enim auctoritas cathedræ est constituta, & confirmata. mors enim, pro Christi præsertim nomine suscepta, in omnibus sanctis omnia gloriosa, quæ de illis prædicantur, confirmat; sic ut, quæ martyria nominantur, natalicia simul sanctorum nominentur. Et ideo etiam Christus eodem in loco, ubi apud Ioannem in Euangelio cathedram docendi Petro commendauit, dicens, & ter idem repetens; Pasce oues meas: statim subiungit, quæ ad mortē eius pertinent; Amen dico tibi, cum esses iunior, cingebas te, & ambulabas ubi uolebas: cum autem senueris, extendens manus tuas, & alius cinget te, & ducet quò non uis: in hoc significans, ut interpretatur Euangelista, qua morte esset Deum clarificaturus. Hæc uero, quæ tū dixit Christus, a Petro nō satis percepta, in hoc miraculo, cum e fuga eum reuocauit, omnia uidentur & repetita, & explicata, maxime uero, quòd Christus eo in loco subiungit, Sequere me. Secutus est enim

Act. 23

Luc. 13.

Ioan. 21.

tũm Christum maxime Petrus, cum, eo dicente se in Vrbem uenire, ut iterum crucifigeretur, fugam reprimens ipse in Vrbem rediit, cruciq; est affixus. cum autem hæc senior iam factus pateretur, eum ductum esse quò minime uellet, & ab alio cinctum, eidemq; ab aliis manus extensas fuisse, plane constat. itaque omnium illorum Christi uerborum sententiam, quæ primum Petro dicta quasi ænigmata uidebantur, euentus rei clarissimam reddidit, & Petri cathedram Romæ Christi uoluntate positam perspicue ostendit: id quod magis etiã confirmant, quæ in eiusdem uerbis Episcopis, Petri successoribus, mirabiliter eadem diuina prouidentia Christus effecit, cum illis omnia, quæ Petro magnifica promiserat, modo quodam magis illustri præstaret, quàm ipsi Petro sunt præstita: eandemq; hanc illorum sedem, quæ Petri cathedra appellatur, supra solium omnium Imperatorum, & supra tribunalia omnium Principum mundi in oculis omnium sublatam, quasi suo loco positam, collocaret.

QVAESTIO LXII.

QVAE fuere tandem illa, quæ Petro a Christo promissa, illustriori modo successoribus eius, quàm ipsi Petro, sunt præstita?

RESPONSIO.

PLVRA quidem Petro Christus promisit, omniaq; magnifica, & quæ uicariam illam Christi potestatem maxime significarent: quorum aliqua supra recitauimus: in quibus illa fuere maxima, quòd ei claues regni cælorum cum potestate soluendi, & ligandi eminenter sint traditæ: quòd ipse conuersus, conuersurus esset fratres suos:

Matth. 16
Luc. 22.

ſuos: quòd eidem munus paſcendi tam oues, quàm agnos, in promiſſione ſit mandatum: quòd, cum a piſcandi arte abduceretur, illud in promiſſis habuerit, Ex hoc eris homines capiens. Hæc uero omnia in Romanæ urbis Epiſcopis, illuſtriore etiam modo, magisq; admirando, quàm in ipſo Petro, impleta, eos plane ueros Petri ſucceſſores, & Sedem Romanam ueram Petri cathedram, diuina uoluntate conſtitutam, maxime confirmant. Quod uero ad illud ultimum promiſſum attinet, cum Petro Chriſtus dixit: Ex hoc eris homines capiens; quod ſane omnia complectitur, ſi uel Silueſtri ſolius, Romanæ urbis Epiſcopi, acta ſpectemus: quis non uidet, maiore cum miraculo homines ab eo captos, & ad fidem perductos, quàm ab ipſo Petro ullæ hiſtoriæ tradant? Ioan. 21. Luc. 5.

QVAESTIO LXIII.

QVO tandem modo id factum intelligis?

RESPONSIO.

HOC ſane modo: quia, quos Petrus, quos etiam Paulus cepit, tales erant, quales Scriptura commemorat: de quibus Paulus ipſe, prædam ſuam explicans, ſic ad Corinthios ſcribit: Fratres, uidete uocationem ueſtram: quia non multi ſapientes ſecundum carnem, nõ multi potentes, non multi nobiles &c. Qui uero ab Epiſcopo Romano Silueſtro capti fuerunt, aliud erat genus hominum: quod quidem captum Dei in Chriſto potentiam multo magis declarat. 1. Cor. 1.

Quæſtio

QVAESTIO LXIIII.

QVOD tandem illud genus hominum fuit?

RESPONSIO.

IDEM ſane,quod Chriſtus ſignificauit, cum dixit, facilius eſſe camelum per foramen acus introire, quàm diuitem in regnum cælorum. Quo dicto cum ualde per
Matth. 19.
culſos diſcipulorum animos cerneret,ut ſubſequens eorum interrogatio declarat: ſtatim enim cum interrogarunt, Quis ergo ſaluus eſſe poterit? ſic eis Chriſtus reſpondit, apud homines id quidẽ impoſſibile eſſe, apud Deum uero omnia eſſe poſſibilia : in hoc plane indicans, eximiam quandam Dei potentiam oſtendi, cum diues aliquis ad fidem conuertitur. quòd ſi diuites non ſine eximia quadam Dei potentia conuertuntur: quanto maior potentia Dei oſtenditur, cum ipſos diuitum Principes, ipſos Reges, & Imperatores ad fidem conuerſos uidemus? quæ Dei potentia incepit ſe primum oſtendere in Siluestro, Pontifice Romano, maiore quidem cum miraculo, quàm in ulla hominum piſcatione a Petro facta. immo, quod ad Petrum attinet, ne unũ quidem ex hoc hominum genere piſcando ab ipſo unquam captum fuiſſe hamo uerbi, memoriæ proditum eſt. ſi uero magni miraculi loco narratur, quod de Petro, & ſociis eius piſcatoribus apud Ioannem eſt ſcriptum, eos, cum fruſtra in piſcando noctem, nulla
Ioan. 21.
capta præda, conſumpſiſſent, ad uerbum Chriſti, primo mane ſe illis oſtendentis, & in dextram rete eos proiicere iubentis, tantam piſcium multitudinem cepiſſe, ut iam non poſſent illud trahere præ multitudine piſcium: ſi illud item, quod eodem loco, admirabilem Dei

potentiam

potentiam notans, adiungit Euangelista, Petro trahente rete plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus, id scissum non esse: hæc quidem uidentur quasi typus quidam piscationis Siluestri, Petri successoris: qui re uera sicut rete Apostolicum in dexteram nauigii iecisse uidetur, Christo iubente; ut omnes superiores Pontifices, quod ad capiendos magnos illos pisces attinet, qui magni homines sunt, quasi nocte frustra piscando laborasse uideãtur. ut enim maxime laborarint, nullos tamen ceperunt. Siluester autem, ad Christi uocem in uirtute eius uerbi rete in dexteram iacto, magnum illum Constantinum cepit: & cum eo non centum dũtaxat quinquaginta tres, sed chiliades magnorum hominum, tanquam magnorum piscium, cepit, atque e turbulento & naufrago huius mundi pelago ad terram traxit. Nec uero tam insigne miraculum fuit, quod uerbi Christi potentiam declararet, Constantinũ in rete fidei inclusum, & captum cum tot magnis uiris fuisse, quàm quòd captus e rete non statim exiluerit; & quòd fidem, tanquam rete, tot magni pisces non disciderint, ac diruperint. non minus enim admirabilem Christi potentiam fuisse intelligimus in retinendo Constantino, & reliquis simul cum eo per uerbum fidei captis, quàm in ipso primum capiendo, in quo Christus ostendit magnam illam uirtutem uerbi, quam Vicario suo, Petri successori, dedit; per quam in fide ut capti, sic retenti magni isti uiri, tanquam magni pisces, fuerunt.

QVAESTIO LXV.

QVAM ob causam dicis, maius miraculum fuisse in

retinendo Constantino in fide quàm in eodem per uerbum fidei capiendo?

RESPONSIO.

OB hanc sane, quòd, qui socii, & adiutores ipsi Siluestro, Petri successori, & Christi Vicario, ad Constantinum in fide & caritate retinendum esse debuissent; iidem ante eius oculos quasi naufragium ipsius fidei, & caritatis fecisse uisi sunt. ii uero fuerunt reliqui Episcopi, piscatores hominum, quos Petri successor adiutores sibi, & socios accersiuerat. cum enim duo sint, quæ maxime homines intra Ecclesiæ rete inclusos retineāt, fides, & caritas, ex quibus rete ipsum Episcoporum, quo homines capiuntur, est confectum: cum ipsi piscatores hoc sibi rete e manibus elabi permiserint, se ipsos simul in mare proiicientes; quid de præda iam sperari potest? hoc uero factum in Concilio Niceno legimus. in quo cum Siluester, Petri successor, Constantinum cum ceteris magnis uiris, quasi magnis piscibus, in hoc rete fidei & amoris inclusum, ad terram e fluctibus mundi trahens, ad hoc opus quasi adiutores ceteros Episcopos, ut facilius traheret, accersiuisset: hic primum tanta contentio inter ipsos Episcopos est exorta cum de fide, tum priuatis etiam de causis, ut prorsus hoc rete fidei, & caritatis e manibus piscatorum elapsum appareret. Quare, si præda simul elapsa fuisset, quid mirum? quòd si unus tantam uim ad retinendum habuit, ut simul prædam ad terram trahere potuerit; quod maius miraculum dici potest? sed, ut apertis uerbis dicamus, quid mirabilius, quàm quòd ipse Constantinus, adhuc in fide recens, cum tantam de præcipuo fidei capite

sententiarum

ſententiarum uarietatem inter ipſos Epiſcopos, præcipuos uerbi fidei prædicatores, uideret, eosq; ex mutuis querelis uacuos caritate facile iudicaret, non uel fidem reiecerit uel, ſi illam ex dono Dei ſe habere probarit, homines ſaltem, qui huius prædicatores eſſent, caritate uacuos cernens, non contempſerit. cum uero neutrum eum feciſſe conſtet, quippe qui in fide conſtans, homines ipſos propter mutuas eorum contentiones non modo non contempſit, ſed dignam materiam ad ſuam ſimul fidem, & caritatem exercendam, atque declarandam iudicauit: quis non in hoc agnoſcat potentiam uirtutis Dei in Silueſtro, ſucceſſore Petri, ad Conſtantinum in terram, ſaluo ipſo rete, trahẽdum; cum non ſolum ipſe neophytus in tam ualidis contentionibus, tanquam uentis agitatus, non defecerit, ſed ſua fide, & caritate reliquos omnes confirmarit, ab illius ſcilicet ſucceſſore confirmatus, pro cuius fide ne deficeret, Dominus orauit? Hic uero, id eſt in hoc Concilio Niceno, in quo Conſtantini fides explicata ſimul eſt, & confirmata, dicere poſſumus, lapidem illum, reprobatum ab hominibus, præcipue uero Pſal. 117 ab Regibus reiectum in caput anguli, a Deo fuiſſe electum, atque erectum, eiq; locum ſuum ſupra omnium Principum, & Regum terræ, atque Imperatorum tribunalia ſublimiorem datum: quod tum factum intelligimus, cum Petri cathedræ gloriam Deus per Conſtantinum illuſtrauit. Hæc autem quo modo ſe habeant, clarius, ut ſpero, in ſequentibus exponemus.

QVAESTIO LXVI.

QVID tandem ſibi uult, quod dixiſti, petram ab

hominibus reprobatam, in Concilio Niceno primũ in caput anguli erectam fuisse? an non statim a Christi re surrectione aliquot sæculis ante Nicenum Cõcilium id factum fuit? an non Christi uerba illa, quæ prima post resurrectionem cum discipulis habuit, hoc declarant?

Matth. 28 cum dixit, Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. hoc enim mors Christi effecit. qua de re loquẽs

Philip. 2. Apostolus ait: Quia fuit obediens patri usque ad mortem, mortem autem crucis; ideo Deus exaltauit illum, & donauit illi nomẽ, quod est supra omne nomẽ, ut in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum. Quid ergo ad tantum honorẽ addere Nicenum Concilium potuit?

RESPONSIO.

NIHIL prorsus. nec uero ullum Concilium, quamuis sanctum, nec ulla hominum decreta, quamuis iusta, & pia, ad Christi honorem, qui coram Deo semper splendet, quidquam uel addere possunt, uel detrahere: sed in oculis hominum magis minus ue eundem possunt declarare, & illustrare. quo magis uero is illustratur in oculis hominum, hoc clarius homines fontem uident æternæ suæ salutis. quamobrem Christus, suorum salutem patri commendans, his uerbis eum precatur:

Ioan. 17. Pater, quos dedisti mihi, uolo ut, ubi sum ego, illi sint; ut uideant claritatem meam, quam dedisti mihi; quia dilexisti me ante constitutionẽ mundi. Quod ergo diximus, petram ab hominibus reprobatam, in caput anguli erectam primum fuisse in Concilio Niceno, hoc sic intelligimus, tum primum in conspectu o-

Luc. 24. mnium gentium id declaratum fuisse, quod statim a

resurrectione

resurrectione Christi in conspectu Angelorum, & paucorum testium præordinatorum factum fuit, & cognitum. nec enim ante illud tempus dicere possumus, petram illam in caput anguli prorsus in oculis hominum erectam fuisse, quàm diu ipsa gentium capita, ipsi Reges, & Imperatores terræ non modo Christum, tanquam caput suum, non agnouerunt, sed ipsum ubique oppugnarunt; & simul cum gentibus contra eum, & eius legem, ac discipulos fremuerunt, dicentes, Dirumpamus uincula eorum, & proiiciamus a nobis iugum ipsorum. Hoc uero non solum impie dixerunt omnia gentium capita iam inde a Christi morte usque ad Constantinum ad fidem conuersum, sed crudeliter, nefarieq; patrarunt, ipsos Christi seruos, tot annorum perpetuo cursu, persequendo, omniq; suppliciorum, & mortis genere afficiendo. Quare, cum Constantinus primus fuerit, qui hunc gentium fremitum sua auctoritate, & exemplo compescuit; qui Christum non solum ut Prophetam magnum, sed ut uerum Deum agnouit; fascesq; imperii ei, tanquam Domino, & Deo suo, summisit: (hoc enim eum fecisse in Concilio Niceno, Acta ipsius Concilii declarant) hic primum lapidem illum, ab ædificantibus reprobatum, in caput anguli, spectantibus gentibus, & nationibus, erectum fuisse, dicere possumus; & tum primum in possessionem promissæ a Deo patre hereditatis, de qua est scriptum apud Prophetam: Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: Christum peruenisse, cum ipsa capita gentium, ipsos Imperatores, qui se primum gentium dominos appellabant, in possessionem, tanquam seruos fugitiuos e

Ioan. 20. Marc. 16 Matth. 28. Act. 10

Psal. 2.

Psal. 2.

fuga retractos, recepit. cum uero fructum huius possessionis Christus ipse, ut rerum experientia docet, Romanis Pontificibus, Petri successoribus, dederit, per quorum ministerium hanc hereditatem est adeptus: cum omnia, quæ apud Prophetas, de gentium obedientia erga Christum, & Ecclesiam uaticinantes, sunt scripta de earum muneribus, & donariis, quæ ad hanc ipsam obedientiam, & seruitutem declarandam oblaturæ essent, in Romana Ecclesia perfecta esse uideamus, ad cuius Pontifices, tanquam ad Christi Vicarios, tot sæculorum serie gentes undique confluere solitæ sint, siue quid cum Deo agendum sit, siue cum proximo: in his, quæ ad pietatem pertinent, illorum tribunal tanquam supremum in terris tribunal, & Christi ipsius tribunal agnoscentes: quid hic aliter dicere possumus, quàm, quod res ipsa loquitur, in Sede Romana primum conspectam esse Christi gloriam apud gentes? in ea completum esse, quod Esaias, prærogatiuam huius Ecclesiæ explicans, futurum prædixit his uerbis: Super te autem orietur Dominus; & gloria eius in te uidebitur, & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Hæc enim magnifica promissa, quæ in aliis Ecclesiis persoluta non uidemus, Ecclesiæ autem Romanæ clarissime, & abunde præstita sunt, quid aliud ostendunt, quàm hanc Sedem uoluntate Dei esse constitutam, in qua quidquid honoris gentes, & omne genus hominum, quidquid obedientiæ filio suo præstaturæ essent, in oculis omnium consp iceretur, ac plane intelligeretur, omnem potestatem cum in cælo, tum in terra Christo fuisse datam propter obedientiam mortis ab eo in cruce exhibitã?

Esa.60
Psal.44. & 61.
Esa.60

quod

quod enim Romanæ Sedis Episcopis tributum fuit, nõ illis quidem, sed Petro tributum fuit. nec uero Petro hoc tributum fuit, nisi quatenus Vicarium Christi locum Petrum tenere nouerant. quod autem Vicario honoris tribuitur, non illi, sed ei, cuius personam gerit, tribui satis constat: ut hoc etiam constat, cum, domini absentis uoluntate, honores domini seruo tribuuntur, in hoc quidem ab ipso domino seruum illum uicarium suum esse constitutum. Domini uero uoluntatem fuisse, ut Petri successoribus ii honores externi tribuerentur, qui sibi in terris debebantur, magis declarabimus, postquam aliqua Prophetarum oracula recensuerimus, quæ de futura Christi, & Ecclesiæ gloria inter gentes, multis ante sæculis scripta sunt, quàm Roma iugum Christi suscepisset; &, eadem quo pacto in ipsa Romana Ecclesia, & in eius Episcopis tandem perfecta fuerint, ostenderimus.

QVAESTIO LXVII.

QVAENAM sunt hæc Prophetarum oracula?

RESPONSIO.

PLVRA quidem passim in Prophetarum scriptis inueniuntur, quæ gloriam Christi, & Ecclesiæ inter gentes futuram prædicant. nos uero ea tantum, quæ apud Prophetam Esaiam leguntur, proferemus, qui clarius ceteris, & distinctius, non solum quæ ad gloriam Christi in terris pertinent, describit, sed etiam, quæ ad afflictiones, quas semper præponit, & quæ se mutuo semper consequuntur, inuicem coniungit. Hæc autem quãuis ad Christum ipsum, unicum caput, & ad uniuersam

ſam Eccleſiam, quæ eſt corpus eius, pertineant: tamen, ſi illuſtrius, & eminentius in Romana Eccleſia, quàm in aliis, cum ea, quæ ad afflictiones, tum uero quæ ad gloriam pertinent, impleta eſſe conſtet; eadem profecto illam in uniuerſa Eccleſia capitis Vicarii rationem, & auctoritatem obtinere perſpicue declarant. huius uero generis ſunt, quæ de gentium primum, & Regũ conuerſione, & obedientia futura, ex eodem Propheta paulo ante recitauimus, cum dicit, Ecce tenebræ operient gentes, & caligo populos: ſuper te autem orietur Dominus, & gloria eius in te uidebitur, & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in ſplendore ortus tui. Hæc autem quis legens, ſi oculos ſimul, et aures ad ea conuertat, quæ uel in Romana Eccleſia uiderit, uel de illius Actis ſcripta legerit, aut acceperit, non ſtatim agnoſcat in illa perfecta eſſe ad uerbũ omnia, quæ hic Eſaias tot ante ſæculis futura prædixit? quæ in nulla alia Eccleſia conſpici poſſunt, ne in ipſa quidem Hieroſolymitana, de qua nominatim loqui Propheta uidetur. nec uero non uera ſunt omnia, ſi ad Hieroſolymitanam Eccleſiam referantur, uerum non ad illam, cuius lapides, & ſtructuras Chriſtus uidens fleuit, cum diceret; Veniet tempus, cum nõ relinquent in te lapidem ſuper lapidem &c. nec uero etiam ad illam, quam Moyſes cathedram poſtea Hieroſolymis poſitam gubernabat; ſed ad eam, quæ uiuis ex lapidibus ſtructa creuit in templũ Domini, quæ a Spiritu ſancto eſt gubernata. nam quæ Hieroſolymis ædificata fuit Chriſti Spiritu Eccleſia, hæc Romam per Petrum & Paulum Apoſtolos eſt tranſlata. hi enim Principes Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Romam cathedram ſuam transferentes, eò ſimul omnem

Eſa. 60. Luc. 19. Matth. 23. Eph. 2.

gloriam

gloriam, Hierosolymitanæ Ecclesiæ promissam, transtulerunt. quibus recte illud Prophetæ accommodari potest: Pro patribus tuis nati sunt tibi filii : constitues eos Principes super omnem terram. Filii enim Hierosolymitanæ Ecclesiæ Principes super omnem terram constituti sunt, cum, relicta paterna urbe, & paternis traditionibus, ac ritibus, quæ in Christo finē habuerunt, per Christi uirtutem Romanos ipsos, rerum dominos, iugo fidei ad Christi gloriam subiecerunt. Hanc uero illi gloriosam uictoriam non statim sunt consecuti; sed multa ante passi, & per aliquot sæcula omni genere calamitatum, & contumeliarum ab ipsis Principibus affecti. sic enim ad hanc gloriam inter gentes peruenit Romana Ecclesia, ut Christus ad suam; qui, multa primum passus, ascendit in gloriam patris. ita Ecclesiæ Romanæ rectores cum plus malorum habuissent ceteris omnibus Ecclesiarum rectoribus, quo propius aberant ab ipsis afflictionum fontibus, Romanis scilicet Imperatoribus, quorum edictis omni genere calamitatum Ecclesiæ premebantur; tandem ad Christi gloriam in terris peruenerunt; ut in omnibus Deus ostenderet eos fuisse ueros filii sui Vicarios. sic enim per trecentos fere annos continuos a Petri morte usque ad Constantinum Imperatorem ab ipsis Imperatoribus sunt uexati, ut tot annorum spatio, cum nunquam deessent, qui Petri cathedram perpetua serie succedentes regerent, uix tres numerari possint, qui sua morte interierint, sed omnes ab Imperatoribus sint interfecti. nec tamen interim sine uictoria fuerunt: uerum in mediis afflictionibus multos populos, in hisq; multos Romanos uicerunt; sic ut in ipsa urbe Roma cathedram etiam suam ponerent.

Psal. 44.

Luc. 24.

sed

ſed obſcura adhuc gentibus uictoriæ gloria,& apud ma iorem ciuium partem ignobilis, & contempta hæc cathedra fuit: quã Deus tandem ad honorem filii ſui primum in uictoria Silueſtri de Conſtantino, deinde poſterioribus ſæculis ſic ornauit, atque illuſtrauit, ut,quæ uetus Hieruſalem de iis, quæ ad gloriam, & diuitias mundi pertinerent, a Prophetis promiſſa expectabat, (& conſecutura quidem erat, ſi in obedientia, & fide

Eſa.60 permanſiſſet: ad hanc enim refert Eſaias omnia ſua uaticinia, quæ magnifica illa promiſſa continebant) hæc omnia ad Romanam Eccleſiam, eius filiam, in fide fundatam, matre propter infidelitatem exhereditata, aperte conſtet eſſe tranſlata, eidemque donata. Hæc uero nunc ipſa Eſaiæ uerba, quæ recitabimus, magis explicabunt, & confirmabunt,ſi res uerbis comparentur, & ad rerum normam, quas omnes gentes in Romana Eccleſia multis ſæculis uiderunt,ipſa uerba examinẽtur.

QVAESTIO LXVIII.

QVAENAM ſunt illa, quæ uetus Hieroſolyma expectabat per Prophetam Eſaiam Eccleſiæ ſub nomine Hieruſalem prædicata, & promiſſa, in quibus,Romana Eccleſia, priuata omni hereditario iure Hieroſolymitana, heres permanſit?

RESPONSIO.

PLVRA quidem ſunt, ut ſupra diximus: nos uero ea ſic in pauca contrahere poſſumus, ſi benedictiones interiores, & ſpirituales (ut more Eccleſiæ loquamur) ſimul cum externis, & carnalibus benedictionibus coniungamus. utraque enim Hieroſolymitanæ Eccleſiæ ſunt

promiſſa

promiſſa; quæ quia, ſpretis ſpiritualibus benedictionibus, corporales ſolas mente, & uoluntate ſequebatur, utriſque ſimul priuata fuit. Romana uero quia ſpirituales ſibi tãtum proponebat, utriſque abundauit. ſed hæc ordine quodam, & eodem, quem ſeruat Propheta, examinantes perſequamur: ut uideamus, quo pacto, quæ Eccleſiæ, & populo Iſrael ſub nomine Hieruſalem promiſſa olim fuerunt, in Eccleſia Romana tandem gentibus ſint perſoluta.

QVAESTIO LXIX.

QVIDNAM primum locum in illis promiſſis obtinet?

RESPONSIO.

HOC ſane, quod nomine fœderis appellatur apud Prophetam, cum dicit in perſona Dei: Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus, ſpiritus meus, qui eſt in te, & uerba mea, quæ poſui in ore tuo. hic enim ſpiritus eſt fundamentum omnium promiſſorum. eſt uero ſpiritus fidei, quem dicit Apoſtolus communem ſibi fuiſſe cum antiquis patribus, cum ait: Habentes autẽ eundem ſpiritum fidei, credimus: propter quod & loquimur. loquitur autem uerbum, quod poſuit Deus in ore eius: quod non eſt uerbum litteræ, quale fuit ueteris Hieruſalem, ſed uerbũ ſpiritus: quod, inquit idem Propheta, non recedet de ore tuo, & de ore ſeminis tui, a modo uſque in ſempiternum. Eſt uero idem uerbum, pro quo Chriſtus, Eccleſiæ ſuæ Vicarium paſtorem alloquens, dicit ſe oraſſe, ne deficeret. Hoc ergo primum eſt in promiſſis, quod præcipue perſolutũ eſſe in Romana Eccleſia, lumen, quod per ipſam ceteræ

Eſa.59

2.Cor.4

Eſa.59.

Luc.22.

Esa. 60. Ecclesiæ consecutæ sunt, atque illius perseueratio in fide satis declarat. sequuntur enim statim in Propheta post hoc promissum uerba Dei ad Hierusalem: Surge, illuminare; quia uenit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est: quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos. super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te uidebitur. Deinde quia cum hoc spiritu fidei est coniunctus spiritus dilectionis, qui est maxime prolificus, statim adiungitur in promissis: Leua in circuitu oculos tuos, & uide: omnes isti congregati sunt: uenerunt tibi: filii tui de longe uenient, & filiæ tuæ de latere surgent. tunc uidebis, & afflues: & mirabitur, & dilatabitur cor tuum, quando conuersa ad te fuerit multitudo maris, fortitudo gentium uenerit tibi &c. Hoc ergo promissum numerosæ prolis coniunctum est cum priori: post quod quasi ultimo loco sequitur, Adducam filios tuos de longe, argentum eorum, & aurum eorum cum eis nomini Domini Dei tui, & sancto Israel, quia glorificauit te. Hic uero si quæramus, quem Propheta alloquatur, quam Ecclesiam appellet, cum dicit, Leua in circuitu oculos tuos, & uide: omnes isti congregati sunt: uenerunt tibi &c. Hic res ipsa, euentus rerum sic pro Romana Ecclesia responde bit, ut non alia interpretatione opus sit. omnes enim, qui uel ad successum rerum in Romana Ecclesia respicere uelint, statim hæc omnia ei cumulate præstita uidebunt, ac persoluta. nec enim ulla maiorem spiritum fidei habuit, nec firmius in fide præstitit: nulla plures filios per uerbum genuit, aluit, confirmauit: nulla rursus maiores opes, maiores honores adepta est. nec enim ulla unquam Ecclesia ad hunc honoris gradum

ascendit, ut de ea dici posset, quod sequitur in promissis apud Prophetam: Gens, & regnum, quæ non seruierit tibi, peribit. Quàm uere autem hoc dicatur de Ecclesia Romana, consensus regnorum, & gentium, ad eius obedientiam salutis suæ causa certatim olim accedentium, satis ostendit. Quod uero eodem loco additur, Et uenient ad te curui filii eorum, qui te humiliauerunt, & adorabunt uestigia pedum tuorum: quàm multis ante sæculis in Ecclesia hoc uidimus, quod etiã nunc uidemus, nempe filios Regum, & Imperatorum, quorum maiores olim omnibus modis eam uexarunt, curuos, & uenerabundos ad osculum pedum Romanorum Pontificum, Petri successorum, accedere? Quo pacto autem hæc eadem Ecclesia & mamillis Regum sit lactata, & lacte gentium nutrita, quæ sequuntur in uerbis Prophetæ, Diuitiæ, & opes in ipsam uoluntaria oblatione Principum, & populorum congestæ, satis declarant. Hæc uero nunc satis sint dicta, ut cũ oraculis Prophetarum, tum uero testimonio euentus rerum concludamus, Ecclesiam Romanã uoluntate Dei Principem, & matrem Ecclesiam esse constitutam, in qua in conspectu omnium gentium gloria filii eius in terris conspiceretur, & quæ eundem locum in nouo populo, ex omni genere hominum congregato, teneret, quem tenuit Hierosolyma in ueteri, qui ex una tantum natione constabat: id est, ut caput omnium aliarum Ecclesiarum existeret, ipsique Hierosolymitanæ ciuitati in hereditate promissorum succederet, atque eandem appellationẽ haberet, quam olim ea sibi soli uindicauit: quam significat Esaias, cum dicit, Et uocabit te ciuitatem Domini Sion sancti Israel.

QVAESTIO LXX.

AN, si eundem apud nouum populum locum Romana Ecclesia obtinet, quem apud ueterem Hierosolyma obtinuit, etiam ne illam unicum locum, quò populus conueniret ad adorandum, a Deo electam dicemus? talem enim a Iudæis, & uetere populo Hierosolimytanam ciuitatem habitam fuisse constat.

RESPONSIO.

MINIME id quidem. uenit enim hora, inquit ipse Christus, a quo & uerum adorandi modum, & uirtu-
Ioan.4. tem accepimus: quando non in monte hoc, Samariæ scilicet, (ex opinione Samaritanorum loquens) neque Hierosolymis, ut putabant Iudæi, pater adorabitur, sed in spiritu, & in ueritate: quod tantundem est dicere, remotis umbris, in ueritatis luce, nullo certo præscripto loco. adoratio enim, quæ certum sibi locum præscribit, adoratio est umbratilis, non uera, nec spiritualis. nec enim spiritus, qui nihil spectat in adorando præter eum, qui est ubique, & omnia implet, ullo certo loco includi potest. atque ideo hoc tempus ueræ, & spiritualis adorationis præuidens spiritu Prophe-
Malach.1. ta Malachias dicit in persona Dei, In omni loco offertur nomini meo oblatio munda &c. Quare in hoc similem Romanam Ecclesiam, quæ in luce, & super montem est posita, Hierosolymitanæ, quæ in umbra fuit fundata, dicere non possumus, uerum in eo simillimã, quòd, ut ab ipsa Hierosolymitana doctrina & modus umbratilis illius adorationis petebatur, quæ se tanquã magistram uniuerso illi populo Dei præbebat, cum in cultu Dei docendo, qui illi tempori conueniebat, tum

in

in corrigendis, atque castigandis iis, qui ab ea forma, quæ in Moysis cathedra docebatur, discedebant: parem, atque adeo maiorem auctoritatem, (quanto scilicet maiori in re uersatur quæ omnem rationem ueræ, & spiritualis adorationis complectitur) Ecclesia Romana tenet: quam quidem auctoritatem tot iam sæcula in nouo populo, per uniuersum orbem disperso, exercuit, ut rerum euentus iam inde ab eo tempore, quo Petri cathedra illic est posita, singulis sæculis declarauit, quibus tot hæreses, tot schismata, tot abusus in ritibus, & moribus Ecclesiæ, eiusdem unius auctoritate sublata sunt, & uera doctrina una cum optima morum disciplina in Ecclesia constituta: eamq; ut magistram in omnibus, quæ ad religionem, & pietatem pertinent, omnia generalia Concilia semper agnouerunt.

QVAESTIO LXXI.

AN Concilia ipsa generalia hanc prærogatiuam Romanæ Ecclesiæ semper agnouerunt?

RESPONSIO.

ILLA quidem Concilia, quorum acta rata, & probata in Ecclesia catholica fuerunt, ex quibus aliqua expressis etiam uerbis hoc declararunt. nulla autem sua acta rata unquam fore iudicarunt, nisi eadem auctoritate Romanæ Sedis essent confirmata. quo nullum maius argumentum esse potest, omnia Concilia tanquam principem Sedem, & magistram, ac caput Ecclesiarũ Romanam Ecclesiam semper agnouisse. quanquam nõ illa quidem a Conciliis auctoritatem suam se habere agnoscit, nec uero ab ullo populi consensu, aut principis

uoluntate;

uoluntate; sed illam a Christo in Petri persona sibi primum promissam, deinde uero se in plenam eius possessionem uenisse tum, cum Petrus, postquam Romæ aliquot eam annos exercuisset, tandem fugam ex Vrbe parans, ut dictum est, quasi cathedram aliò translaturus, ne id faceret, a Christo est prohibitus: qui fugam eius reprimens, eique in Vrbe moriendum fore significans, cathedræ simul sedem firmam eodem in loco futurã declarauit: quam maxime confirmauit Pauli primum prædicatio in Vrbe, deinde martyrium eodem in loco, & die, quo Petrus est mortuus. illum autem cum diuina prouidentia non minore cum miraculo Hierosolymis ex insidiis Iudæorum, & morte liberarit, quàm Petrum e manu Herodis in eadem Vrbe; nec uero passa sit, ut aut ibi, aut in Asia, ubi quotidie se mori scripsit, uitã finiret, sed e tot periculis, atque adeo præsenti morte cum toties liberarit, & eò reseruarit, ut Romæ tandem martyrii coronam acciperet: in hoc quidem satis uidetur significasse, in horum duorũ coniuncta morte, quorum alter gentium Apostolus, alter præputii dicebatur, eandem utriusque populi, atque ita uniuersi populi Dei futuram magistram Ecclesiam, ad quam omnes, tanquam ad unam Sedem Apostolicam, conuenirent: omnes autem Ecclesias per orbem dispersas tanquam in unam coaluisse, quarum caput esset illa, quam capita Apostolorum sua & doctrina, & morte fundarunt. Hanc uero Dei uoluntatem, & consilium fuisse, ut hæc una caput esset, euentus postea rerum tot Regum, populorum, & Conciliorum generalium sequentibus sæculis consensus certissimum testimonium omnibus nõ contentiosis dare potest. Atque hæc quidem hactenus, quæ

Egesippus lib. 3.c.2.

Hist.ecclesiastica lib.2.c.23.

Act. 12.

quæ ſine uerborum contentione auctoritatem Romanæ Eccleſiæ cum in uniuerſa Eccleſia, tum in Conciliis generalibus oſtendant. Qui autem modus fuerit huius prærogatiuæ poteſtatis exercendæ, in exemplo Petri, qui Concilio Hieroſolymitano interfuit, & præfuit, ut potuimus, iam oſtendimus. hoc uero illud Concilium fuiſſe intelligimus, ex quo cetera omnia exemplum, & formam capiant, ad quam omnia ſua decreta dirigant. nec enim in ſumma aliud continent poſteriora Concilia, quàm uel explicationes immutabilis illius fidei regulæ, quam primum illud Hieroſolymitanum Conciliũ præſcripſit, uel decreta caritatis, quæ nulla certa regula contineri poteſt, ut quæ omnia omnibus ſe facit. in ceteris autẽ Conciliis, quod ad perſonas attinet, quæ iudicandi partes habent; idẽ ſane genus perſonarum intereſſe ſolet, quod in primo iudicaſſe, & decidiſſe omnes controuerſias legimus; ita ut interpretationes, & ſimulacra quædam illius unius omnia poſteriora Concilia recte dici poſſe uideantur.

QVAESTIO LXXII.

AN Nicenum Concilium formam illam Hieroſolymitani Concilii ſeruauit, & quod ad materiam attinet, & quod ad perſonas?

RESPONSIO:

EANDEM prorſus. quod enim præcipue tractatũ fuit in Niceno Concilio, ad explicationem illius fidei pertinebat, quam Petrus in primo illo Hieroſolymitano eſt profeſſus. nec uero aliam materiam conſultandi habuerunt tria illa poſteriora Concilia, quæ una cum Niceno a ſancto illo uiro Gregorio, Petri ſucceſſore, non

minori

minori in ueneratione habebantur, quàm ipsa quattuor Euangelia, ut quæ ipsam Euangelii summam explicarent, & summam fidei Petri, expositæ in Hierosolymitano Concilio. nec enim uel Nicenum, uel tria subsequentia Concilia cum diuinitatem filii, & Spiritus, & utranque naturam perfectã in filio explicarent, aliud explicabant, quàm Petri fidem, in primo illo Concilio expositam. omnes autem de fide quæstiones, quæ con sueto more Ecclesiæ primum locum in materia Conciliorum obtinent, huc semper spectant. cetera uero, quæ uel in Niceno Concilio, uel in aliis sunt tractata, omnia pertinent ad disciplinã in Ecclesia constituendam: quæ hunc finem habet, ut omnis confusio, quæ dissensionis est parens, uitetur, & ordo caritatis seruetur; quod alterum est ex illis duobus, quibus diximus omne officium pastoris contineri; ut scilicet gregem accubare fa ciat. hoc uero pertinet ad uerbum caritatis, quod in se omne genus canonum continet. nec enim aliud sunt canones, quàm regulæ quædam, disciplinam morum, & ordinis in Ecclesia complectentes. quæ omnia a Spi ritu dilectionis ad ostensionem fidei proficiscuntur. Priores uero partes pastoris sunt eæ, quæ ad uerbum fidei proprie pertinent, per quod grex in pascua introdu citur. his porro duobus omnium Conciliorum materiam contineri, eorum acta, & decreta perspicue decla rant: quæ omnia exemplum, & formam habent a primo illo Concilio Hierosolymitano. quòd si in personis, quæ in illo interfuerunt, & in Niceno, atque in posterioribus aliqua uarietas uideatur: tamen non tanta est, ut propterea negemus, primũ illud tanquam exemplar posteriorum Conciliorum nobis a Spiritu sancto

fuisse

fuisse propositum, quò, tanquam ad archetypum respiecere reliqua omnia deberent.

QVAESTIO LXXIII.

QVODNAM genus hominum est, quod in posterioribus Conciliis interfuit, cuius in primo nulla habetur mentio?

RESPONSIO.

EST quidem illud genus hominum, quibus supra diximus difficillimum fuisse in regnum Dei ingressum: idq; ex testimonio Christi confirmauimus, cum ait, Facilius esse camelum introire per foramen acus, quàm diuitem in regnum cælorum. nam si diuites priuati (de his enim tantum loquebatur tum Christus) tantam difficultatem ingrediendi inueniebant; quanto maiorem hi diuites inuenturi erant, qui supremos magistratus gererent, circumfluentes non solum diuitiis, sed honoribus, & uoluptatibus, omnibus denique rebus, quæ hominem tumidum reddunt, & inflatum, ne per angustam fidei portam intrare possit? quales sunt Reges, Imperatores, ac Principes huius mundi; qui aliquot sæculis post Concilium Hierosolymitanum, uix ostium fidei apertum inuenerunt; & ideo de illis in primo illo Concilio nulla mentio est facta. hoc uero magnum diuinæ potentiæ in Christi nomine miraculum Petri successoribus, ut supra diximus, reseruabatur, quod per manus Siluestri in Cõstantini conuersione est ostensum. nec enim minus miraculum hoc fuit, quàm si leones, & ursos, aut tigrides habitare simul cum agnis uideremus. id quod futurũ Esaias prædixit, de conuersione Principum huius mundi uaticinatus; quos, suo Matth. 19.

QVAESTIO LXXV

QVO modo Cæſares in Conciliis generalibus Chriſti uicarias partes agere, idque Deo ipſo iubente, dicis, ſi, eaſdem proprias Romani Pontificis eſſe, omnia, quæ hactenus de eius auctoritate in Eccleſia dixiſti, cõfirmant, conſentientibus cum Scripturis, tum miraculis, quibus ſuam Deus hac in re uoluntatem declarauit?

RESPONSIO.

NON quidem ſic proprium dicimus Romani Pontificis, uicarias Chriſti partes in Conciliis agere, ut omnes ipſe Chriſti partes in Eccleſia occupet, nullas aliis relinquat. immo, cum nullus ſit in Eccleſia, qui nõ aliquod ſibi munus a Deo aſſignatũ habeat; (nec enim mẽbra otioſa in ea Deus conſtituit) quatenus quiſque in ſuo munere quidquid facit, ad honorem Dei refert; (nemo autem in ſuo quidquam, ſed omnes in nomine Domini omnia agunt: hoc enim Chriſtiana regula docet) eatenus Chriſti Domini uicarias partes, cuius uirtute omnia, quæcunque Deo patri ſunt grata, peraguntur, eum gerere recte dicemus. Ita Pontifex quidem Romanus, ut caput ſacerdotale, uicarias Chriſti, ueri capitis, partes gerit: reliqui uero, ut reliqua membra. at Cæſarem, ut caput regale, Chriſti etiam uicarias partes agere, recte dicere poſſumus. nec enim ſimplex poteſtas Chriſto fuit data: ſed, ut Sacerdos, ſic etiam Rex & dicebatur, & erat. Rex quidem ab initio fuit, ut Dei filius. ut hominem autem ſe utranque poteſtatem accepiſſe poſt uictoriam de morte, ipſemet teſtatur ſtatim poſt reſurrectionem, cum de ſe dicit: Omnis mihi poteſtas tradita eſt in cælo, & in terra. in Matth. 28

utraque ergo poteſtate quin ſuos Chriſtus Vicarios habeat, dubitare non poſſumus: uicarias autem Chriſti Regis partes in Conciliis generalibus ad Cæſarem pertinere dicimus.

QVAESTIO LXXVI.

QVASNAM intelligis eſſe huiuſmodi partes?

RESPONSIO.

EAS quidem, quas Chriſtus ipſe, dum in terris uerſaretur, ſatis ſignificauit, cum diſcipulos ſuos, quos Principes ſuper omnem terram ipſe Rex regum, & Dominus dominantium conſtituerat, ſine ſacculo, & pera, ac ſine ullo humano præſidio mittens, ſola auctoritate regia perfecit, ne quid illis, quod ad uitam ſuſtinendam pertinebat, deeſſet; ſicut eorum ad ipſum reſponſio declarat; cum ab illis quæreret, Quando miſi uos ſine ſacculo, & pera, nunquid aliquid uobis defuit? reſponderunt enim, Nihil. Hic ergo Chriſtus ſatis ſe Regem etiam terræ oſtendit, magis uero, cum populum, ſe in ſolitudinē ſequentem, & inopia cibi laborantem, non paſſus eſt domum inanem redire, ſed ſaturum dimiſit: tum uero maxime, cum ſuos diſcipulos, calumniis aliorum, & iniuriis, atque uiolentiæ obnoxios, tanquam puſillum gregem, ut ipſe eos appellat, ab omnibus his, quàm diu cum illis ut Dominus & Rex eorum uerſaretur, ſemper defendit. in extremo autem uitæ actu, cum ad peragendas Sacerdotis partes ipſe ſe, ut agnus, ad aram duci pateretur; tamen nō ſic oblitus eſt regiæ ſuæ poteſtatis, ut non ſaluti ſuorum proſpiceret. hanc enim poteſtatem tum oſtendit, cum iis, qui ad ſe comprehendendum

Luc. 22.

Luc. 12.

hendendum uenerant, dixit: Sinite hos abire: ſicque, ut incolumes dimitterentur, effecit. Quòd ergo Chriſtus humanis ſuorum neceſſitatibus, quòd exiſtimationi, quòd ſaluti proſpexit, qui omnes erant ſacerdotes Domini, in eo ſane ipſe regiam ſuam poteſtatem declarans exemplum omnibus Regibus dedit, quo pacto erga ſacerdotes Domini cũ in Conciliis generalibus, tum extra Concilia ſe gerere debeant. has uero partes Conſtantinus Magnus maxime expreſſit: qui tales Chriſti ſacerdotes inuenit, quales, Chriſto in terris uerſante, fuerunt, tanquam oues inter lupos. inter medios enim hoſtes, ab omni humana ope, & præſidio nudos, indigentia oppreſſos, & omnium calumniis, atque iniuriis obnoxios inuenit, quos ipſe, pro Imperatoria poteſtate, uicarias unici Imperatoris partes gerens, his omnibus malis non ſolum liberauit, ſed dignum ſacerdotibus Dei locum, & auctoritatẽ eis dedit. Idemque, quænam eſſent partes Imperatoris, uices Chriſti gerentis, in Conciliis generalibus, maxime in Concilio Niceno declarauit: non tam quidem, cum neceſſitatibus Sacerdotum abunde ſubueniret, & ſaluti eorum, atque incolumitati proſpiceret; quæ ſane magna erant pietatis eius, & potentiæ in terris teſtimonia, & fructus: quàm, cum mutuas eorũ accuſationes quotidie fere audiens, quæ ad priuatas eorum de priuatis iniuriis querelas pertinebant, quæ facile indicabant, nec ſatis illos in fide confirmatos, & caritate uacuos, non propterea paſſus ſit ſe aut e fidei fundamento deturbari, aut caritate ſpoliari, ut uel ipſos ſacerdotes contemneret, uel eorum doctrinam nihili faceret: ſed in hoc potentiã ſuam, a Deo ſibi per Chriſtum, & propter Chriſti gloriam datam,

Ioan. 18.

ſic

ſic exercuit, ut, cum eos in fide debiles inueniret, a qui bus ipſe confirmari debuiſſet, caritate illos uincens, in fide confirmarit, ac pacem eam mundo dederit, quæ Chriſti, Domini ſui, gloriam, cuius uices regias gerebat, maxime illuſtrarit. atque hic quidem in hoc uno Conſtantini facto uis omnis regii muneris, Imperatori bus a Deo dati, in Conciliis generalibus eſt expreſſa: cuius ſumma hæc eſt, ut pacem procurent uerbo Dei. ob hanc enim cauſam oramus pro ſalute omnium, qui in ſublimitate conſtituti ſunt, ut tranquillam, & quietã uitam agamus in omni pietate, ut inquit Apoſtolus, id eſt ut tranquillum curſum uerbum Dei habeat. de eorum enim tranquillitate, & quiete eo in loco loquitur Apoſtolus, qui uerbi uel miniſtri ſunt, uel diſcipuli. Quia uero hæc tranquillitas parari non poteſt, niſi cognitis prius, deinde examinatis difficultatibus de uerbo fidei, & amotis omnibus contentionibus, idque cõmuni Eccleſiæ conſenſu: ideo hic primum neceſſitas Concilii generalis exiſtit. et, quia nec in unum locũ cogi Principes paſtores Eccleſiæ facile poſſunt, niſi conſentientibus & Cæſaribus, & Principibus, in quorum regnis per diuerſas prouincias, ſuas Eccleſias, tanquam tot greges, diſperſas habent; nec uero coacti diutius ſe tueri in conuentu poſſunt, quin plurimis in rebus Principum ope, & auxilio indigeant: ideo hic primum conſenſus Cæſarum in celebrandis Conciliis rogari cœptus eſt, & eorum auxilium, ut rite, & ordine, ac ſine periculo, & cum omni ſecuritate omnia fiant, implorari. hanc ob cauſam Siluestri, Pontificis Romani, & Vicarii Chriſti, hortatu Conſtantinus Magnus dicitur Epiſcopos in Concilium Niceæ indictum per edictum

1.Tim.2.

ſuum

ſuum uocaſſe : quibus congregatis, ſic ipſe Imperator Dei partes erga illos geſſit, ut curarit, ne quid illis deeſſet eorum, quæ ad tuendam uitam neceſſaria eſſent; omniaque eorum ſecuritati contraria depulerit, & eoſdem plane tutos atque ſecuros reddiderit.

QVAESTIO LXXVII.

CHRISTI ne Regis dumtaxat partes Cæſares in Conciliis agunt, an uero etiam Chriſti paſtoris?

RESPONSIO.

PRAECIPVE quidem Regis partes agunt: ſi uero dicere uolumus, Chriſti etiam paſtoris partes eos agere, idem prorſus dicemus. tales enim ſunt Reges, quibus Chriſtus ſuas partes commendat, ut ſint iidem paſtores: paſcunt autem homines iis rebus, quas Chriſtus eorum diſpenſationi permiſit, id eſt iis, quæ pertinent ad corpus: quæ externa bona uocantur: quibus ſuſtentatur uita corporis: ut ſacerdos, qui idem eſt paſtor, iis, quæ pertinent ad uitam ſpiritus, ſuum gregem paſcit. Huiuſmodi igitur paſtoris perſonam gerens, ſimul cum ſacerdote ſummo, & paſtore in Conciliis, Principes, & ſacerdotes, tanquam in caulas capita gregis, congregat Imperator. ſic enim fecit Conſtantinus ſimul cum Silueſtro in Nicena synodo. ſi uero eiuſdem exemplo illam potentiam in Conciliis generalibus adhibeant, per quam æmulationes, & contentiones ſacerdotum, quæ ſæpe in ejuſmodi conuentibus publicis grauius erumpere ſolent, frangere, & mollire poſſint, ut non modo ipſorum fides, & caritas non lædantur, ſed ad ceterorum animos iiſdem cõfirmandos ualeant: hic etiam Chriſti

Christi sacerdotis partes eos aliquo modo agere, uere dicere possumus.

QVAESTIO LXXVIII.

AN, si sacerdotum, & Regum munera Christi instituto sunt diuisa, nos recte sacerdotis partes Regibus in Conciliis tribuere possumus?

RESPONSIO.

ALIQVAS possumus, & sane debemus: quia sine his illi ne regium quidem munus rite obire possunt. nec uero de regio solum munere hoc dicimus, recte illud aliquas sibi partes sacerdotales adiungere: sed de omni ministerio hominis Christiani plane affirmamus, ut rite fiat, necessarium esse aliquas sacerdotales partes adhibere, sine quibus nemo sane suum munus rite obire potest: quia nemo, nisi his duabus partibus coniunctis, uocationi illi, quæ communis est omnium Christianorum, pie inseruire potest. communis enim uocatio in omnibus, & singulis regiam cum sacerdotali potestatem coniungit, ut ostendunt illa uerba primi Vicarii, sacerdotis Christi, cum omnibus simul fidelibus dicit: 1. Petr. 2. Vos autem genus electum, regale sacerdotium &c. A sacerdotis uero partibus omnes actionũ nostrarũ initium capimus. et hic quidem primus est actus uitæ Christiani hominis, quæ orditur a sacrificio, & oblatione sui ipsius. ex hac uero oblatione statim nascitur regia, in cuiusque animo se sponte offerentis, occulta potestas: quæ tum demum exit in lucem, cum ad interius donum, & ad interiorem uocationem accedit externum Dei uoluntatis signum, ex hominũ consensu datum. quibus autem

autem utrunque iam obtigit, ii cum apud Deum, tum apud homines uel Reges, uel Sacerdotes recte & appellantur, & sunt. potestatem enim in alios exercent, at, quibus nulla externa uocatio accedit, si sint ex numero Christianorum, qui suam uocationem sequuntur, ii quidem omnes spiritu Reges sunt, atque etiam Sacerdotes; sed in alios nullā potestatem habent, nisi quatenus priuati monendo, uel obsecrando. Quod ergo pertinet ad id, quod diximus, Constantinum Sacerdotis partes egisse in Concilio Niceno, cū eius admonitionibus Sacerdotes Dei cederent; has quidem partes ut priuatus egit. nec enim externo aliquo signo ad hoc munus uocatus fuit, quemadmodum ad regiū & imperatorium, cui necessario adiunctum fuit sacerdotalis uirtutis donum, sine quo regium munus nunquam rite exerceri potest. omnes uero numeros Imperatoris Christiani Constantinus in illo Concilio prorsus impleuit. quo pacto autem Christi uicarias partes præcipue gessit, ex his, quæ diximus, satis patere arbitramur. Sunt uero illæ, quas Carolum V. Imperatorem, religiosissimum Principem, abunde impleturum in hoc, quod eius consensu indictum est, Concilio, eo quidem magis speramus, & expectamus, quo magis eius pietas, nobis per multos annos explorata, hoc nos sperare iubet, & necessitas temporum id maxime flagitat. Hæc nunc satis erit in genere de officio Imperatoris in Conciliis generalibus dixisse: de quo, ut locus se offeret, (offeret autem se maxime) ad maiorem eiusdem explicationem sigillatim plura dicemus. Iam uero, cum de personis eorum, qui in omnibus Conciliis intersunt, & præsunt, tā multa dicta sint de causa,

quæ materiam præbuit conuocandi huius Concilii, quod nunc est in manibus; tempus postulare uidetur, ut aliquid quærentes dicamus.

QVAESTIO LXXIX.

QVIDNAM est, quod materiam, & causam dedit huius Concilii, quod nunc indictum est conuocandi?

RESPONSIO.

HAVD simplex quidem causa fuit, sed uaria, & multiplex: quæ tamen tribus illis capitibus, quasi terminis, quibus iam ab aliquot sæculis omnis materia Conciliorum circumscribi solet, satis, qualis sit, explicatur. quorum primum est, quod ad explicationem fidei dogmatum, & ad hæresum extirpationem pertinet: secundum, quod ad collapsam morum disciplinam restituendam: tertium, quod ad confirmandam pacem domesticam inter Principes Christianos spectat; ut externo hosti infideli, Reip. Christianæ perpetuo insidianti, facilius resisti possit. hæc ergo in summa huius Concilii nunc indicti materia dici potest: quæ eo quidem amplior est, quo plures sunt hæreses; quo magis corrupta est morum disciplina; quo perniciosiora sunt intestinorum bellorum semina; quo denique potentior est, ac paratior externus hostis ad inuadendas Christianorum prouincias. ita enim omnia hæc mala his temporibus creuerunt, & grauia sunt, ut recte de Ecclesiæ corpore, sic affecto, idem pro maiore ipsius parte dici posse uideatur, quod Esaias, flagella Dei in populum suum explicans, dicebat: Omne caput langui-
Esa. 1 dum, & omne cor mærens: a planta pedis usque ad uerticem

uerticem capitis nō est in eo sanitas &c. atque eo quidem hæc necessitatem imponunt grauissimam cogendi Concilii generalis, & difficiliorem reddunt de excogitandis remediis deliberationem.

QVAESTIO LXXX.

QVO tandem modo remedia corpori tam grauiter affecto salutariter adhiberi possunt?

RESPONSIO.

EO sane modo, quo Deus adhibuit uniuerso humano generi, cum, respiciens e cælo, ut inquit Propheta, uidit eum humani generis statum, quem idem Propheta eo loco sic describit: Omnes declinauerunt: simul inutiles facti sunt: non est, qui faciat bonum, nō est usque ad unum: contritio, & infelicitas in uiis eorum; & uiam pacis non cognouerunt. Hoc ergo primum est in modo inueniendi, & adhibendi remedia, ut, qui Dei locum in terris gerunt, Dei etiam oculis populos suos his malis oppressos aspiciant; deinde, id faciant, quod Deus ipse exemplo suo faciendū ostendit, cum genus collapsum instaurauit. Psal. 13.

QVAESTIO LXXXI.

QVINAM est hic modus, quo Deus humanum genus perditum restituit, Principibus ipsis populorum imitandus?

RESPONSIO.

ILLE quidem, quem Christus, summus & Sacerdos, & Rex, in suo exemplo omnes Sacerdotes, & Reges, qui

 suam,

ſuam, & populorum ſalutem quærunt, ſequendum docuit, tum cum populorum omnium, qui eius imperio, tanquam ſummo Regi, & Sacerdoti, ſubiecti ſunt, peccata, tanquam Sacerdos, in ſe ipſe tranſtulit, & portauit; atque ita Deum patrem homini reconciliauit, ac genus perditum inſtaurauit.

QVAESTIO LXXXII.

QVID? quæſo: an ſummi huius Sacerdotis, & Regis Vicariis, Pontifici Romano, & Cæſari proponendus eſt hic modus liberandi populum Chriſtianũ a tot malis, quibus propter peccata nunc maxime uexatur; ut Chriſtum imitantes, peccata eius in ſe ipſi transferant, & pro illis Deum patrẽ deprecentur? utrum uero hoc exemplum Chriſti facile eſt Principibus ad imitãdum, an eiuſmodi potius, quod omnes humanas uires ſuperet? tantum ne etiam preces Principum ualere exiſtimandum eſt, ut populis ſalutem pariant?

RESPONSIO.

PRECES quidem tantum ualent, quantum unici illius deprecatoris, qui ſemper exauditus fuit pro ſua re-
Heb.5 uerentia, uirtute nituntur. nec enim aliud nomen ſub
Act.4. cælo, neque in cælo datum eſt hominibus, in quo poſſint ſalui fieri. Quod uero de imitando hoc exemplo dixi in ferendis peccatis hominum, & hac ratione illis corrigendis; hoc quidem ſic intelligo, Principes imitari hoc exemplum poſſe; non ſi ipſi ſuper ſuam innocentiam populorum peccata tanquam onus ſumant: hoc enim ſemel fecit Chriſtus, & ſolus facere potuit, quia ſolus erat inter mortuos liber, id eſt ſolus inter peccatores

tores iustus: Principes uero cum liberi a peccato non sint, sed iisdem, quibus populus, uinculis peccatorũ ligati, atque impediti, onus quidem populi hoc modo ipsi portare minime possunt, neque, hac uia Christi exemplum sequentes, populi peccata portando Deum patrem placare. quare, hac in parte minime eos imitari posse Christi exemplum in placando Deo erga populum, dicimus. uerum ob eam causam hoc exemplum Christi proposuimus, ut intelligant Principes, si summus Rex, & Sacerdos immaculatus, & innocens, non est ipse dedignatus peccatorum populi sui primũ ignominiam, deinde etiam pœnam subire, cui nunquã peccandi occasionem dederat, sed contra semper benefaciendi: quid ipsis, qui suo exemplo populos sæpe corrupere, qui eis ansam peccandi sæpe dedere, faciendum sit? quàm minime eos dedignari oportet, pro populi sui salute se reos facere, pro illis deprecari, & illorum peccata in se transferre? præsertim cum nihil sit, quod æque populos ad Deum possit conuertere, & ad fontem gratiæ, atque misericordiæ adducere, quam pænitentis animi signum, & exemplum in Principe. eo uero magis necessarium duximus, hoc exemplum magni Regis, & Sacerdotis Principibus ad imitandum proponere, quo uehementius omnes homines ab hoc maxime oportuno malorũ remedio natura abhorrere solent, ut aliorum peccata in se suscipiant: qui ne sua quidem fateri uolunt, sed in alios potius transferunt, imitãtes prima illa humanæ & terrenæ generationis capita, qui primi in mundum peccatum introduxere, & introductum auxere, cum salutarem sui erroris confessionem relinquentes, alter in alterum suum peccatum Gen. 3.
transtulit,

transtulit, uir in mulierem, mulier in serpentem. per hunc autem modum peccatum creuit, & cum peccato omne genus miseriæ: a qua nunquam liberari potuimus, donec diuina misericordia hominem nobis dedit, qui idem Deus, & Rex omnium fuit: qui non modo sua in alios non transtulit, ut pote qui ab omni peccato prorsus immunis esset, sed super suam innocentiam uniuersi nostri generis peccata omnia, tanquam ipse omnium reus esset, recepit. ex qua humilitate hoc statim est consecutus, ut omnium saluator esset. Quare hoc exemplum, qua possunt ratione, si imitentur eius Vicarii, Sacerdotes, & Reges, spes quidem maxima ostenditur, eos per uirtutem Regis omnium, cuius uicarias partes agunt, salutis uniuersi populi ministros ad Dei, & Domini sui gloriam futuros. cum uero se reos populi peccatorum facient; uere id quidem ipsi, & iuste sunt facturi, quod Christus fecit pro misericordia; statimq; illis per hanc iustitiam ingressus ad misericordiam patebit. Iustus enim, ut inquit Sapiens, in principio sermonis est sui accusator. Nec uero ullum tot malis, quibus nunc uexatur Ecclesia, ut omnia quærantur, præsentius remedium inueniri potest, quàm in ipso Concilii exordio humilis ipsorum Principum Ecclesiæ, peccatorum confessio, & sui ipsorum accusatio.

Pro. 18.

QVAESTIO LXXXIII.

QVID tandem istuc est, quod ais? an hoc ipse suades? an probas? an, tanquam remedium oportunum tot malis, quibus Ecclesia est oppressa, proponis, ut summus Pontifex, uicarias Christi, summi Sacerdotis, partes agens, qui in omnibus Conciliis, tanquam iudex, corrigendis

corrigendis aliorum erroribus præesse solet, in hoc Concilio se reum alienorum peccatorum faciat, & iudicio aliorum se subiiciat?

RESPONSIO.

NON hoc ego quidem suadeo, ut Pontifex iudicio subiiciatur Concilii inquirentis in eum: neque ullo pacto id probo: at nec cuiusuis alterius: uerum, ut sui ipsius iudicio subiiciatur, hoc maxime opto, atque ut etiam in hoc iudicio se ipsum condemnet. hoc enim solum omni eum iudicio, & diuino, & humano, liberare potest, & eius iudicio in diiudicandis aliorum erroribus maiorem uim tribuere. denique, hæc uera est uia, maximeq; expedita, ad tollenda omnia, quæ nũc circumstant Ecclesiam, mala, & pericula, atque ad firmam pacem & concordiam statuendam. o, si Pontifex id ageret, o si Cæsar; si hanc ingressionem in Concilium ambo facerent; si hunc primum actum esse uellet; quid non boni sperari posset de eiusmodi Concilio, in quo nõ minus certo argumento Spiritus sancti præsentia ad illud gubernandum, fructuoseque, ac salutariter celebrandum adesse cognosceretur, quàm si in specie columbæ, uel super Sacerdotum capita in linguis igneis sese ostenderet. nec enim alia uirtus, quàm Spiritus sancti, talem conuersionem animorum facere posset: cuius prima semper actio hæc est, cum mundum reformare statuit, ut mundum de peccato condemnet. qui uero hanc ab eo condemnationem humili animo suscipiunt, salutem ab eius misericordia simul suscipiunt. Quare, ut diximus, in Concilio, quod salutis omnium causa cogitur, aptissimum hoc erit principium,

cipium, quod quidem principium eiusmodi Concilio, in quo pax, & salus omnium quæritur, egregie conuenit. ubi enim nullum in Principibus signum pænitentiæ ostenditur; parua quidem spes esse potest, per eorum ministerium Deum in populo pacem, & salutem efficere uelle; sed potius timeri debet, ne illis tanquam flagellis utatur ad Ecclesiam grauius affligendam. dicit

Esa. 66. autem ipse Spiritus, Ad quem respiciam, nisi ad humilem, & contritum, & trementē uerba mea? Denique, si Concilium reformationis Ecclesiæ causa, ut uno uerbo omnia complectar, indictum sit, tam in capite, quàm in membris: si, reformare, non aliud sit, quàm uel doctrinam, uel mores ad pristinam formam, a qua sunt dilapsi, reuocare: cum hac ratione formandæ Ec-

Marc. 1. clesiæ usum uideamus primum ipsius fundatorem, & formatorem, ut per pænitentiam, quæ ad omne genus hominum pertinebat, ueram formam induceret: eandem sane uidetur ab omnibus sequendam esse, præsertim ab iis, qui illius locum tenent, si reformare Ecclesiam uelint. Vtile ergo quammaxime erit, incipere a pænitentia Capitum: qua quidem audita, reliqua mox membra, atque ea primum, quæ intersunt in Concilio, deinde populi, & nationes omnes ad eandem imitandam alacrius excitantur. quale uero tandem esset hoc Concilium, quàm sanctum, quàm gloriosum, quàm non modo Niceno, aut reliquis subsequentibus, sed ipsi quoque Hierosolymitano, in quo Apostoli ipsi interfuerunt, fere comparandum; atque etiam, quanto maior esset omnium ordinum, & pænitentium numerus, quodam modo anteponendum? Quòd si super uno

Luc. 15. peccatore, pænitentiam agente, teste ipso Ecclesiæ

capite,

Capite,ac Domino,Angeli in cælis gaudent:quanto maiorem noui gaudii materiam uniuersum corpus Ecclesiæ pænitens, quæ creuit tanquam arena maris, Angelis ipsis daret,ut iterum atque iterum id canerent,quod in Christi natiuitate cecinerunt,Gloria in excelsis Deo, & in terra pax? Hoc uero omnes sperare, & expectare maxime possumus, si Capita ipsa primum uirtute Spiritus in Concilium per hanc portam ingrediantur. est enim illa, per quam solam intrat, qui in omnibus Conciliis primo loco uocatur hymno illo decantato, cuius initium est, Veni creator Spiritus &c. a quo omnia Concilia consueto Ecclesiæ more exordium ducunt. Frustra autem,quatenus ad singulorum salutem spectat, is uocatur, non patefacta confessionis iniustitiæ nostræ porta: quæ eadem est porta pænitentiæ. hac enim clausa, excluditur a nobis Dei misericordia, sine qua nihil, nec salutariter concipi, nec uerbo,aut opere ad Dei gloriam, & Ecclesiæ salutem perfici unquam potest. Luc. 2.

QVAESTIO LXXXIIII.

QVA re maxime niti debet Legatorum Sedis Apostolicæ spes de fructu, & prospero euentu Concilii?

RESPONSIO.

PROMISSIS quidem, & uerbis omnibus Christi, ipsius Ecclesiæ fundatoris, præcipue uero illis, quibus ad ipsum suum Vicarium, Sedis Apostolicæ præsidem, usus est, cum ei futuras Ecclesiæ procellas, tanquam nauis tempestatibus iactandæ,prædicens,sic eum alloquitur nomine appellans: Simon, ecce Satanas expetiuit

uos, ut cribraret ſicut triticum: ego autem pro te roga
ui, ne deficiat fides tua. His enim uerbis oſtendit fon-
tem, & ſummam omnium Eccleſiæ calamitatum, & per
turbationum, quæ initium habent a uoto Satanæ, Chri
ſti Eccleſiā cribrare, & quaſſare expetentis. hinc enim
hæreſes, hinc ſchimata, hinc omnia, quæ Eccleſiam
unquam turbauere, mala: quæ eò ſemper ſpectant, ut
Petri fidem turbent; qua ſubuerſa, Eccleſia ſimul, tan-
quam nauis quædam fluctibus, obruatur, atque depri-
matur. contra uero hoc tantum periculum, quod innu
merabilibus modis a Satana intentatur, unum dumta-
xat remedium ſuā Chriſtus orationem, tanquam an-
choram firmam, dedit, ut uerba eius oſtendunt, cum
ad ſuperiora, in quibus periculum oſtendit, conſola-
tionem adiungens dicit: Ego autem pro te rogaui, ne
deficiat fides tua. hæc ergo illa eſt firma anchora, quæ
nullis tempeſtatibus moueri poteſt: qua ſpes Legato-
rum Sedis Petri niti debet in omnibus conuentibus &
publicis, & priuatis, ſi optatum exitum ad honorē Chri
ſti, & Eccleſiæ utilitatem conſecutura ſit. hæc enim ſpes
neminem fallit. quid eſt enim, quod eius preces non
ſint impetraturæ, cuius potentia facta ſunt omnia, qui
Heb. 5. ſemper exauditus eſt pro ſua reuerentia? & ſane, cum
ille Dominus omnium, ut tueretur Eccleſiam, quam
ipſe fundauit, ad orationem, tanquam ad unicum re-
medium, confugit; idem nos, quò confugere debea-
mus in omnibus periculis, aperte docuit, nempe ad
orationem in Chriſti nomine & Spiritu adhibitam, nō
ad uires ingenii, non ad prudentiam carnis, quæ inimi
ca eſt Deo, non ad potentiam hominū, quibus maxi-
Rom. 8. me cōfidere homines ſolent. hoc ſane remediū illud eſt,
quod

quod omnia subsidia, siue diuina, siue humana, ad se trahit, omnibusq; uim suam salutare infundit, ac tandem salutariter seruire Ecclesiæ omnia cogit. Quare ad hoc semper respicere debent Sedis Apostolicæ Legati, qui pro bono Ecclesiæ in Conciliis præsunt, fructumq; ex iis sperant, si spe sua fraudari nolint. reliqua enim remedia sine hoc debilia sunt, cum hoc possunt omnia. cum uero dico, in robore, & ui orationis Christi omnem spem Legatis de bono Ecclesiæ, & fructu Concilii reponendam esse; ipsorum orationem non excludo, uerum necessario adiungendam intelligo. non enim Christus suam nobis orationem in omnibus periculis ad spem solam præsidii, sed maxime etiam ad imitationem tanquam exemplum proposuit. nam, si Dominus precibus ad impetranda bona nostra utitur: quanto magis nos serui, assidui in iisdem, & maxime supplices esse debemus? uerum, ut Dominus, & seruus inter se infinito interuallo distant, ac differunt: sic utriusque orationis forma, & modus maxime inter se differre debet.

QVAESTIO LXXXV.

QVALES debent esse orationes seruorum Christi? & qua in re intelligis diuersam esse oportere formam orationis Christi, & seruorum eius?

RESPONSIO.

IN hac quidem, quòd oratio Christi iustitia semper nititur, & ideo in sua ille oratione patris iustitiam implorat, sua merita allegat, & per hæc nobis omnia pro iustitia impetrat: nostra uero oratio audere non potest, nec sane debet, iustitiæ mentionem facere, nisi cum ad Ioan. 17.

Christum respicit; sed, misericordia nitatur, oportet, quæ confessione peccatorum imploranda est. Et ideo Christus semper pro sua reuerentia est exauditus: nos nunquam exaudimur pro nostra, ab ipsius Christi iustitia separata, quippe qui propter summam nostram infirmitatem, atque iniustitiam, ne misericordiæ quidem Dei mentionem facere auderemus, nisi reuerentia Christi nobis animos daret, nosque orare iuberet. Qualem uero esse oporteat orationem omnium seruorum Christi, præcipue autem hoc tempore Legatorũ Sedis Apostolicæ, exemplum sane orationis Danielis Prophetæ, quod in Scriptura extat, maxime docere potest. quanquam nobis quidem, exemplo alienæ orationis utentibus, illud maxime cauendum est, ne Spiritui sancto mendaces simus.

QVAESTIO LXXXVI.

CVR hoc nunc ita mones?

RESPONSIO.

OB hanc sane causam, quia in omni orationis genere, præcipue uero in ea, quæ habetur ad Deum, hoc in primis obseruare oportet; ut mens orantiũ orationi respondeat, si mendaces esse nolumus. quòd si, mentiri, turpe, & periculosum est, propter Dei offensionem, etiam apud homines: quanto id turpius erit, & periculosius apud Deum, cum longe maius, & impudentius, peccatum sit, Deo mentiri, qui nouit, & uidet corda omnium, quàm hominibus? quare nunc, cum uellem exemplum proponere precum Danielis, quod imitarentur Legati, admonendum duxi, hanc formam illis recte

recte conuenire, si formam spiritus Danielis habeant. nec uero hoc præscribo, ut tanto spiritu prædíti sint, quanto fuit Daniel, sed in desiderio saltem ei dispares ne sint, qui uir desideriorum ab Angelo est appellatus. uiri ergo desideriorum sint, oportet, Legati, ut illis oratio Danielis conueniat. uiros autē desideriorū appello, qui ex animo honorē Dei desiderant, & liberationē populi Dei e laqueis Satanæ, a quo captiuus tenetur: ut olim Daniel liberationē ueteris populi, apud Babylonis Regem seruientis, desiderauit; qui sane ob preces, uim eius desiderii exprimentes, uir desideriorū ab Angelo est appellatus. de Legatorum igitur precibus, quibus uti in inchoando Concilio debent, ut concludamus, sic prorsus dicimus; si cum Daniele uere atque ex animo desiderent populi salutem, ac liberationem e laqueis Satanæ, & aduentum spiritus Christi ad instauranda omnia, sic eis maxime illius uerba conuenire. talibus enim, hoc spiritu præditis, in Scriptura tanquam præclarum aliquod exemplar orandi ipsa Danielis oratio est proposita. si uero suum potius honorem, quàm Dei, si suum magis, quàm populi Dei, commodum desiderent; caueant in primis, ne uerbis Danielis, uel aliis similibus utantur; caueāt, si spiritus aduentū nō desiderant, ne cantent, quod primo loco in inchoandis Conciliis cani solet, Veni creator Spiritus &c. ne forte nō creator, non consolator Spiritus, sed destructor, & exterminator ueniat. talem enim mittere semper solet Deus iis, qui ficto corde eum inuocant, nempe mendacibus mendacem, & destructoribus destructorem. Si uero Legati, ut sane dubitandum non est, aduentum Spiritus uere, atque ex animo desiderant;

Dan 9.

3. Reg. 22.
1. Cor. 10.

si

si saltem concupiscunt, ut desiderent; tum quidem Danielis oratione, qua utantur ante hymnum inuocantē Spiritum creatorem, nullum aptius exemplum proponi posse censemus. in illa enim precatione sub typo exprimuntur omnia, quæ in hoc rerum statu Ecclesia nunc experitur: rebus certe, & personis uerba ipsa mirum in modum conueniunt. Quare, concludens ea, quæ a me generatim dici possint de officio Legatorum, cum ceteris in rebus, tum uero in hac ipsa precandi forma, a qua exordium Concilium capere debeat; precationem ipsam Danielis, in Scriptura traditam, totidem uerbis hoc loco adscribendam iudicaui. Et oraui, inquit Daniel, Dominum, Deum meum, & confessus, & dixi: Obsecro Domine, Deus magne, & terribilis, custodiens pactum, & misericordiam diligentibus te, & custodientibus mandata tua. Peccauimus: iniquitatem fecimus: impie egimus, & recessimus, & declinauimus a mandatis tuis, ac iudiciis: non obediuimus seruis tuis Prophetis, qui locuti sunt in nomine tuo Regibus nostris, Principibus nostris, patribus nostris, omniq; populo terræ. Tibi Domine iustitia, nobis autem confusio faciei, sicut est hodie uiro Iuda, & habitatoribus Hierusalem, & omni Israel: iis, qui prope sunt, & iis, qui procul in uniuersis terris, ad quas eiecisti eos propter iniquitates eorum, in quibus peccauerunt in te Domine. Nobis confusio faciei, Regibus nostris, Principibus nostris, & patribus nostris, qui peccauerunt: tibi autem Domino, Deo nostro, misericordia, & propitiatio; quia recessimus a te, & non audiuimus uocem Domini, Dei nostri, ut ambularemus in lege eius, quam posuit nobis per seruos suos Prophetas.

Dan. 9

Prophetas. et omnis Iſrael præuaricati ſunt legem tuã: & declinauerunt, ne audirent uocem tuam: & ſtillauit ſuper nos maledictio, & deteſtatio, quæ ſcripta eſt in libro Moyſi, ſerui Dei: quia peccauimus ei. & ſtatuit ſermones ſuos, quos locutus eſt ſuper nos, & ſuper Principes noſtros, qui iudicauerunt nos, ut ſuper induceret in nos magnum malum, quale nunquam fuit ſub omni cælo, ſecundum quod factum eſt in Hieruſalem, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi, omne malum hoc uenit ſuper nos, & non rogauimus faciem tuam Domine, Deus noſter, ut reuerteremur ab iniquitatibus noſtris, & cogitaremus ueritatem tuam. et uigilauit Dominus ſuper malitiam, & adduxit eã ſuper nos. iuſtus Dominus, Deus noſter, in omnibus operibus ſuis, quæ fecit: non enim audiuimus uocem eius; & nunc Domine Deus noſter: qui eduxiſti populum tuum de terra Aegypti in manu forti, & feciſti tibi nomen ſecundum diem hanc. peccauimus: iniquitatem fecimus. Domine, in omnem iuſtitiam tuam auertatur obſecro ira tua, & furor tuus a ciuitate tua Hieruſalem, & a monte ſancto tuo. propter peccata enim noſtra, & iniquitates patrum noſtrorum, Hieru ſalẽ, & populus tuus in opprobrium ſunt omnibus per circuitum noſtrum. Nunc ergo exaudi Deus noſter orationem ſerui tui, & preces eius; & oſtende faciem tuam ſuper ſanctuarium, quod deſertum eſt, propter temetipſum. Inclina Deus meus aurem tuam, & audi: aperi oculos tuos, & uide deſolationem noſtram, & ciuitatem, ſuper quam inuocatum eſt nomen tuũ. neque enim in iuſtificationibus noſtris proſternimus preces ante faciem tuam; ſed in mſerationibus tuis multis,

exaudi

exaudi Domine, placare Domine, attende,& fac ne moreris propter temet ipsum Deus meus, quia nomen tuũ inuocatum est super ciuitatem,& super populum tuum.

Hæc Daniel in sua precatione: quibus adiungit. Cumq; adhuc loquerer, & orarem, & confiterer peccata mea, & peccata populi mei Israel, & prosternerẽ preces meas in cõspectu Dei mei pro mõte sancto Dei mei, ecce uir Gabriel. et quæ sequuntur. quæ etiam ego addenda iudicaui, ut admonerem primum quidem me ipsum, deinde omnes, qui apud Deum pro populi eius calamitatibus sumus deprecaturi,& pro bono publico, ut a nostrorum primũ peccatorum confessione precum initium ducamus. nec enim sanctiores sumus Daniele, quem Deus ipse in tribus illis deprecatoribus numerat, quorum preces pro aliis adhibitas apud se plurimum ualuisse ostendit, cum dicit, Si steterint apud me Noe, Iob, & Daniel. Quocirca recte moneri uidentur ii, qui pro populi calamitatibus sunt deprecaturi,ne hac orãdi forma, quæ a confessione propriæ iniustitiæ incipit, apud Deum patrem uti erubescant, qua tantus Propheta est usus: ne forte Christus, per quem omnia bona impetramus, eosdem deprecantes erubescat. Hæc autem orandi forma eo magis uidetur inculcanda, quo certius experientia docti nouimus, quàm omne genus hominum a suorum peccatorum confessione natura abhorreat. prompti enim omnes semper sumus uel ad nos ipsos excusandos, uel ad nostra crimina in alios transferenda. quod quidem eo magis timendum est hoc tempore, quòd uidemus ipsos Principes in Sacerdotes, hos autem in Principes culpam horum malorum, quibus Ecclesia premitur, deriuare, neminem uero propriam

Ezech. 14

libenter

libenter agnoſcere. in qua cõtentione omnium ſuperbiſſima, ipſique Deo maxime inuiſa, ſi perſeueretur; parua quidem ſpes ullius fructus percipiendi ex hoc Cõcilio eſſe poterit; ex quo nihil expectari poſſit, niſi maiorum forſitan perturbationum, & malorum acceſſio. diu enim duraturas eſſe, timendum eſt, contentiones, & in Conciliis, & extra Cõcilia: neque unquam ſperanda requies a malis, niſi Deus pater per Spiritum ſuum nos in hoc concordes primum faciat, ut omnes, & ſinguli ex corde nos peccatores agnoſcamus, & eius generis peccatores eſſe confiteamur, ut ſinguli fere ſingulorum ruinæ ſimus cauſa, unuſquiſque auctor ruinæ proximi ſui, & ordo ordinum. in hoc enim ſi ſimus concordes, iam quidem Conciliũ utiliter coactum, & apertũ eſſe, iam portam ad ingreſſum Spiritus patefactã, nunquã dubitabimus dicere, immo ipſum Spiritum ſibi portam aperuiſſe, qui nos etiã in reliquis concordes faciet, tandemq; lætos ex ipſo Cõcilio dimittet. quod ut fiat, ipſum Deum patrem per eius amorem, quẽ ſuæ Eccleſiæ uerum caput & præſidem dedit, ut exhiberet eã ſibi, tanquam ſponſam glorioſam, ſine macula, & ruga, proſtrati ante tribunal eius miſericordiæ ſupplices oramus, ſemperq; orabimus. Huic uero Capiti, & ſpõſo Eccleſiæ ſit omnis gloria, honor, poteſtas, & imperiũ una cum Patre, & Sancto ſpiritu per æterna ſæcula. Amen.

HAEC habui Reuerendiss. Domini, quæ de negotio, quod mihi commune uobiſcum eſt, omnium illo quidem grauiſſimo, & ampliſſimo, generatim ad uos ſcriberem: partim ut hoc uobis teſtimonium darem meæ uoluntatis, eiusque deſiderii, quo mirifice teneor, in

R tam

tam præclara causa, & societate duorum præstantiũ pie tate, & doctrina hominum, eius pietati inseruiendi, qui Christi uicarium in Ecclesia munus gerens, coniun ctim nobis suas partes in tam sancto munere dedit: partim quia in iis, quæ communi consensu sunt peragenda, & uarias interpretationes recipiunt, oportunum esse iudicaui, meum uobis sensum nunc quammaxime aperire, & declarare. quod ut efficerem, quantum uer bis consequi potui, elaboraui. etsi uero in omnibus cum studium meum, & desiderium, tum uero operam a uobis probari exopto: tamen alterum horum eiusmo di est, ut in eo semper a uobis probari me, in altero nõ tam probari, quàm, in quo minus uobis satisfaciàm, ab eisdem admoneri, & corrigi cupiam. hoc enim est, ut initio dixi, quod a uestra pietate, & doctrina in pri mis expecto. si uero præter ea, quæ hactenus scripsi, ma ior adhuc meæ sententiæ explicatio requiratur, præsertim in præcipuis capitibus illis, quæ totam fere materiam Concilii, quod nunc indictum est, continẽt, quo rum unum est, de modo reconciliandi Germaniæ populos, qui Lutherani uocantur, olim nobis amore, & obedientia, atque omni religionis iure cõiunctissimos, nunc autem, quod ipsi aperte profitentur, maxime disiunctos, & rebelles; alterum, quo pacto ipsius Ecclesiæ præcipua, uel potius omnia fere membra ad uete rem disciplinam, & instituta, a quibus non parum de clinarunt, reuocentur. quæ sane duo non inficior eiusmodi esse, ut multo maiorem, & certiorem explicationem requirant, quàm hactenus in iis, quæ generatim scripsi, complecti potuerim: hoc scitote me, cum illas generales quæstiones tractarem, de quibus supra

scripsi,

ſcripſi, non tam quidem illud ſpectaſſe, ut in iis, quæ ſigillatim in Concilio ſunt examinanda, meum uobis ſenſum explicarem, quàm ut, qua porta ingrediendum ſit ad ea tractanda, inueſtigarē. quòd ſi, quæ huc pertinent, a meq; ſcripta ſunt, uobis probabuntur: quin ea ſimul facile pateant, quæ ad explicationem eorum deſiderantur, quæ poſt ingreſſum in Concilium examinanda ſunt, haud ſane dubito. hæc enim ex illis, tanquã concluſiones ex principiis, pendent, & in iiſdē latent. nec uero ita ſunt abſcondita, ut ab eo, qui principia probarit, nō facile eruantur. in quo tamen ſi a uobis operam meam requiri cognouero, non recuſabo de his agere, præcipue uero de illis duabus quæſtionibus, quas modo propoſui. quæ ſane & maximæ ſunt; & bene explicatæ, ac perceptæ, eam cognitionem, quæ neceſſaria eſt ad id, quod erit agendum, allaturæ ſunt. Quod uero nunquam mihi ipſe adhuc imperare potui, ut de eiuſmodi rebus ſcriberem, præſertim quæ in alienas manus uenirent: (nec enim id, cũ multi amici me admodum rogarent, ulli unquam conceſſi) hoc nunc ultro uobis offero. quod ut facerem, adductus ſum nō ſolum officio, quo ualde tamen impellor, ſed ea maxime ſpe, quã mihi affert noſtra hæc uoluntatum coniunctio, quam in omnibus, quæ poſt meum ad uos aduentum una tractauimus, magna cum animi mei uoluptate ſum expertus. hæc uero eſt, quæ ut perpetuo conſeruetur, omni opera eſt enitendum: atque ut in uniuerſum Eccleſiæ corpus eadem in Chriſto animorum conſenſio transfundatur, ab ipſo Deo pacis per Ieſum reconciliatorem in paracleto Spiritu aſſidue eſt nobis poſtulandum. Amen.

REGINALDI POLI CARD.

DE BAPTISMO CONSTANTINI MAGNI IMPERATORIS.

QVAESTIO.

AN nos tam asseueranter, quæ de Constantini fide, & pietate scribuntur, Siluestri Romani Pontificis pietati, & doctrinæ, qui eum in fide instruxerit, qui sacro fonte tinxerit, qui baptizatum in fide confirmarit, tribuimus, omniaq; eius præclare acta, præsertim illa, quæ ad religionem pertinent, uel in Nicena synodo, uel alias ab eo gesta, ex fonte Consiliorum Siluestri fluxisse affirmamus? quem ne temporibus quidem Constantini fuisse, aliquæ historiæ narrant, magni uero nominis scriptores a Siluestro baptizatum fuisse prorsus negant, in quibus est Eusebius Cæsariensis, celebris sane scriptor, & æqualis illorum temporum, atque adeò ipsius Constantini familiaris. is enim non Romæ, ut Romanæ historiæ omnes, sed Nicomediæ extremo uitæ tempore eum baptizatum fuisse affirmat. Romæ uero a Siluestro minime fuisse baptizatum, quid magis confirmare potest, quàm Constantii, ipsius Constantini filii, locupletissimum testimonium, quod in Actis Liberii, Pontificis Romani, scriptum extat: qui non solum negat patrem suum a Siluestro baptizatum, sed, quia id asseuerasset Liberius, eum exilio

Eusebius lib. 4 de uita Constantini.

Act. Liberii c. 6.

exilio multauit. quid igitur? an ullum firmius argumentum esse potest contra eos, qui a Siluestro baptizatum Constantinum asserunt, quàm eius filii de patris baptismo in huius sententiæ assertorem seueræ uindictæ testimonium?

RESPONSIO.

HISTORIAS quidem de Constantini baptismo dissentire non negamus: quia uero dissentiunt, ut ueritas intelligatur, ipsorum scriptorum, qui diuersa tradunt, auctoritas examinanda est, & ponderanda. sunt autem, qui a Siluestro cum in baptismo Constantini, tum in Nicena synodo omnem auctoritatem, & ministerium auferant, Eusebius Cæsariensis, & Zozomenus, ambo historiæ Ecclesiasticæ scriptores satis nobiles. quid uero Eusebius sentiat, iam ante dictum est. Zozomenus autem Nicenum Concilium non Siluestro, sed Iulio Romæ Pontificatum gerente celebratum fuisse scribit. uerum, huic quem opponamus, habemus scriptorem eo multo celebriorem, & testem locupletiorem, cum ob sanctitatem, & doctrinam, tum uero, quia ipse magna pars Concilii Niceni fuit, ipsum magnum Athanasium, Ecclesiæ Alexandrinæ Archiepiscopum, cum celebraretur Nicenũ Concilium, Alexandri Diaconum, eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopi, quem pæne auctorem eius Concilii dicere possumus. huius enim controuersia cũ Arrio & originem, & materiam Cõcilii celebrationi dedit. eius ergo Diaconus in illo Concilio cũ esset Athanasius, postea successor factus, in epistola quadam ad Marcum, Romanum Pontificem, de iniuriis Arrianorum grauiter conquerens, ex hac occasione in Siluestri mentionem

b. 2. hist. trip. 1.

om. 1. Conciliorũ. incipit, Domino san[c]to.

mentionem incidit. dicit enim, ad ceteras in se iniurias hoc etiam Arrianos addidisse, quòd bibliothecam suam, in qua fuere canones Concilii Niceni, cremassent. hos autem, quia meminerat, ab ipso Concilio Legatis Siluestri Pontificis ad eum perferendos fuisse datos; nec dubitaret, quin in archiuiis Romani Pontificis seruarentur; ideo eosdem descriptos ex illis exemplaribus ad se mitti postulat. hæc in Athanasii litteris, quas communes cum ceteris Aegypti Episcopis ad Marcum dedit, qui Siluestro in Pontificatu successit, scripta habentur. cuius uel unius testimonium satis esse debet ad refellendam Zozomeni sententiam, qui unus, ut uidetur, ad Iulii Pontificatus tempora Niceni Concilii celebrationem transfert. hunc uero redarguit non solum Athanasii testimonium, sed ipsius quoque Concilii Niceni ad ipsum Siluestrum epistola, atque huius ad eadem responsio, item Legatorum in Concilio subscriptiones, denique acta synodi Romanæ ab ipso Siluestro coactæ, in qua omnia Nicenæ synodi decreta comprobauit. omnia uero hæc in uetustissimis Conciliorum libris extant: quæ certissimò argumento concludunt, non solum æqualem illorum temporum Siluestrum fuisse, sed illius quoque absentis auctoritatem tantum apud omnes, qui in eo Concilio interfuerunt, ualuisse, ut non prius sua decreta, licet sanctissima, rata, & firma iudicarent, quàm Siluestri sententia, & iudicio, quòd is Sedem Apostolicam tum obtineret, cóprobarentur. hoc enim ipsa uerba epistolæ, quam ad eum hac de causa, omni uerborum honore adhibito, scripserunt, declarant. Hæc autem satis dicta sint, ut tempora temporibus conuenire intelligantur ipsius

Tom.1.Conciliorum.incipit Beatissimo Papæ.

Niceni

Niceni Concilii, Siluestri Pontificis, & Constantini Magni. Si uero iam de baptismo Constantini quærimus, de eius fide, a quonam doctus, & instructus, a quo confirmatus in fide fuerit: hic quidem negare non possumus magni momenti Eusebii sententiam esse debere: qui non solum, ut diximus, æqualis fuit illorum temporum, sed ipse quoque in Concilio Niceno primas partes egit: qui & Episcopali munere, clarus ipse doctrina, tum fungebatur; & inter præcipuos Constantini familiares eo in Concilio numerabatur. huius ergo auctoritatem omnibus in rebus, quæ in illo Concilio acta memorantur, magni momenti esse debere, non negamus: uerum hoc dicimus, multo maioris momenti futuram fuisse, si hoc non constaret, addictum illum ei sententiæ fuisse, quæ in illo Concilio damnata est, & quam in primis auctoritas Siluestri, tum Romani Pontificis, oppugnauit. fuit enim ipse Eusebius sectæ, & opinionis Arrianæ, quæ cum a Nicena synodo, tum uero a Romano Pontifice est damnata, maximus assertor. Nec uero eum suspitione huius impietatis liberat, quòd ipse, post damnatam in Concilio illo Niceno Arrii sententiam, in epistola quadam ad populum Cæsariensem, cui Episcopus præfuit, de fide, quam semper professus, scribens, dicit, se nunquam aliter docuisse, atque in symbolo Nicenæ synodi explicatum: immo hoc ipsum maxime condemnat. quid enim ipse docuerit, quid senserit, eius scripta, quæ adhuc extant, satis declarant; in quibus apertis uerbis Arrii sententiã cõtra symboli Niceni explicationem sequi se ostendit. uerũ, siue ante Niceni Concilii celebrationẽ scripta fuerunt, siue post, nil prorsus ad causæ eius defensionem facit, cum præsertim manifeste

om. 1. Concirorum. incipit, arbitramur, uos.

manifeste colligatur, eum cum Arrio aliquando sensisse: quòd si ante scripta fuerunt, quàm hoc Cōcilium celebraretur: tum quidem uerum esse non potest, quod ipse in epistola ad Cæsarienses scribit, negans se unquam aliter de fide docuisse, atque symbolum Nicenum præscribat. si uero post illud scripta fuerunt: tum sane grauioris illū erroris hoc ipsum condemnat: siquidem, post promulgatam Concilii sententiam, quam ipse in eodem Concilio tandē probauerat, quam suam fuisse profitebatur, etiā antequam ullum alicuius Concilii de ea re decretum extaret, in contrariā defecerit. Atqui, si quid uerisimilius hac in re, in qua historiæ ipsæ non satis cōueniunt, quærendum nobis erit; si hoc quærendum, quid de sententia Nicenæ Synodi in illa controuersia Alexandri, & Arrii Eusebius senserit; cur tā diuersa scripserit de Constantini baptismo ab iis, quæ in Romanis historiis habentur: hoc quidem ex iis, quæ, uiuente adhuc Constantino, & quæ post eius mortē scripsit Eusebius, maxime probabili cōiectura colligere possumus, eam partem symboli Concilii Niceni, quæ Christū eiusdē substantiæ cum Patre fide tenendum proponit, ab eo nunquam ex animi sententia fuisse probatam, sed, ut posteriora eius scripta satis significant, adductum illum potius auctoritate Constantini, qui illud symbolum fide est amplexus, a quo cum Concilio consentiente non est ausus dissentire, pro tempore assensisse, & suam sententiam, ut potuit, dissimulasse, ac propterea illam epistolam ad suos Cæsariēses scripsisse, in qua quasi inuitus uerba ad sensum decreti Concilii accommodare uidetur. postquam uero Constantino successit Constantius, qui non modo non auersabatur sententiam Arrii, sed ita amplexabatur, ut illam oppugnantes oppugnaret, id quod in Liberii Pontificis ob hanc causam damnatione satis ostendit: hinc quidem Eusebius in

Theodo. lib. 1. c. 21.

S eo

eo libro, quem de Constantini uita, ipso Constantio impe rante, scripsit, cũ ut sibi satisfaceret in ea opinione tuenda, cui tacitus semper adhæserat, tum ut ea scriberet, quæ Prin cipi non ingrata esse cognosceret, audacius quidem se in scribendo effudit, ita ut, de controuersia Arrii, & Alexan-dri scribens, non dubitaret dicere, parui momenti prorsus eam fuisse, in uerbis dumtaxat positam. Quare, qui hoc ausus est scribere, idque contra iudicium ipsius Niceni Cõ cilii, quòd rẽ maximi fundamenti, & qua nulla maior esse poterat, illam controuersiam fuisse iudicauerat, contra etiã iudicium Romani Pontificis, atque hanc sententiam ipsi quoque Constantino tribuere: quid mirum est, si de Con stantini baptismi tempore, loco, & ministro diuersa tradat ab iis, quæ in Romanorum Pontificum Actis continentur? cum præsertim sciret, se Principis auribus eodem tempore grata scripturum; id autem tolleret, quod si in animis hominum persuasum maneret, uerisimiliter magnum esset causæ Arrianæ præiudicium allaturum, maxime propter re centem pietatis Constantini memoriam: quem si, sublata omni controuersia, cõstaret in fide Romanæ Ecclesiæ, quæ Atrium damnabat, fuisse baptizatum, hoc quidem maxime causæ eorum obfuturum uidebatur, magnam etiã maculam nomini ipsius Constantii aspersurum, si, quam pater, pietate clarissimus, constanti fama fidem professus fue rat, ipse ab ea defecisse uideretur, & alienam sequi. quæ res effecisse uidetur, ut Constantius ipse, qui in defendendis Arrianis partibus pertinax fuit, tam pertinaciter negaret patrem suum a Siluestro baptizatum, ne patris, in diuersa fide baptizati, summa apud omnes propter pietatis laudẽ auctoritas eius sententiæ, quæ eadem Arrii fuit, pietatis famam detraheret. Habuit ergo causam cum Constantius, tum Eusebius, quæ, illis statuentibus Arrii partes fouere, quasi

[margin: ...amasus in ui... Siluestri. ...regorius Tu...on. in histo...a.]

quasi necessitatem imposuit, cur Constantinũ a Siluestro baptizatum negarent. Liberius uero Pontifex nullam necessitatem habuit, cur contra filium pernegantem id asseueraret, præter eam, quã ueritas ipsa secum afferre solet: quæ si nulla fuisset, si non certa, & explorata, necessitatem potius habuit mutandæ sententiæ, uel saltem dissimulandæ, ne in Principis indignationem incideret. Quare, quo hæc magis examinentur, quæ de Constantii indignatione aduersus Liberium, affirmantem a Siluestro baptizatũ Constantinum, scribuntur; hoc quidem certius inueniemus, hanc ipsam indignationem Constantii magis confirmare ueritatem eorum, quæ in historiis Romanis de Constantini baptismo scribuntur, quàm oppugnare. quanquam quidem, non tã quòd Liberius a Siluestro Constantinum baptizatum, quàm quòd a lepra simul ab eodem curatum diceret, ira incensum Constantium historiæ narrant. nec enim tetrum fortassis lepræ nomẽ in patre libenter audire potuit. utcunque uero sit, ut hanc etiã causam ad indignationem eius contra Liberiũ accessisse dicamus, ne ea quidẽ tanta fuisset, si nulla eiusmodi opinio animos populi prius occupasset. nec enim, si Liberius solus hoc dixisset, tanti sibi æstimandũ unquã unius Liberii dictum iudicasset Constantius: quin potius ut insanum contempsisset, si de tanta re, cuius nulla prius apud populũ opinio fuisset, cuius ipse testis esse non posset, tam asseueranter contra omnium sententiã, & pæne sensum loqueretur. Hæc uero Constantii indignatio populũ ostendit eandẽ tunc habuisse opinionem: quam opinionem Constantius cum suæ de fide sententiæ, & patris honori, ut ipse putabat, aduersari uideret, ideoq; ex animis hominum deletam summopere desideraret, non poterat nõ ægre ferre eã Romani Pontificis auctoritate confirmari. atque hinc nata uidetur omnis illa indi- Act. Liberii c. 6.

 gnatio:

gnatio: quā, ut uerisimiliter credendum est, nunquā spon te subiisset Romanus Pontifex, nisi ipsa explorata ueritate esset coactus. Si uero uerisimilia sequentes in reliquis, in quibus historiæ secum diffident, quod magis probabile ui deatur, sequi uolumus, & hanc ipsam causam subtilius exa minare, præsertim in iis, quæ ad Constantini in fide insti- tutionem pertinent, ut id solum quæramus, a quonam ille doctus, & instructus, a quonam cōfirmatus in fide fuerit: ut nulla alia testimonia extarent, præter id unū, quod mo- do cōmemoraui, de Siluestri Pontificatu, æqualis illorum temporū; a quonam potius, quàm ab ipso Romano Ponti fice factum hoc dicemus, præsertim cum ex historiis con-

Hist.eccl.lib.9 c.9.

stet, tum primum Constantini animum Christi seruitutis amore incensum, cum ad Romanam urbem armatus cum exercitu contra Maxentiū aduentaret, cum illi, tanquam alteri Paulo, in uia se Christus ostenderet, non uoce, sed signis eum appellans. signo enim crucis ei claro cælo osten so, fidem eius Christus ad se conuertit. Si uero ipse Pau- lus Apostolus, quem Christus uoce ad uitam uocauit, ad alium tamen, qui eundē uerbis doceret, quid eum oporte- ret facere, est amandatus: Cōstantino, quē signo ad se Chri stus uocauit, præceptorē datum, a quo pleniorem de Dei uoluntate cognitionē acciperet, est uerisimillimum. quod enim ex signo cognouerat, de quo in cælo scriptum uide- rat, ἐν τούτῳ νίκα; magis id quidem ad spem uictoriæ in prœ lio, quod instabat; per fidem potentiæ Christi confirman dam pertinebat, quàm ad spem salutis æternæ, quæ maio ri in periculo uersabatur, per eundē Christum consequen dæ. de hac uero si ab aliquo edocendus esset, a quonam

Damasus in uita Siluestri.

potius, quàm a Romano Pontifice, quē historiæ tradunt, ob persecutionem impii Imperatoris, tum quidem in So- racte monte latitasse? si uero ad pii Imperatoris aduentū e lati-

e latibulis ad paſtoralem curã Vrbis ſua ſpõte illum exiiſſe, uel potius ab ipſo Cõſtantino, doctore indigente, fuiſſe euocatum, ſcriptores tradunt: quid hic non uerisimile narratur? præſertim cum de nullo alio, qui Conſtantinum myſteriis fidei initiauerit, ne illæ quidẽ hiſtoriæ, quæ tam præclari operis fructum Siluestro adimunt, mentionem faciant. ſi uero omnes in primo miraculo de ſigno crucis in cælo conueniunt; hoc enim Euſebius ab ipſo Cõſtantino ſe audiuiſſe etiam iurato ſcribit: cur non in ceteris Romanis hiſtoriis, quæ etiam per uiſum reuelatum Conſtantino tradunt, & quis eum in fide erudiret, & locus, ubi is tum latitaret, fides adhibenda erit? probatæ uero fidei illas hiſtorias eſſe, uel illud ſatis mihi declarat, quòd Adrianus Papa in quadam epiſtola, quam ad ſeptimum Conciliũ miſit, eaſdem cõmemorat: quæ in Actis illius Cõcilii ſunt inſertæ, & ab uniuerſo Concilio probatæ. Vt uero reliqua omnia ſcriptorũ teſtimonia deficiant, aut minoris momenti ad confirmandam hanc ſententiam de Conſtantini fide, Siluestri opera confirmata, & aucta, exiſtimentur; uel hoc unum ſane, quod Romæ adhuc uidemus in magnificis illis templorũ ædificiis, ab ipſo Conſtantino erectis, ſatis declarat, ipſum ad hæc impulſorẽ antiſtitẽ aliquem habuiſſe. nec enim uerisimile eſt, hominem ſemper in armis uerſatum, tam magna animo unquam cõplexurum fuiſſe, quæ ſuæ religionis & fidei præclariſſima monumenta futura eſſent, niſi prius cõſulto aliquo ſacrorũ perito antiſtite, qui eum de fide, deq; omni cultu Dei, & ſacrorum more edoceret. ſi uero ab aliquo edoctus, & inſtitutus Conſtantinus fuit; a quo potius, quàm a Siluestro, cuius Pontificatus plurimos imperii illius annos eſt complexus? tradunt enim hiſtoriæ, eum, cum imperante Maximino Pontificatum iniiſſet, paucis annis ante Conſtantinum Imperatorẽ, quæ

Euſebius lib. 4 de uita Conſtantini.
Hiſt. trip. lib. c. 12.
Euſebius lib. 1. de uita Conſtantini.
Nicena syn. 2 in principio.

quæ minimũ uiginti duos, aliæ uero uiginti quattuor annos in eo uixisse. Hic ergo si in quæstionem ueniat, quo pietatis doctore Cõstantinus sit usus; si scriptores taceant, aut non satis probent, uel ipsa saxa, tot templorum præclara ædificia, ipsum baptisterium, magnifico opere ædificatum, clamabunt, quacunque ratione ad hæc excitatus fuisset, præcipuum tamen eorum auctorẽ, quæ Romæ pietatis monumenta sunt relicta, ipsum Siluestrum, Pontificẽ Romanum, eum habuisse. Quòd si scripta etiam uel ipsorum Græcorum requirimus, qui Siluestri apud Constantinum in rebus religionis auctoritati testimonium præbent: ne hæc quidẽ desunt. sunt uero eorum scripta, a quorum animis Arriana impietas fuit prorsus depulsa, qui posterioribus sæculis scripserunt. Si uero plus auctoritatis Eusebii scriptis iure tribui debere uideatur, quòd is Constantini tempore uixerit: tamen non tam quidem id profuit ad ueritatem cognoscendam, eum Cõstantino familiarem fuisse, quàm ad eam prodendam obfuit, eundem, Constantino superstitem factum, Constantio, Romanorum Pontificum propter Arrii damnationem inimico, regnante, scripsisse: adeo ut hac in re posteriorum iudicium, qui cum Romanis historiis cõsentiunt, sincerius uideri debeat: qui si id uerum iudicassent, quod Eusebius scripserat, non inuiti illius sententiam essent secuti, cum ea præsertim non parui momenti esse uideretur aduersus Romani Pontificis dignitatem, quocum de honoris prærogatiua contendebant. cum uero extent Nicephori Callisti, Theophanis Episcopi Niceæ, & Georgii Cedreni, & Zonaræ, probatorum apud Græcos scriptorũ, & Theodori Balsamonis Cõstantinopolitani, Diaconi, & Chartophylacis, qui etiã post aliquot annos Antiochiæ Patriarcha factus est, clarissima in scripturis testimonia cũ de baptismo Constantini, ministro

Damasus in uita Siluestri.

ſtro Silueſtro celebrato, tum uero de eiuſdem erga Romanam Eccleſiã munificentia, quæ fere in omnibus cum Romanorum Pontificum hiſtoriis conſentiunt: hæc quidem quaſi ueritatis teſtimonia, ab inimicis prolata, firmiora eſſe debent. inimicos enim, & æmulos Romanorum Pontificum poteſtatis Græcos, præſertim uero Patriarchas Conſtantinopolitanos, permultos annos fuiſſe, ſatis cõſtat, tum uero maxime, cum hi ſcripſerunt. Hæc autem nunc ſatis ſint dicta, ſi non ad perſuadendũ illis, qui contra ſentiunt, ſaltem quæ oſtendant, non me leui de cauſa adductum, ut, quæ a maioribus tradita ſunt, uel de cæleſtibus illis donis per Silueſtri miniſterium Cõſtantino exhibitis, uel de terrenis a Cõſtantino Silueſtro, & Romanæ Eccleſiæ collatis, tam conſtanter ſcriptis aſſeuerarem.

FINIS.

Errata.

Pag. 2. b. 1. Cum ii, pro, Cur ii. 6. b. 21. Proprię, pro, Própriè. 8.b.27. Quod abiectum perierat, pro, Quod perierat. 10. a. 3. Ab Ezechiel, pro, Ab Ezechiele. 11. b. 3. Implerunt, pro, Impleuit. 16. b. 5. Vicarius, pro, Vicarias. 21. b. 15. Diſſenſionem, quæ ad religionum, pro, Diſſenſionum, quæ ad religionem. 28. b. 4. Ideo Spiritus, pro, Idem Spiritus. 32. a. 19. Habuit, pro, Habuerunt. 34. a. 25. Extendens, pro, Extendes. 34. b. 11. Verbis, pro, Vrbis. 36. a. 8. Sicut rete, pro, Sic rete. 40. b. 12. Exheredita ta, pro, Exheredata. 52. b. 13. Confeſſus, pro, Confeſſus ſum. 54. b. 4. Poſſunt, pro, Proſunt. 60. b. 23. Semper profeſſus, pro, Semper eſt profeſſus. 60. b. 25. Synodi explicatum, pro, Synodi eſt explicatum.

Series chartarum,

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S.

